

Working Paper nr. 29

Det polske marked for færgetransport til Bornholm

af

Carl Henrik Marcussen

og

Birgit Nahrstedt

Center for Regional- og Turismeforskning

for

Nexø Havn A/S

Oktober 2006

Center for Regional- og Turismeforskning, Stenbrudsvej 55, DK-3730 Nexø, Bornholm, Danmark.
Tlf. +45 56 44 11 44 Fax +45 56 49 46 24, E-mail: crt@crt.dk Hjemmeside: www.crt.dk
Copyright: © 2006 Center for Regional- og Turismeforskning.

ISBN: 87-91677-15-7
Net ISBN: 87-91677-16-5
Oktober 2006

Forord

Nærværende rapport belyser det hidtidige mønster i polske turisternes færgetransport til og overnatninger på Bornholm. Desuden belyser den karakteristika ved polske turister på Bornholm, herunder primært den gruppe, der kommer ind via Nexø Havn. Desuden er der foretaget visse undersøgelser i Rønne Havn mhp. at tegne et ødækkende billede af de polske turister på Bornholm og for at kunne foretage sammenligninger med Nexø. Endelig diskuteres forskellige vækstmuligheder på det polske marked for færgetransport til Bornholm ud fra et havneperspektiv.

Undersøgelsen er rekvireret hos Center for Regional- og Turismeforskning af Nexø Havn med støtte fra EU's Regionalfond samt Bornholms Regionskommune. Undersøgelsen, der gik i gang i midten af juli, baserer sig på diverse tilgængeligt statistisk materiale, en rundspørge blandt en lang række aktører på Bornholm indenfor bl.a. overnatningssektoren, attraktioner og en række offentlige aktører. Endvidere er der foretaget en spørgeskemaundersøgelse blandt 462 afrejsende passagerer på Nexø Havn i august måned 2006. Desuden er der foretaget en observationsundersøgelse ved udvalgte ankomster og afgangene ved Polensfærgen i Rønne. Endelig er der foretaget telefoninterviews med aktører på Bornholm for at afdække størrelsen af behovet for fragt mellem Polen og Bornholm. Alle, både overnatningssteder, attraktioner, fragtkunder og transportører takkes for deres medvirken.

Undersøgelsen er forestået af seniorforsker Carl Henrik Marcussen med assistance af forskningsassistent Birgit Nahrstedt, ekstern lektor ved Syddansk Universitet, der i forbindelse med projektet har været gæst på forskningscentret. Projektet har været udført med reference til havnedirektøren. Der har under forløbet været afholdt enkelte styregruppemøder, og der har derudover efter behov været kontakt mellem Nexø Havn og projektlederen.

Ivar Koefoed-Nielsen
Direktør
Nexø Havn A/S

Per Ole Petersen
Bestyrelsesformand
Nexø Havn A/S

Peter Billing
Direktør
CRT

Indholdsfortegnelse

1	Indledning	9
2	Udviklingen i og status for polske turisters rejser til og ophold på Bornholm	11
2.1	De polske amter og de polske havne	11
2.2	Færgeruterne mellem Polen og Bornholm samt København og Polen	15
2.3	Overnatninger – alle former	17
2.4	Camping	22
2.5	Feriecentre	27
2.6	Hoteller	28
2.7	Feriehuse	28
2.8	Udflugter, attraktioner	30
3	De polske turister på Bornholm	32
3.1	Survey blandt afrejsende på Nexø Havn, 2006	32
3.2	Observationsundersøgelse på Rønne Havn, 2006	56
3.3	Sammenligning af turister via Nexø vs. Rønne	63
4	Vurdering af det polske marked for færgetransport til/fra Bornholm	71
4.1	Fire vækststrategier ud fra et havneperspektiv	71
4.2	Vurdering og prioritering af de polske amter	74
4.3	Om tyskere, som besøger Bornholm via Polen: Det tyske marked	81
4.4	Overnattende gæster i havnebyerne langs den polske kyst	84
4.5	Persontransport	89
4.6	Om at rejse med tog til færgen – i Polen	95
4.7	Om flyrejser – og måske aften/natsejladser - fra/til Gdansk	98
4.8	Sæsonudsving	101
5	Sammenfatning	109
	Litteraturhenvisninger	111
	Bilag 1 Spørgeskema	112
	Bilag 2 Fiskelandinger i Nexø og andre bornholmske havne	113

Figuroversigt

Figur 1 Den administrative inddeling af Polen i 16 amter med angivelse af hovedby	11
Figur 2 Byer og de 16 amter i Polen	12
Figur 3 Havne i Polen (A).....	13
Figur 4 Kortudsnit af den nordlige del af Polen	13
Figur 5 Antal passagerer på ruter mellem Polen og Danmark, 1990-2005	16
Figur 6 Fordelingen på forskellige overnatningstyper på Bornholm, 2005 polakker vs. alle.....	19
Figur 7 Estimerede priser i DKK pr. person pr. overnatning for forskellige overnatningsformer.....	20
Figur 8 Antal campingovernatninger på Bornholm i perioden 1996 – 2005, est. 2006	23
Figur 9 Fordelingen af campingovernatninger på Bornholm i årene 1996-2005, data for 2006 er estimeret	24
Figur 10 Andelen af polske campingovernatninger på Bornholm, 1996 – 2006.....	25
Figur 11 Den økonomiske udvikling i Polen, 1990-2005, forventet 2006-7: Real vækst i BNP p.a.....	27
Figur 12 Fordeling af respondenter på ugedage, 2006.....	32
Figur 13 Fordelingen af tyskere, som har rejst til Bornholm via Polen, på delstater i Tyskland	37
Figur 14 Fordelingen af individuelt rejsende tyskere, som har rejst til Bornholm via Polen, på delstater i Tyskland (n=32).....	38
Figur 15 Informationer: Oversigt over informationssøgning, 2006	42
Figur 16 Informationskilder om Bornholm pr. overnatningsform – for polakker, 2006	43
Figur 17 Relativ fordeling af informationskilder pr. overnatningsform	44
Figur 18 Informationskilder anvendt af polakker forud for deres besøg på Bornholm (M/K), 2006	47
Figur 19 Informationssøgning og indkomst, 2006	48
Figur 20 Indkomstfordeling, alle.....	51
Figur 21 Indkomstfordeling, polakker.....	51
Figur 22 Indkomstfordeling for de enkelte ruter	52
Figur 23 Uddannelse – for passagerne på de enkelte ruter	53
Figur 24 Alder - for passagerne på de enkelte ruter	53
Figur 25 Antal biler ankommet til Rønne fra Swinoujsci på 11 lørdage (2006).....	56
Figur 26 Nationalitetsfordeling for biler til Rønne (udvalgte afgang/ankomster).....	57
Figur 27 Antal cykler per bil, Swinoujsci-Rønne 2006.	58
Figur 28 Antal personer pr. bil – for ruten Swinoujsci-Rønne, 2006	60
Figur 29 Belægningsprocenter for passagerer og køretøjer pr. ankomst fra Swinoujsci til Rønne (2006).....	61
Figur 30 Belægningsprocenter for passagerer og køretøjer pr. afgang fra Rønne til Swinoujsci (2006)	61
Figur 31 Estimeret andel af passagererne på ruten Swinoujsci-Rønne, som er hhv. kørende, på cykel eller gående (endagsbesøgende), 2001-2006	63

Figur 32	Passager mellem Polen og hhv. Nexø og Rønne (ud+hjem), 1991-2006....	64
Figur 33	Passager mellem Polen og hhv. Nexø og Rønne (ud+hjem), 1991-2006....	64
Figur 34	Fordelingen af passager mellem Polen på hhv. Nexø og Rønne, 1998-2006	65
Figur 35	Fordelingen af passagerer Polen-Bornholm pr. måned pr. skib, 2006 (med total pr. måned).....	66
Figur 36	Polske campingovernatninger pr. måned – på Bornholm og i det øvrige Danmark (2005).....	67
Figur 37	Estimeret antal ankomne og afrejste passagerer fra Nexø og Rønne (2006)	67
Figur 38	Estimeret antal ankomne til Nexø og Rønne pr. nationalitet, 2006	68
Figur 39	Estimeret nationalitetsfordeling for passagerer til/fra Nexø og Rønne, 2006	68
Figur 40	Fordelingen af gæster fra Polen på amter, for hhv. Nexø og Rønne.....	78
Figur 41	Befolkning pr. delstat i Tyskland, og tyskere via Polen-Nexø, og via tyskere via Polen-Rønne.....	81
Figur 42	Fordeling af befolkning, tyskere via Polen-Nexø og tyskere via Polen-Rønne pr. hovedområde i Tyskland.....	82
Figur 43	Befolkning pr. hovedområde i Tyskland, og tyskere via Polen-Nexø pr. hovedområde i Tyskland, og via tyskere via Polen-Rønne pr. hovedområde i Tyskland	83
Figur 44	Hvad med party cruises – weekendture forår/efterår - fra Gdansk til Nexø?100	
Figur 45	Tyske feriehuseovernatninger i Danmark, % pr. måned (2005).	107
Figur 48	Landinger af fisk i Nexø havn, tusinde tons 2001-2005	113
Figur 49	Polske fiskere har stået for en stigende andel af den landede mængde fisk i Nexø havn.	114
Figur 50	Fordelingen af landede mængder og landede værdien af fangster, pr. nationalitet, Nexø Havn 2005	115
Figur 51	Fordelingen af den landede mængde og værdien af denne pr. måned i Nexø Havn 2005.....	116

Tabeloversigt

Tabel 1	Internationale passagerer fra og til udvalgte havne i Polen (2003, 2004 og 2005).....	14
Tabel 2	Fordelingen af alle registrerede turistovernatninger på Bornholm på markeder og overnatningsformer, 2000-2005: Polakker udgør små 2%	17
Tabel 3	Polske turistovernatninger på Bornholm, fordelt på overnatningsformer 2000- 2005: Polakker overnatter fra 2005 primært på campingpladser, sekundært på feriecentre.....	18
Tabel 4	Overnatningsomsætning for polakker på Bornholm 2003-2005.....	20
Tabel 5	Registrerede overnatninger for polakker på Bornholm, 2000-2005 - ekskl. feriehus- og lystbådeovernatninger	21
Tabel 6	Registrerede overnatninger for polakker på Bornholm, 2000-2005 - inkl. skønnede overnatninger i feriehuse udlejet gennem bureauer og lystbådeovernatninger	21
Tabel 7	Det polske markeds andel af turistovernatningerne på Bornholm, 2000-2005	22

Tabel 8	Campingpladser på Bornholm med hjemmesider på dansk, tysk, engelsk, polsk mm.	26
Tabel 9	Bornholmske attraktioner – med estimat for antal polske gæster 2006.	31
Tabel 10	Aktiviteter ved ophold på Bornholm, 2006.....	33
Tabel 11	Udflugter, attraktionsbesøg og aktiviteter pr. rute, 2006	34
Tabel 12	Nationaliteters fordeling på endags og flerdagsudflugter til Bornholm, 2006	34
Tabel 13	Har egen cykel med, lejet cykel eller ingen cykel fordelt på nationaliteter, 2006.....	34
Tabel 14	Sammenhæng mellem overnatning i havnebyen før De sejlede fra Polen, og om De skal overnatte i havnebyen, når De kommer tilbage til Polen, 2006	35
Tabel 15	Overnattede De i havnebyen hhv. før og efter besøget på Bornholm?, 2006	35
Tabel 16	Forskellige turistsegmenters opfattelse af Bornholm, 2006	36
Tabel 17	Sammenhæng mellem overnatning i Kolobrzeg og endags- og flerdagstur til Bornholm, 2006.	36
Tabel 18	Passagerer fra de enkelte amter fordelt på de enkelte ruter, 2006.....	36
Tabel 19	Sammenhæng mellem generelle indtryk af Bornholm som feriested og valg af sejlroute mellem Polen og Bornholm, 2006.	38
Tabel 20	Generelle indtryk af Bornholm som feriested for hhv. polakker og tyskere, 2006	38
Tabel 21	Vurdering af overfartstiden pr. rute, 2006.....	39
Tabel 22	Generelle indtryk af Bornholms som feriested, afhængigt af hvad man har foretaget sig på Bornholm, 2006	40
Tabel 23	Flerdagstur fordelt på amter, 2006	40
Tabel 24	Antal nætter turisterne har haft, 2006	41
Tabel 25	Internet er den vigtigste informationskilde for de overnattende polakker, 2006.....	42
Tabel 26	Det generelle indtryk af Bornholm afhængigt af om der har været kraftig regn eller ej	45
Tabel 27	Informationssøgning fordelt på ruter. Tallene i parenteserne viser, hvor mange procent, der har anvendt den pågældende information, 2006	46
Tabel 28	Informationssøgning fordelt mænd og kvinder. Tallene i parenteserne viser, hvor mange procent, der har anvendt den pågældende information, 2006	46
Tabel 29	Informationssøgning og indkomst, 2006.....	47
Tabel 30	Uddannelse og indkomstgrupper - alle.....	48
Tabel 31	Uddannelse og indkomstgrupper – polakker, 2006	49
Tabel 32	Informationssøgning og uddannelse – polakker, 2006.....	49
Tabel 33	Aldersfordeling og uddannelse – polakker, 2006	49
Tabel 34	Informationssøgning og alder – polakker, 2006	50
Tabel 35	Alder og indkomst, polakker	50
Tabel 36	De enkelte aldersgrupper fordelt på ruter	54
Tabel 37	Hvis du har kørt med bil til færgen i Polen: Ville du have taget bilen med til Bornholm, hvis der havde været mulighed for det?.....	54
Tabel 38	Gennemsnitligt antal passagerer pr. bil - Rønne (2006)	57

Tabel 39	Antal passagerer pr. bil i de polsk indregistrerede biler, Swinoujsci-Rønne 2006	58
Tabel 40	Antal campingvogne, mobile home, varevogne, lastbiler, anhænger, minibusser	59
Tabel 41	Antal overnattende polakker på Bornholm, 2006, og 2005.....	69
Tabel 42	Væsentlige forbrugskomponenter for de rejsende fra færgeruterne mellem Polen og Bornholm (2006). Polakkers forbrug til færgebilletter og forbrug på Bornholm.	70
Tabel 43	Fire vækstmuligheder for direkte ruter mellem Polen og Bornholm mhp. Nexø-ruter	71
Tabel 44	Befolkning pr. region i Polen og fordelingen af de polske gæster til NEXØ pr. region (2006)	74
Tabel 45	Befolkning pr. amt i Polen og fordelingen af de polske gæster til NEXØ pr. amt (2006)	75
Tabel 46	Fordelingen af de polske gæster til RØNNE samt interessen for Bornholm pr. region (2006)	76
Tabel 47	Fordelingen af de polske gæster til RØNNE samt interessen for Bornholm pr. amt, '06.....	76
Tabel 48	Befolkning, gæster til Nexø, gæster til Rønne og interessen for Bornholm pr. amt i Polen (2006)	77
Tabel 49	Handlingsanvisninger: Prioritering af indsatsen	78
Tabel 50	Nexø Havns nuværende salgfordeling på 16 amter i Polen (2006)	79
Tabel 51	Anbefaling til Nexø Havn vedr. det polske marked	80
Tabel 52	Indbyggere i og afstande fra udvalgte polske og tyske byer til Kolobrzeg og Swinoujście	84
Tabel 53	Antal indbygger for havnebyerne langs kysten og Szczecin, 2004.....	85
Tabel 54	Antal gæster, andel udlændinge og antal nætter per gæst (2005)	86
Tabel 55	Overnattende gæster i de to vestligste amter langs den polske kyst (2005)	87
Tabel 56	Vises Swinoujsci-Rønne blandt rejsevejene på de bornholmske og på de landsdækkende feriehusudlejningsbureauers hjemmeside (i tysk version)?	89
Tabel 57	Sammenhæng mellem overnatning i havnebyen før De sejlede fra Polen, og om De skal overnatte i havnebyen, når De kommer tilbage til Polen, 2006 (manglende svar fortolket som et 'nej').....	94
Tabel 58	Overnattede De i havnebyen hhv. før og efter besøget på Bornholm? (manglende svar fortolket som et 'nej')	94
Tabel 59	Sejltider Jantar, sæsonen 2006	95
Tabel 60	Skibet Lady Assas sejltider.....	96
Tabel 61	Overnatning havnebyen før og efter rejsen til Bornholm.....	97
Tabel 62	Trafikmønster Polen-Nexø for 2006 (foreløbige tal).....	102
Tabel 63	Sammenligning med ruten Ystad-Rønne (2005)	103
Tabel 64	Sæsonfordelingen for forskellige rapporteringsenheder, Ystad-Rønne (2005)	103
Tabel 65	Modellering af antal afgang og antal passagerer ved helårssejls Polen-Nexø med eksisterende skib	105
Tabel 66	Sammenligning med ruten Sassnitz-Rønne (2005)	106

Tabel 67 Sæsonfordelingen for forskellige rapporteringsenheder, Sassnitz-Rønne (2005).....	107
Tabel 68 Tyske feriehusovernatninger i hele Danmark 2005, sommer og vinter.	107
Tabel 77 I Nexø Havn er det primært danske fiskere, som lander konsumfisk (2005), men polske fiskere lander flere industrifisk i Nexø end danske fiskere	114
Tabel 78 I Nexø Havn står danske fiskere for 78% af værdien af de landede fisk (2005), men polske fiskere står for 46% af vægten.	115

1 Indledning

Baggrund

Der har i en årrække været sejlads på ruter mellem Polen (Kolobrzeg, Dalowo og Ustka) og Nexø samt mellem Polen (Swinoujscie) og Rønne. Der har været daglige sejlads i sommerhalvåret til Nexø med et eller flere mindre skibe, mens der hovedsageligt har været tale om ugentlige afgang til Rønne med et stort skib (bilfærge) om sommeren. Hvilke(t) skib(e), der indsættes på en rute, er altid en central overvejelse, og sådanne overvejelser er da også en del af baggrunden for denne undersøgelse.

Formål

Formålet med denne undersøgelse er at afdække behovet for færgetransport mellem Polen og Bornholm med særligt henblik på ruten mellem Kolobrzeg og Nexø.

Problemstillinger

1. Historikken:

Hvordan er historikken i hyppigheder, passagerer og tonnage på ruterne mellem Polen og Bornholm, hvordan er historikken i polske overnatninger på Bornholm, hvordan har billedet været på ruterne mellem Polen og København, og hvor stor en del af de polske overnatninger i Danmark tegner Bornholm sig for?

2. Karakteristika ved polske turister på Bornholm:

Hvilke typer af turister kan det polske marked opdeles i? Hvor store er de enkelte grupper af turister? Hvordan er sammensætningen af de turister, der i dag besøger Bornholm? Er der forskel på de polske turister, der kommer via Rønne, og dem, der kommer via Nexø? (Antal, opholdslængde, transportformer: med/uden bil, med/uden cykler). Hvad foretager de polske turister sig, når de er på Bornholm? Hvor i Polen kommer de fra?

3. Efterspørgslen og tonnagen:

Hvor stort er behovet (markedet) for transport af personer, biler og lastbiler (gods) mellem Polen og Bornholm? I hvilken udstrækning bor kunderne i Polen eller på Bornholm? Hvordan er mulighederne for at få flere polske lejrskoler til Bornholm? Er der basis for indsætning af tonnage til transport af personbiler på ruten mellem Kolobrzeg og Nexø, når der er mulighed for transport af biler på ruten mellem Swinoujscie og Rønne? Er det relevant med mulighed for transport af gods (lastbiler) på ruten mellem Kolobrzeg og Nexø?

Historikken i sejlads og antal passagerer på ture mellem Polen og Bornholm samt i polakernes overnatningsmønster på Bornholm belyses i kapitel 2. Karakteristika ved

polske turister på Bornholm i kapitel 3. Spørgsmål omkring efterspørgslen og tonnagen belyses og diskuteres i kapitel 4.

Hovedelementer og metode i undersøgelsen

Med udgangspunkt i ovenstående omfatter projektet følgende:

- En fremdragelse af statistisk materiale og eksisterende relevante undersøgelser om passagerer herunder biler på ruten mellem Polen og Bornholm samt overnatninger på Bornholm.
- En rundspørge (personlig eller telefonisk) blandt de væsentligste aktører på Bornholm, som har at gøre med polske turister. Over 30 aktører har været kontaktet.
- Spørgeskemaundersøgelse af afrejsende passagerer *på Nexø Havn*.
- En observationsundersøgelse for biler på vej fra (eller til) skib på Bornholm, dvs. *i Rønne*, der dækker 8 ud af 11 ankomster (eller afgang) til Bornholm.
- En telefonisk rundspørge blandt fragtkunder og vognmænd til at belyse forhold omkring behovet for fragt.

Der anvendes en lille del af projektets ressourcer til at belyse forhold omkring behovet for fragt og helårsrejser Bornholm-Polen.

2 Udviklingen i og status for polske turisters rejser til og ophold på Bornholm

2.1 De polske amter og de polske havne

Polen indeles i 16 voivodships, hvilket svarer til de danske amter.

Figur 1 Den administrative inddeling af Polen i 16 amter med angivelse af hovedby

Kilde: en.wikipedia.org/wiki/Poland

Figur 2 Byer og de 16 amter i Polen

Swinoujscie, Kolobrzeg og Darlowo ligger i Zachodnio-Pomerskie. Darlowo ligger mellem Kolobrzeg og Ustka. Ustka, Gdynia og Gdansk ligger i Pomorskie amtet, der også omfatter byen Leba, som ligger på kysten mellem Gdynia og Ustka.

Langs kysten fra vest til øst er der følgende havne:

I Zachodnio-pomerskie:

- Swinoujscie
- Kolobrzeg
- Dalowo

I Pomorskie:

- Ustka
- Leba (lille havn)
- Gdynia
- Gdansk

Hertil kommer havnen Szczecin og de små havne Police og Slepnicza, som ligger bag kystlinjen i vest, i Zachodnio-Pomerskie. Som indikeret nedenfor regnes Swinoujscie, Szczecin, Gdynia og Gdansk for store havne (jf. Tabel 1 med passagertal nedenfor),

mens bl.a. Kolobrzeg, Darlowo og Ustka er mellemstore havne. Der er dog p.t. ikke internationale ruter til og fra Ustka. Hertil kommer et antal lystbådehavne (marinaer).

Kolobrzeg havn er den største inden for gruppen af mellemstore havne, idet havnen har mere end dobbelt så mange passagerer som Darlowo i 2005.

Figur 3 Havne i Polen (A)

Kilde: Marine Portal, www.maritime.com.pl/ports/indexm-en.php?url=cmain-en.php

Kolobrzeg ligger 40 km vest for Koszalin, Darlowo ligger mellem Koszalin og Słupsk, og Ustka ligger nord for Słupsk.

Figur 4 Kortudsnit af den nordlige del af Polen

Kilde: Viamichelin.com.

I 2003, 2004 og 2005 var der følgende antal passagerer i de tre vestligste havnebyer langs nordkysten i Polen:

Tabel 1 Internationale passagerer fra og til udvalgte havne i Polen (2003, 2004 og 2005).

	Passagerer 2003	Passagerer 2004	Passagerer 2005	Passagerer 2006, ca.	Kilde
Swinoujscie	N.A.	974.303	811.406	N.A.	A
Kolobrzeg	N.A.	16.604	21.976	Ca. 37.200	A,C
Darlowo	N.A.	7.838	9.353	Ca. 8.400	A,C
Gdynia	394.500	433.451	N.A.	N.A.	B
Gdansk	273.663	172.601	N.A.	N.A.	B
Ustka	3.286	886	0	0	B

Kilder: (A) Statistical Bulletin for Westpommern, udg. 2006.

(B) International passenger traffic in seaports (for 3 havne i Pommern), www.stat.gov.pl

(C) Egne skøn baseret på informationer fra Nexø Havn.

Som det ses fra ovenstående Tabel 1 var der en stigning fra år 2003 til 2004 i antal internationale passagerer fra/til Gdynia. Fra 2004 til 2005 skete der en stigning i antal passagerer fra og til byerne Kolobrzeg (en stigning på 32%) og Darlowo (en stigning på 19%). Derimod er der sket et fald i antallet af internationale passagerer fra og til Swinoujscie (svarende til et fald på 17%) fra 2004 til 2005, hvilket også er tilfældet med Ustka, der fra 2003 til 2004 har oplevet et fald på 73%. Gdansk har ligeledes oplevet et fald på 37% fra 2003 til 2004.

2.2 Færgeruterne mellem Polen og Bornholm samt København og Polen

Der skal nedenfor nævnes en række nuværende og tidligere færgeruter:

- Polen-Bornholm
- andre ruter til/fra Bornholm
- andre ruter til/fra Polen

Ruter Polen-Bornholm:

- Kolobrzeg-Nexø
- Darlowo-Nexø
- Swinoujsci-Rønne

- Ustka-Nexø (tidligere)

Andre ruter til/fra Polen

- Swinoujsci-København
- Swinoujsci-Ystad
- Gdynia-Karlskrona

- Gdynia-Karlskrona-København (tidligere)

Andre turer til/fra Bornholm

- Ystad-Rønne
- Sassnitz-Rønne
- Køge-Rønne (tidl. Kbh.-Rønne)
- Simrishamn-Allinge

Desuden overvejede Unity Line for et par år siden at besejle ruten Swinoujsci-Rønne-Ystad, hvilket ikke blev til noget, men Scandlines havde slet ingen succes med deres tidligere forsøg på at besejle ruten Ystad-Rønne., Det vil være tvivlsomt, om Unity Line ville kunne opnå dette.

Ruterne mellem Polen og Nexø er p.t. sommerruter, og der medtages p.t. ikke biler. Der kan dog medtages cykler.

Sommerruterne Swinoujsci-Rønne og Sassnitz-Rønne, hvor der medtages biler, kan benyttes og benyttes begge af både polakker og tyskere. I nogle tilfælde benyttes den ene rute på udrejsen og den anden på hjemrejsen. Sassnitz-Rønne sejles hver dag i højsæsonen af Bornholmstrafikken. Prisen er lavest midt på ugen, hvorfor nogle vælger at tage over Sassnitz den ene vej (typisk på hjemrejsen). Swinoujsci-Rønne sejles udelukkende om lørdagen og kun i højsæsonen.

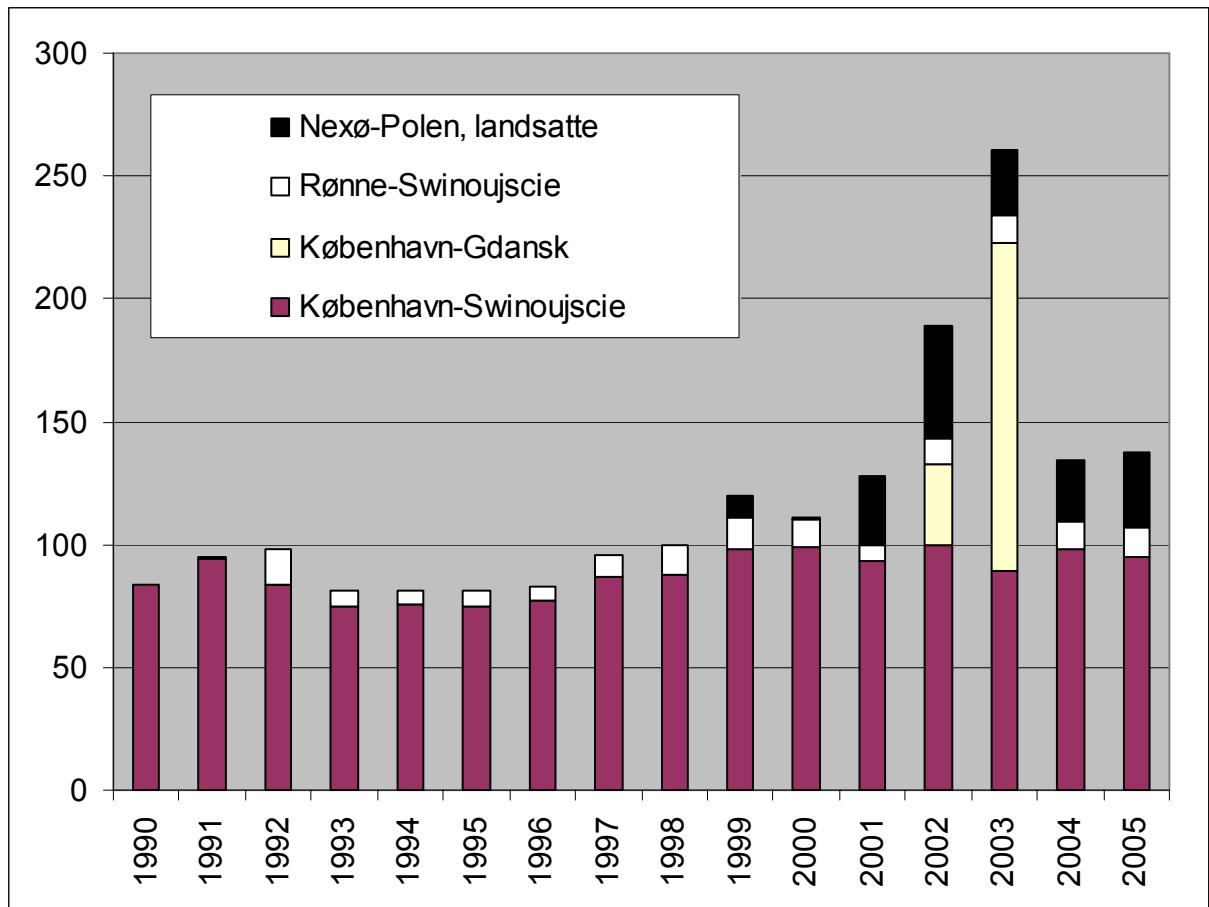
Helårsruter Swinoujsci-Ystad er i kombination med Ystad-Rønne et alternativ til de direkte forbindelser mellem Polen og Bornholm. Dette gælder ikke mindst på området fragt, hvor det er et krav, at der sejles hele året. Der er en høj frekvens på begge de nævnte forbindelser med flere daglige afgang.

Tidligere ruter:

- Ustka-Nexø
- Køge-Sassnitz
- København-Trelleborg-Gdansk

I perioden september-december 2005 sejlede Bornholmstrafikken fem rundture om ugen på ruten Køge-Sassnitz. Ruten kunne i kombination med Rønne-Køge ses som en transportvej til det østlige Tyskland og dermed også til Polen specielt for fragt hele året. I perioden maj-december 2005 lå 5% af rederiets afgang på ruten Køge-Sassnitz, men den bidrog med mindre end 0,5% til nettoomsætningen. Der var således med de nuværende oliepriser ikke forretningsmæssig basis for at drive ruten.

Figur 5 Antal passagerer på ruter mellem Polen og Danmark, 1990-2005

2.3 Overnatninger – alle former

Totalt set var der 1,4 millioner registrerede turistovernatninger på Bornholm i 2005. Deraf tegnede polakker sig for ca. 1,5%. Denne andel har i hele perioden 2000 til 2005 ligget mellem 1,2 og 1,7%.

For alle nationaliteter under ét tegnede hoteller sig for 20% af de registrerede overnatninger på Bornholm i 2005, feriecentre 13%, feriehuse 40%, camping 19%, vandrerhjem 4% og lystbåde 4%.

Tabel 2 Fordelingen af alle registrerede turistovernatninger på Bornholm på markeder og overnatningsformer, 2000-2005: Polakker udgør små 2%

Bornholm	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Danmark	39%	42%	43%	45%	50%	51%
Tyskland	44%	43%	40%	39%	34%	36%
Sverige	9%	8%	8%	8%	7%	6%
Norge	5%	4%	6%	5%	5%	4%
Polen	1,4%	1,6%	1,7%	1,5%	1,2%	1,5%
Øvrige	1%	1%	2%	1%	3%	1%
I alt	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Mio. Nætter	1,62	1,61	1,56	1,58	1,50	1,40

Bornholm	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Hotel	21%	20%	21%	20%	20%	20%
Feriecenter	14%	16%	15%	16%	16%	13%
Feriehus	39%	40%	39%	39%	40%	40%
Camping	18%	17%	19%	19%	18%	19%
Vandrerhjem	3%	3%	3%	3%	3%	4%
Lystbåd	4%	4%	3%	3%	3%	4%
I alt	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Mio. Nætter	1,62	1,61	1,56	1,58	1,50	1,40

Feriehusovernatninger og lystbådeovernatninger registreres ikke særskilt for polakker, men kun for de tre skandinaviske markeder samt Tyskland og Holland. Det er derfor nødvendigt at forsøge at skønne, hvor vigtigt feriehuse (udlejet gennem bureau) og lystbåde er som overnatningsform for polakker på ferie på Bornholm. Det foretagne skøn er lavet på baggrund af interviews med feriehusudlejningsbureauer samt tal for de største lystbådehavne på Bornholm.

**Tabel 3 Polske turistovernatninger på Bornholm, fordelt på overnatningsformer 2000-2005:
Polakker overnatter fra 2005 primært på campingpladser, sekundært på feriecentre**

Polakker	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Hotel	5%	4%	5%	4%	3%	5%
Feriecenter	44%	49%	39%	45%	52%	33%
Feriehus	11%	10%	11%	10%	13%	13%
Camping	33%	30%	40%	35%	25%	41%
Vandrerhjem	2%	3%	2%	1%	1%	1%
Lystbåd	6%	4%	4%	5%	6%	7%
I alt	100%	100%	100%	100%	100%	100%
Nætter	22.327	25.213	26.566	23.644	18.348	21.598

Note: Andelen af polakker som overnatter i feriehus og lystbåd er skønnet.

Fra 2004 til 2005 mistede feriecentrene 19 procentpoint af de polske overnatninger på Bornholm, mens campingpladserne vandt 16 procentpoint. Om dette skyldes, at campingpladserne har en lavere pris pr. person pr. nat end feriecentrene, vides ikke. Andre forklaringer på campingpladsernes fremgang over for polakker kan være en øget indsats for at få polakker til at overnatte på camping på Bornholm.

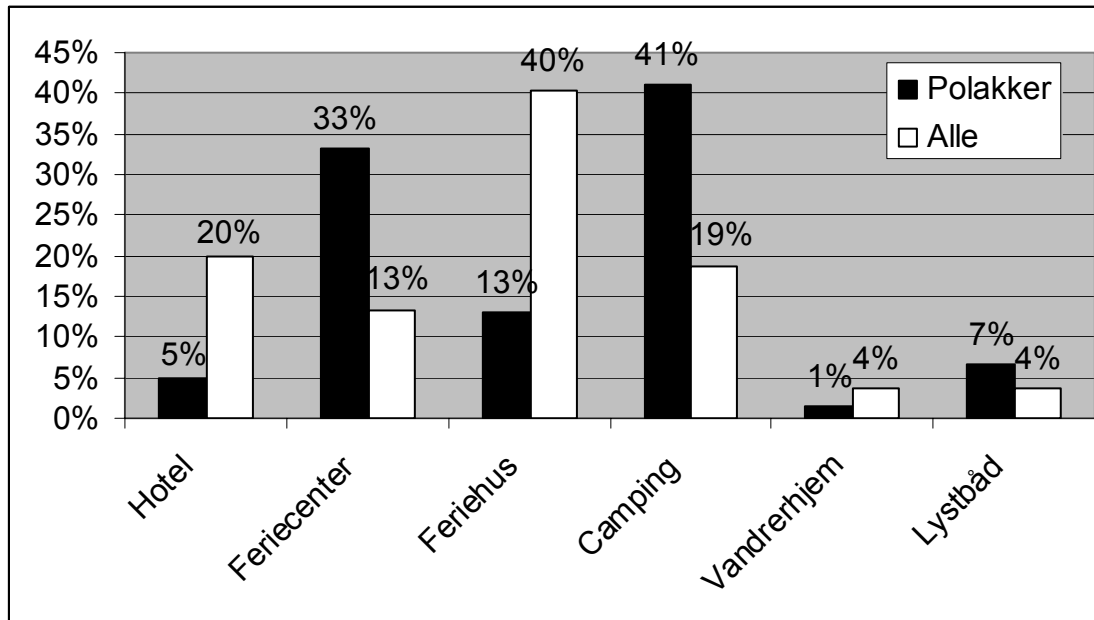
Sammenlignet med alle nationaliteter under ét, så overnatter polakker i forhold til andre:

- mindre på hotel
- mere på feriecenter
- mindre i feriehus (lejet gennem bureau)
- mere på campingplads
- mindre på vandrerhjem
- mere i lystbåd

Desuden kan det nævnes, at polakker bor

- meget mere på primitive lejrpladser (til en pris på 15-25 pr. person/nat)
- muligvis mere i feriehus lejet privat direkte fra udlejeren via kontakt på Internettet.

Figur 6 Fordelingen på forskellige overnatningstyper på Bornholm, 2005 polakker vs. alle

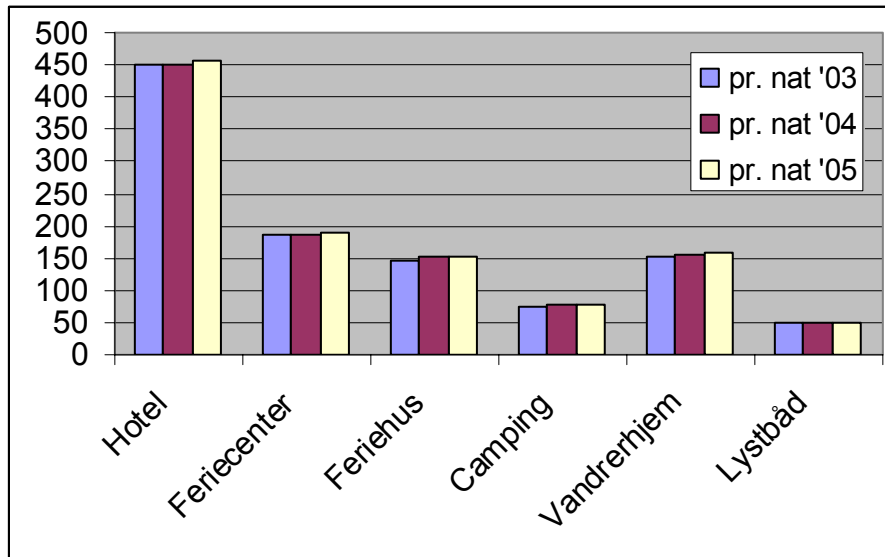

Kilde: Danmarks Statistik, se dog anmærkning.

Anm.: Fordelingen af polakkernes overnatninger er for overnatningsformerne feriehus- og lystbådeovernatningerne egne estimater, da disse overnatningsformer ikke opgøres specifikt for polakker.

Det er tydeligt, at polakker sjældent bor på hotel men derimod ganske ofte på campingpladser og i feriecentre. Camping og lystbåde har en lav pris pr. overnatning pr. person. At bo på feriecenter er meget billigere pr. person pr. nat end at bo på hotel. Endelig kan det nævnes, at polakker ikke har tradition for at bo i feriehus eller på vandrerhjem. Så selvom disse overnatningsformer er relativt billige pr. person pr. nat, så anvendes sådanne overnatningsformer p.t. ikke ret meget af de polske turister på Bornholm. De estimerede priser for de forskellige overnatningsformer vises i nedenstående figur.

Figur 7 Estimerede priser i DKK pr. person pr. overnatning for forskellige overnatningsformer

Kilde: Egne estimater, jf. CHM (2005) "Online booking af danske overnatningstjenester".

Som figuren viser, er hoteller dyrest pr. person, hvorefter feriecentre og vandrerhjem efterfølges af feriehus, campingpladser og lystbåde. Det ses, at der kun er sket marginale ændringer i priserne fra år til år i perioden fra 2003 til 2005.

Hvis man tager højde for forskelle i prisen pr. person pr. overnatning, så har feriecentrene på Bornholm en større overnatningsomsætning for polakker end campingpladserne.

Tabel 4 Overnatningsomsætning for polakker på Bornholm 2003-2005

Polen	Mio. DKK	Mio. DKK	Mio. DKK	Polen	Total oms.	Total oms.	Total oms.
	2003	2004	2005		2003	2004	2005
Hotel	0,5	0,3	0,6	Hotel	13%	9%	17%
Feriecenter	2,1	1,8	1,4	Feriecenter	55%	61%	42%
Feriehus	0,4	0,4	0,5	Feriehus	11%	14%	15%
Camping	0,7	0,4	0,7	Camping	18%	12%	22%
Vandrerhjem	0,0	0,0	0,1	Vandrerhjem	1%	1%	2%
Lystbåd	0,1	0,1	0,1	Lystbåd	2%	2%	3%
Bornholm	3,7	3,0	3,4	Bornholm	100%	100%	100%

Note: der er taget højde for, at statistikkerne ikke omfatter de små overnatningssteder.

Tabel 5 Registrerede overnatninger for polakker på Bornholm, 2000-2005 - ekskl. feriehus- og lystbådeovernatninger

Polen	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Uger '05	2005%
Hotel	1.025	1.059	1.341	885	518	1.038	148	6%
Feriecenter	9.855	12.419	10.400	10.543	9.458	7.144	1.021	41%
Feriehus							NA	
Camping	7.274	7.549	10.612	8.326	4.595	8.865	1.266	51%
Vandrerhjem	512	671	478	248	201	316	45	2%
Lystbåd							NA	
Bornholm	18.666	21.698	22.831	20.002	14.772	17.363	2.480	100%

Kilde: Danmarks Statistik, via Visitdenmark.com, overnatningstal.

Tabel 6 Registrerede overnatninger for polakker på Bornholm, 2000-2005 - inkl. skønnede overnatninger i feriehus udlejet gennem bureauer og lystbådeovernatninger

Polen	2000	2001	2002	2003	2004	2005	Uger '05	2005%
Hotel	1.025	1.059	1.341	885	518	1.038	148	5%
Feriecenter	9.855	12.419	10.400	10.543	9.458	7.144	1.021	33%
Feriehus, ca.	2.400	2.400	2.800	2.400	2400	2.825	404	13%
Camping	7.274	7.549	10.612	8.326	4.595	8.865	1.266	41%
Vandrerhjem	512	671	478	248	201	316	45	1%
Lystbåd, ca.	1.261	1.115	935	1.242	1176	1.410	201	7%
Bornholm	22.327	25.213	26.566	23.644	18.348	21.598	3.085	100%

Kilde: Danmarks Statistik, se dog anmærkning.

Anm.: Polakkernes andel af feriehus- og lystbådeovernatningerne er egne estimater, da disse overnatningsformer ikke opgøres specifikt for polakker.

Der var 227 polske lystbådeovernatninger i Nexø og halvt så mange i Rønne (Nørrekås Lystbådehavn), nemlig 114.

Det skal bemærkes, at feriehusovernatninger og lystbådeovernatninger kun registreres for nationaliteterne Danmark, Tyskland, Sverige, Norge og Holland og dermed ikke for polakker. For disse to overnatningstyper indgår Polen i gruppen af "andre lande". "Andre lande" inkl. Polen omfattede i 2005 i alt 5000 feriehusovernatninger. Det skønnes, at polakkerne udgjorde godt halvdelen af disse 5000 nærmere betegnet 2825 feriehusovernatninger (i feriehus udlejet gennem bureau).

For lystbåde var der 3500 overnatninger fra gruppen "andre lande" i 2005. Det vurderes, at polakkerne udgør 40% af gruppen andre, og at der altså var ca. 1400 polske overnatninger i lystbåde i de bornholmske havne i 2005.

Mens polakkerne tegnede sig for ca. 1,5% af de registrerede overnatninger på Bornholm i 2005 totalt set, så var polakkernes andel af campingovernatningerne på Bornholm samme år oppe på hele 16%.

Tabel 7 Det polske markeds andel af turistovernatningerne på Bornholm, 2000-2005

Polen %	2000	2001	2002	2003	2004	2005
Hotel	0,3%	0,3%	0,4%	0,3%	0,2%	0,4%
Feriecenter	4,2%	4,9%	4,4%	4,2%	4,0%	3,9%
Feriehus	0,4%	0,4%	0,5%	0,4%	0,4%	0,5%
Camping	2,4%	2,7%	3,7%	2,8%	1,7%	3,4%
Vandrerhjem	0,9%	1,3%	0,9%	0,5%	0,4%	0,6%
Lystbåd	2,2%	1,9%	1,9%	2,4%	2,6%	2,7%
<i>Polen %</i>	1,4%	1,6%	1,7%	1,5%	1,2%	1,5%

Kilde: Baseret på Danmarks Statistik.

Anm.: Polakkernes andel af feriehus- og lystbådeovernatningerne er egne estimater, da disse overnatningsformer ikke opgøres specifikt for polakker.

Polakker bor i langt højere grad på campingpladser og på feriecentre end turister generelt på Bornholm. Blandt polske turister på Bornholm tegner camping sig for hele 51% af overnatningerne, mens feriecentre tegner sig for 41%, hoteller 6% og vandrerhjem 2%.

Ud over disse overnatningssteder gør polakkerne gerne brug af de mere primitive overnatningsformer. Eksempelvis overnatter flere polakker på lejrpladser, hvoraf der er seks forskellige på Bornholm. Disse lejrpladser er lokaliseret i følgende bornholmske byer: Rønne, Allinge, Gudhjem, Svaneke og to lejrpladser i Åkirkeby. Overnatninger på disse lejrpladser er billige, og der er adgang til toilet. Nogle steder er der ligeledes adgang til varmt bad. Disse lejrpladser besøges gerne af de cyklende polske turister medbringende deres egne telte, om end der også kommer polakker i biler, der nyder de primitive forhold, som lejrpladserne tilbyder. Gennemsnitlig udgør polakkerne 50 – 60 % af alle overnatninger på disse lejrpladser.

Et af formålene med at tilbyde disse lejrpladser er, at når polakkerne har prøvet at overnatte der, kommer de gerne igen, og med alderen og stigende indkomster vil disse turister sikkert, men langsomt gøre brug af de andre former for overnatning. Det generelle billede af polakker, der overnatter på disse lejrpladser, er, at polakkerne er yderst venlige og rare, og der er ingen problemer med dem. Der findes de polakker, der overnatter samme sted i en uge ad gangen og bruger lejrpladserne som udgangspunkt for deres ture, mens andre polakker overnatter flere forskellige steder.

2.4 Camping

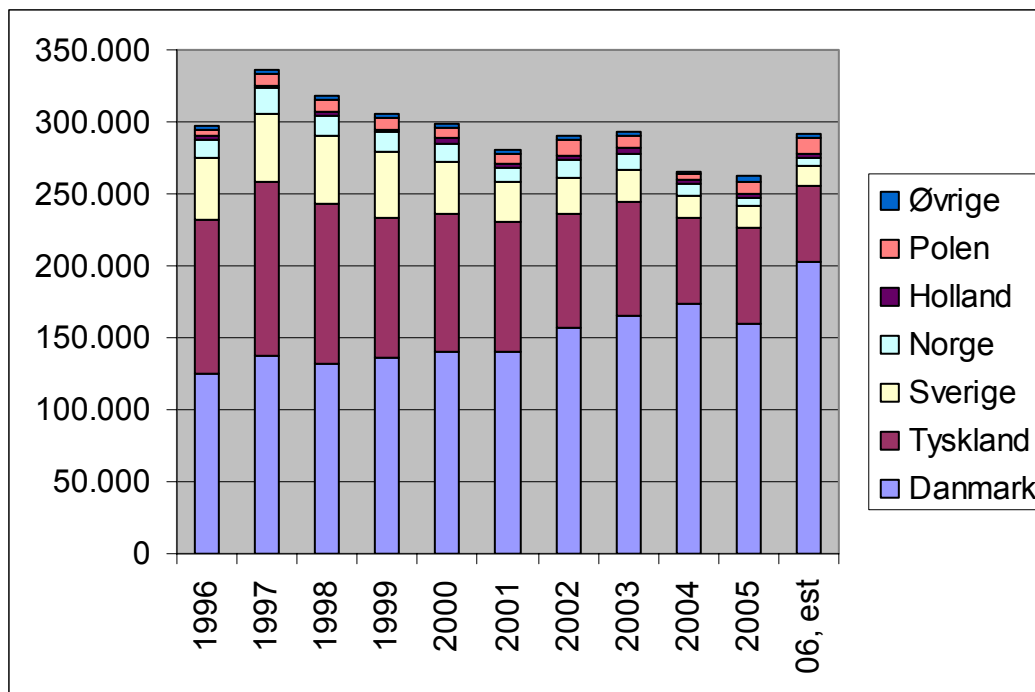
Formålet med dette afsnit er at undersøge omfanget af polske overnatninger på de bornholmske campingpladser, herunder give en vurdering af det fremtidige marked for polske overnatninger.

I første omgang vil vi undersøge, hvor mange campister, der er på de bornholmske campingpladser fordelt på nationalitet, hvor stor en procentsats de polske overnatninger udgør på de bornholmske campingpladser, og hvordan udviklingen i overnatninger har været i de polske overnattende campister. Dernæst vil vi med udgangspunkt i en oversigt se på, hvor mange campingpladser, der har hjemmesider på

forskellige sprog, herunder polsk. Endeligt vil vi ud fra interviews med udvalgte campingpladser vurdere, hvordan billedet tegner sig for det fremtidige polske marked på campingpladser.

Ved at se på udviklingen i antallet af campingovernatninger på Bornholm over en tiårig periode fra 1996 til 2005, vil vi give et bud på antallet af campingovernatninger for hele 2006 med udgangspunkt i årets første 7 måneder. Der tegner sig en fremgang i campingovernatningerne på 11% fra 2005 til 2006, men heri er der dog ikke taget højde for en regnfuld august. For polakkernes vedkommende forventes der at være en stigning, som er betydeligt højere end 11%.

Figur 8 Antal campingovernatninger på Bornholm i perioden 1996 – 2005, est. 2006

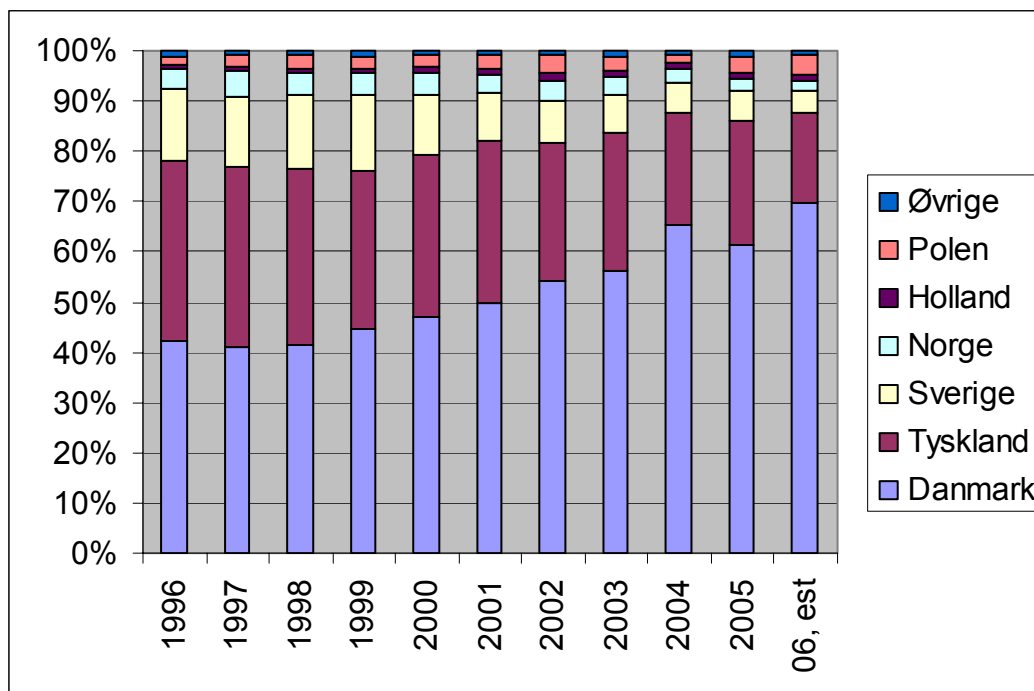

Kilde: Danmarks Statistik, via Visitdenmark.com, overnatningstal.

Anm.: 2006 er baseret på årets første 7 måneder. Polen forudsættes at stige med 32%.

Som det ses af figuren, svinger det samlede antal campingovernatninger mellem 250.000 og 300.000. Antallet af campingovernatninger toppede i år 1997 og har været jævnt faldende siden 1997. For år 2006 er campingovernatninger estimeret til igen at stige. Derudover ses en absolut stigning i antallet af danske overnattende gæster. Hvordan fordelingen af nationaliteter udvikler sig vil blive vist i efterfølgende figur.

Figur 9 Fordelingen af campingovernatninger på Bornholm i årene 1996-2005, data for 2006 er estimeret

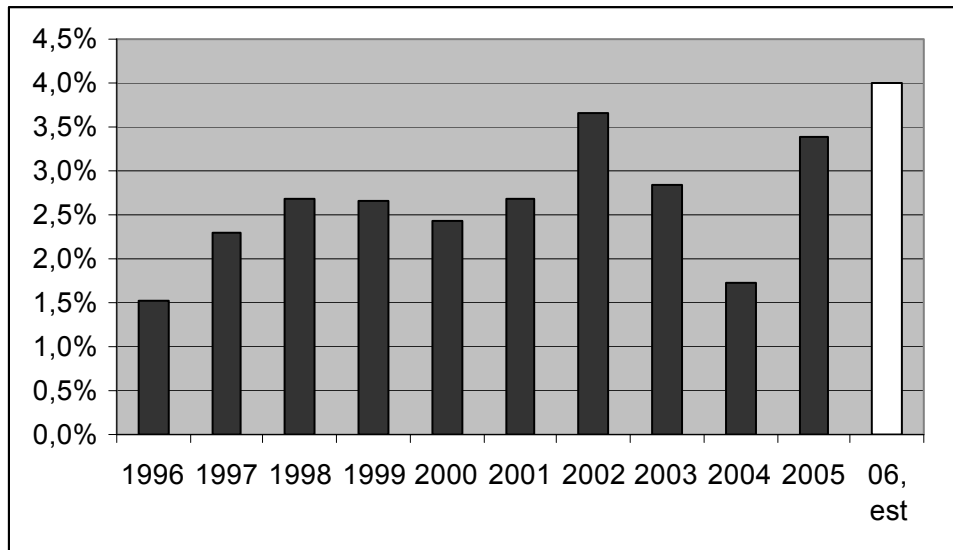

Kilde: Danmarks Statistik, via Visitdenmark.com, overnatningstal.

Af ovenstående figur ses det, at danskerne udgør en stigende andel af antallet af campingovernatninger. Endvidere synes der at være en tendens til, at antallet af tyske overnattende gæster er dalende. Derudover viser figuren, at andelen af polske overnatninger er beskednen, men stigende fra 1,7% i 2004 til 3,4% 2005, og igen stigende til ca. 4,0% i 2006. Hvorledes udviklingen er med hensyn til de polske overnattende gæster synes svær at vurdere, hvorfor der i efterfølgende figur kun vises udviklingen i polske campingovernatninger på Bornholm.

Figur 10 Andelen af polske campingovernatninger på Bornholm, 1996 – 2006

Kilde: Baseret på data fra Danmarks Statistik for 1996-2005.

Anm.: 2006 er baseret på en estimeret stigning i antallet af polske overnatninger på Bornholm på 32% fra 2005-2006, ud fra egne undersøgelser ud fra statistik over antallet af ankomne passagerer mm.

Ved at adspørge et udvalg af bornholmske campingpladser viser det sig, at andelen af polakker på de bornholmske campingpladser varierer meget. Flere campingpladser har 2% polakker, mens andre campingpladser har op til 23% polakker. For nogle campingpladser synes der at være en tendens til færre og færre polakker, mens andre har en stigende andel af polakker. Der er også store forskelle på, hvorledes og hvor meget de bornholmske campingpladser markedsfører sig på det polske marked. Nogle anvender de forskellige annonceringstilbud fra Destination Bornholm, herunder regionalkataloget på polsk, mens andre benytter forskellige andre informations- og markedsføringstiltag, herunder lokalt på og ved deres egen campingplads. Der er heller ikke en klar og tydelig tendens til, at andelen af polakker øges ved at have en polsk hjemmeside. Men for de campingpladser, som gør meget for at markedsføre sig på det polske marked, synes der at være en klar tendens til, at polakkerne (man må gå ud fra, at det er et resultat heraf) udgør en meget stor andel af deres overnatninger. Af samarbejdspartnere til at markedsføre sig på det polske marked nævnes Polferries, DK Camp, der har hjemmesider på polsk, Bornpol og Destination Bornholm.

Derudover er det interessant at vide, hvor mange campingpladser, der har hjemmesider på polsk, og hvilken betydning det har for de enkelte campingpladser.

Tabel 8 Campingpladser på Bornholm med hjemmesider på dansk, tysk, engelsk, polsk mm.

By, post	Campingplads	Hjemmeside: www.	Dansk	Tysk	Engelsk	Polisk	Svensk	Hollandsk	Enheder	Kapacitet
Hasle	Sandvig Familie Camping	Publiccamp.dk/sandvig	1	1	1				220	9%
Nexø	FDM Camping Balka Strand	Fdmcamping.da-dk/pladser/balk	1	1	1			1	210	8%
Nexø	Møllers Dueodde Camping	Dueodde-camp.dk	1	1					200	8%
Rønne	Rønne Nordskov Camping	Nordskoven.dk	1	1	1				195	8%
Allinge	Lyngholt Familie Camping	Lyngholt.dk/camping	1	1					190	8%
Nexø	Bornholms Familie-camping	Bornholms-familiencamping.dk	1	1					185	7%
Nexø	Nexø Familiencamping	Nexocamp.dk	1	1	1	1			180	7%
Hasle	Hasle Familiencamping	Hasle-familiencamping.dk/default	1	1	1	1			160	6%
Allinge	Sandkaas Familiencamping	Sandkaas-camping.dk	1	1	1				146	6%
Rønne	Galløkken Camping	Gallokken.dk	1	1	1	1	1	1	125	5%
Nexø	Dueodde Vandrehjem og Cam	Dueodde.dk	1	1	1				120	5%
Gudhjem	Sannes Familiencamping/	Familiencamping.dk	1	1	1				120	5%
Gudhjem	Sletten Camping & Vandrehje	Slettenscamping.dk	1	1	1				117	5%
Svaneke	Hullehavn Familiencamping	Hullehavn.dk	1						100	4%
Allinge	Strandlunden Familie & Natur	Strandlundencamping.dk	1	1	1				100	4%
Aakirkeby	Aakirkeby Camping	Aakirkebycamping.dk	1	1		1			75	3%
Svaneke	Svaneke Familie Camping	Svaneke-camping.dk	1	1					50	2%
I alt			17	16	12	4	1	2	2493	100%

Kilde: Egen undersøgelse. – Antal campingenheder er iflg. visitdenmark.com.

Det viser sig, at alle 17 campingpladser har en dansk hjemmeside, 16 ud af 17 har for det andet tyske hjemmesider, 12 har for det tredje engelske hjemmesider, mens kun 4 har polske hjemmesider. Dette kan tolkes således, at langt de fleste campingpladser hovedsageligt fokuserer på det danske marked efterfulgt af det tyske. Dette stemmer også overens med Figur 9, der viser campingovernatningers fordeling på nationaliteter. Langt størstedelen af overnatningerne er danskere efterfulgt af tyske turister. Campingpladserne har alle danske hjemmesider og næsten alle har tyske hjemmesider.

Selvom polakkerne er meget økonomiske, de handler gerne ind i discountbutikkerne, er der en stigende tendens til, at de gerne vil have mere luksus. Som et eksempel herpå er der en stadig stigende udlejning af hytter til polakkerne. Der kommer også flere og flere rige polakker til Bornholm.

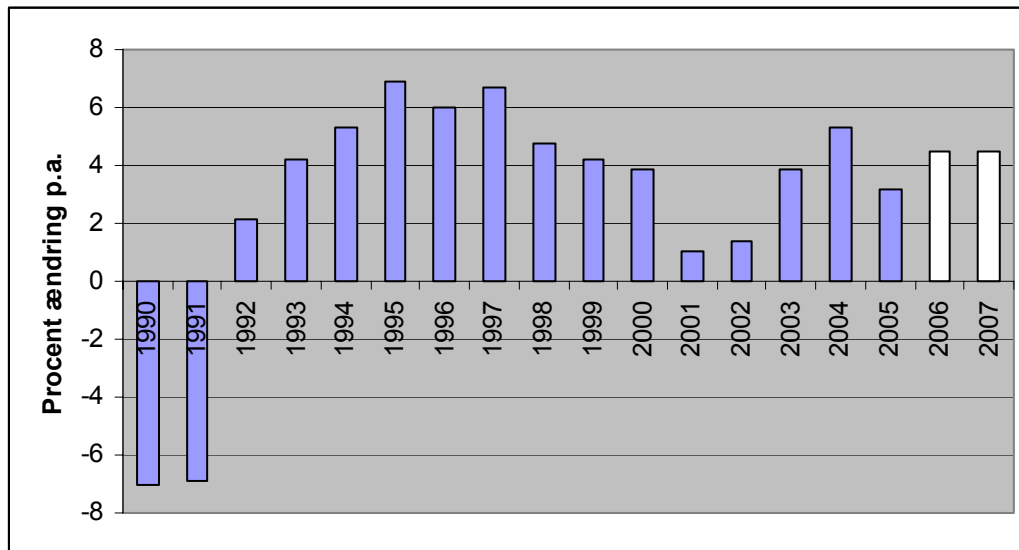
”De 10 pct. rigeste husholdninger tjener 24,7 pct. af den samlede indkomst. Denne andel svarer til ca. 1,4 mio. husstande og 3,9 mio. personer”¹ De polske husholdningers reale disponible indkomst (altså renset for inflation) steg med 24% fra 1995 til 2002.² Der forventes ganske vist en stagnation i befolkningsgrundlaget i Polen frem til 2010 (Nordisk Råd 2005 side 53). Men antallet af polske udlandsrejsende turister stige fremover (Nordisk Råd 2005 side 35). Dette underbygges af en (iflg. OECD og Verdensbanken) fortsat indkomststigning i det polske samfund:

¹ Nordisk Råd (2005): “Det polske feriemarked for Norden” side 54.

² Annual economic indicators, www.stat.gov.pl/english/opracowania_zbiorcze/wskazniki/dochody3_a.doc

“Entering the European Union in May 2004 gave an important boost to the Polish economy. GDP per head is currently under 45% of the EU average, but the long process of convergence has resumed. Although growth waned somewhat during 2005 when real GDP rose by only 3.2%, current prospects are for annual growth of 4½ per cent during 2006-07.”³

Figur 11 Den økonomiske udvikling i Polen, 1990-2005, forventet 2006-7: Real vækst i BNP p.a.

Kilder: For årene 1990-2004: Verdensbanken, "Country Brief 2006, updated Sept. 2006", worldbank.org.pl. For årene 2005-2007: OECD (2006), "Economic Survey of Poland, 2006", www.oecd.org/dataoecd/19/10/36957046.pdf side 3.

2.5 Feriecentre

Der er flere forskellige feriecentre på Bornholm, hvoraf Familie Ferie Bornholm har en dominerende position hvad angår polakkernes overnatninger på feriecentre.

Familie Ferie Bornholm håndterer booking bl.a. for følgende feriecentre (og tidligere feriecentre, der nu er omdannet til lejligheder eller sommerhuse med status som hotellejligheder):

- Hasle Feriepark (tidl. feriecenter, lejligheder med sommerhusstatus)
- Hasle Hytteby
- Storløkke Feriepark, Allinge (under salg som hotellejligheder)
- Æblehaven, Allinge (tidl. feriecenter)

Endvidere står Familie Ferie Bornholm også for booking af hotellet:

- Hotel Klintely, Sandkås

samt booking af pensionatet:

³ OECD: "Economic Survey of Poland, 2006", <http://www.oecd.org/dataoecd/19/10/36957046.pdf>

- Pension Kock, Gudhjem

Polakkerne overnatter primært på de 4 feriecentre (eller tidligere feriecentre). Dette kan hænge sammen med, at de 4 feriecentre har hjemmesider på polsk, hvilket også er tilfældet for Hotel Klintely, men ikke for Pension Kock.

Fra Familie Ferie Bornholm giver Rasmus Lund følgende vurdering:

"Trenden er, at polakker vælger en ret god overnatningsstandard. Så polakkerne går i stigende grad mod noget, der koster mere. Om 2 – 3 år vil det polske marked ligne det danske marked. Langt hovedparten af feriecentergæsterne kommer ind via Rønne, og meget få kommer fra Nexø."

2.6 Hoteller

Fordelingen af overnatninger inden for kategorien "hoteller og feriecentre" på Bornholm for alle nationaliteter under ét var 60/40 i 2005, altså 60% på hoteller og 40% på feriecentre. Derimod var fordelingen af polakker på Bornholm i 2005 helt anderledes, nemlig 13/87, altså var der blot én overnatning på hotel hver gang der var 7 overnatninger på feriecenter. Hoteller spiller i øjeblikket næsten ingen rolle som overnatningsform for polakker på Bornholm.

2.7 Feriehuse

Novasol åbnede i 2004 salgskontor i Polen og samtidig i to andre små markeder, nemlig Østrig og Tjekkiet.

Der aktuelle NOVASOL-Katalog 2006 für Deutschland und Mitteleuropa umfasst mit insgesamt 3.500 Ferienobjekten neben Häusern und Wohnungen in Holland, Belgien, der Slowakei und Österreich in der nächsten Saison zudem noch mehr Luxusdomizile in Polen, Tschechien und Ungarn.

Novasol har ca. 600 ferieboliger til udlejning i Polen.

Novasol har som den eneste feriehusudlejer i Danmark en hjemmeside i en polsk version.

Dette må formodes at være af hensyn til polakker, som Novasol ønsker at give mulighed for at leje et sommerhus. Men hele Novasols udbud af feriehuse er beskrevet online på polsk. Så polakker HAR altså mulighed for at se og leje danske feriehuse online.

Novasol er det bureau, som har flest feriehuse til udlejning på Bornholm, nemlig ca. 355 ud af i alt 1.464 huse til udlejning gennem et bureau, eller 24%, dvs. ca. en fjerdedel.

Hertil kommer feriehuse på Bornholm, som udlejes privat.

Sol og Strand A/S råder over 130 udlejningsenheder på Bornholm i 2006. Rederiet Kolobrzaska Zegluga Pasazerska (PZP) henviser på deres meget besøgte hjemmeside til Sol og Strand.

Det skal bemærkes, at mund til øre metoden er en væsentlig informationskilde for polakkerne for alle typer overnatningssteder. Men det vil dog vise sig i kapitel 3, hvor resultater fra surveyen gennemgås, at Internet generelt er den vigtigste informationskilde for polakker forud for deres besøg på Bornholm, og dermed faktisk en vigtigere kilde til informationer om Bornholm end selv familie og venner.

2.8 Udflugter, attraktioner

De to rederier, der sejler mellem Nexø og Kolobrzeg, bruger hver deres busselskab til at transportere deres turister på udflugter. Rederiet KZP, der sejler med Jantar, bruger busselskabet Åkirkeby Turist og Selskabskørsel, mens rederiet Zegluga Gdanska, som sejler med Lady Assa, anvender busselskabet Bornholms Busrejser / Snogebæk Turistfart. Begge rederier har følgende tre udflugter:

1. Ørundtur
2. Ørundtur med NaturBornholm
3. Joboland

Mens rederiet Zegluga Gdanska's gæster kører denne rute på deres ørundtur med turistfører: Nexø – Svaneke – Østerlars Kirke – Gudhjem – Hammershus – Nexø, vælger rederiet KZP at køre fra Nexø via Sandvig – Allinge til Hammershus samt Nylars Rundkirke og via Almindingen til Åkirkeby, hvor passagerer til NaturBornholm sættes af, og retur til Nexø. Den eneste forskel er valget af rundkirker, hvor rederiet Zegluga Gdanska har valgt at fremvise Østerlars Kirke, mens rederiet KZP har valgt Nylars Rundkirke. Det skal bemærkes, at de to busselskaber har et glimrende samarbejde, der består i, at de hjælper hinanden i tilfælde af kapacitetsproblemer. Endvidere skal det bemærkes, at Zegluga Gdanska ikke reklamerer med nogle af de tre udflugter på deres hjemmeside.

Langt de fleste endagsturister, der ankommer til Nexø, vælger at deltage i en af de tre udflugter, rederierne udbyder. Derudover er der flere turistattraktioner, som polakkerne besøger. I følge surveyen gør polakkerne megen brug af Internettet i forbindelse med at finde informationer til deres ferier. Af denne årsag vil der nu blive set på, hvilke bornholmske attraktioner, der har hjemmesider på polsk.

Tabel 9 Bornholmske attraktioner – med estimat for antal polske gæster 2006.

Navn	Hjemmesider	Besøg (2005)	Polakker (2005)	Polakker (2006)	Dansk	Tysk	Engelsk	Polsk	Svensk	Hollandsk	Fransk
NaturBornholm	www.naturbornholm.dk	60.300	2.800	5.600	1	1	1	1*	1	1	
Østerlars Rundkirke	www.rundkirker.dk	120.000 (alle)		~2.800 (inde)	1	1					
Bornholms Sommerfuglepark .. Joboland	www.sommerfugleparken.dk/ www.joboland.dk/	25.000 120.000		~1.800 ~1100	1 1	1 1	1 1	1 1			
De Bornholmske Museer	www.bornholmsmuseer.dk/	52.000		~1.400	1	1	1	1			
Bornholms Middelaldercenter	bornholmsmiddelaldercenter.dk	53.200	600	~1.200	1	1	1	1			
Bornholms Kunstmuseum	bornholms-kunstmuseum.dk	49.000			1	1	1				
Oluf Høst	www.ohmus.dk	18.600			1	1	1				
Svaneke Bryghus	www.bryghuset-svaneke.dk	80.000			1						
Balka Dyrepark	www.balka-dyrepark.dk			~600	1	1		1			
Nexø Museum	fp.worldonline.dk/fpemuseum2				1						
Martin Andersen Nexø's hus	bornholmsmuseer.dk/manexo/index.html				1						
De Bornholmske Jernbaner i Nexø	www.dbj.dk/dnjustart.htm				1						
I alt					13	9	7	6	1	1	0

Kilde: Egen undersøgelse af hjemmesider. Besøgstal er gengivet fra "Strategisk analyse - Beskrivelse af interne og eksterne forhold i Bornholms turisme i dag", CRT 2006, der igen refererer til attraktionerne selv og Bornholms Tidende 7. januar 2006. Sommerfugleparken er iflg. Statistisk Årbog 2006. Svaneke Bryghus er iflg. bryggeriforeningen.dk / bornholm.nu. Østerlars Rundkirke er iflg. zoommagazine.dk/woman/artikel/4504.html.

* Note: Der er ikke udarbejdet noget information på polsk på selve hjemmesiden, men der henvises til en ekstern hjemmeside: www.bornpol.dk.

Som det kan ses fra ovenstående tabel, er de mest foretrukne sprog næst efter dansk: tysk (9) og engelsk (7) efterfulgt af polsk (6). Kun NaturBornholm har herudover også hjemmesider på hollandsk og svensk. Endvidere kan det ses, at følgende turistattraktioner har hjemmesider på polsk:

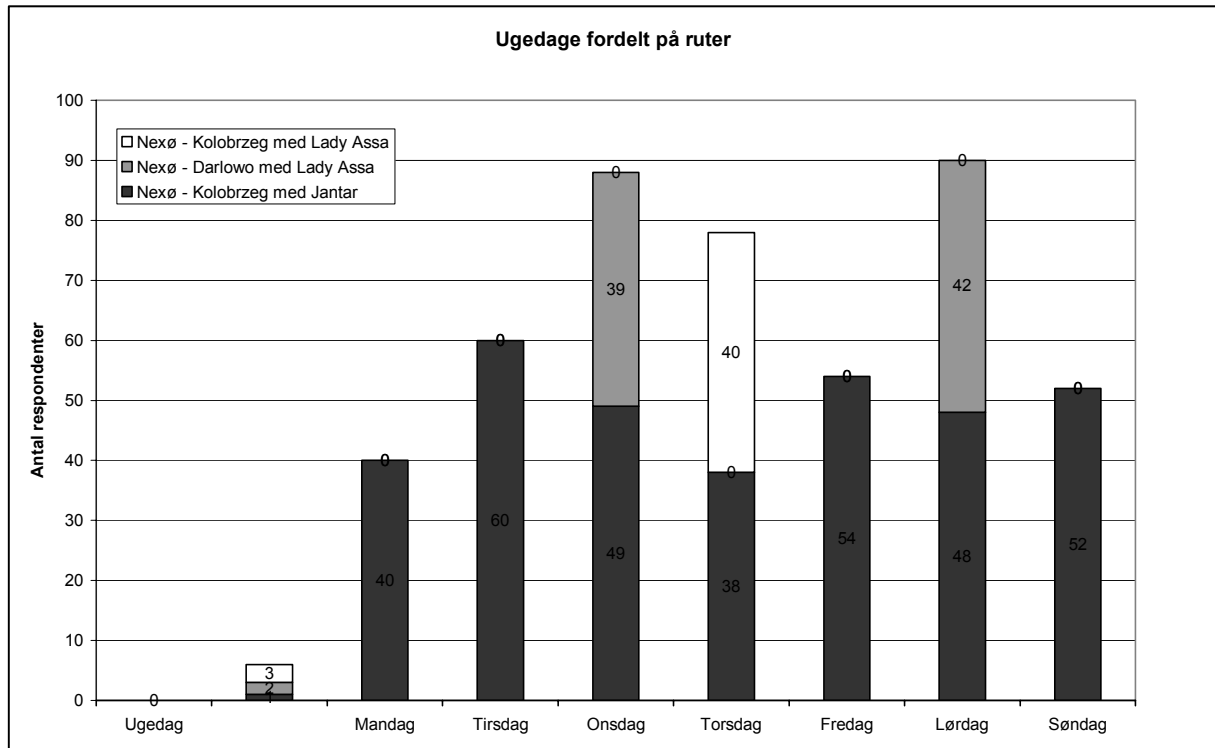
- NaturBornholm,
- Bornholms Middelaldercenter,
- Bornholms Sommerfuglepark og Tropeland,
- Balka Dyrepark,
- Joboland samt
- Forsvarsmuseet på Bornholm, Bornholms Museum, Melstedgård, Erichsens Gård og Hjorts Fabrik.

3 De polske turister på Bornholm

3.1 Survey blandt afrejsende på Nexø Havn, 2006

Det har været ønsket, at omtrent 10% af alle passagererne er blevet adspurgt om at udfylde et spørgeskema. Passagerer fra alle tre ruter er blevet adspurgt.

Figur 12 Fordeling af respondenter på ugedage, 2006

Kilde: Egne data, 2006.

Som det ses i ovenstående figur, er der indsamlet data på alle ugens dage, om torsdagen er der data fra både Jantar og Lady Assa, og om onsdagen og lørdagen ligeledes fra både Jantar og Lady Assa. Det skal bemærkes, at der er flere observationer fra Lady Assa end Jantar om torsdagen. Dette skyldes, at der er flere passagerer med fra Lady Assa end fra Jantar, om end Jantar sejler i flere dage end Lady Assa. Derimod er der flere observationer fra Jantar end fra Lady Assa fra de afgang, hvor Lady Assa sejler fra Darlowo, hvilket skyldes at der kommer færre passagerer med fra Darlowo end fra Kolobrzeg.

Det kan ud fra officiel polsk statistik beregnes, hvor stor en andel af passagerne til/fra Kolobrzeg havn som er polakker. Fra Kolobrzeg sejles alene til Nexø. Der er altså ikke andre ruter fra Kolobrzeg. Andelen af polakker var som følger i 2004 og 2005:

Kolobrzeg-Nexø 2004: $(7455 \cdot 2) / 16604 = 90\%$ polakker

Kolobrzeg-Nexø 2005: $(9416 \cdot 2) / 21976 = 86\%$ polakker

Rent faktisk var der 418 polakker og 44 tyskere blandt de 462 respondenter, blandt de afrejsende på Nexø havn i højsæsonen 2006, altså ca. 90% polakker og 10% tyskere. Nedenstående tabel viser hvad hhv. polakkerne og tyskerne, som har besøgt Bornholm via Nexø, foretog sig under opholdet.

Tabel 10 Aktiviteter ved ophold på Bornholm, 2006

	Polen	Tyskland	I alt
Ørundtur uden Naturbornholm	237 (57,1%)	28 (63,6%)	265 (57,7%)
Ørundtur med Naturbornholm	57 (13,7%)	8 (18,2%)	65 (14,2%)
Joboland	17 (4,1%)	1 (2,3%)	18 (3,9%)
Middelaldercenteret	20 (4,8%)	0 (0,0%)	20 (4,4%)
Cyklet på egen cykel	68 (16,4%)	0 (0,0%)	68 (14,8%)
Cyklet med lejet cykel	30 (7,2%)	0 (0,0%)	30 (6,5%)
Museumsbesøg	21 (5,1%)	1 (2,3%)	22 (4,8%)
Sommerfuglepark i Nexø	33 (8,0%)	1 (2,3%)	34 (7,4%)
Balka Dyrepark syd for Nexø	12 (2,9%)	2 (4,5%)	14 (3,1%)
Indkøb	72 (17,3%)	8 (8,2%)	80 (17,4%)
I alt			

Kilde: Egne data, 2006

Ud over de i Tabel 10 omtalte aktiviteter, nævnes det blandt polakkerne, at 1 person har været på cafébesøg, 1 har sluppet af, 1 er studerende, 1 har været på Christiansø, 2 har været i Nyker og 2 personer har været i Svaneke. Blandt tyskerne nævner en enkelt, at vedkommende har været på cafébesøg.

Hvordan udflugter fordeler sig på de tre ruter, vises i nedenstående tabel.

Tabel 11 Udflugter, attraktionsbesøg og aktiviteter pr. rute, 2006

	Jantar	Lady Assa		I alt
	Kolobrzeg	Darlowo	Kolobrzeg	
Ørundtur uden Naturbornholm	190 (56,2)	47 (58,0)	28 (70,0)	265
Ørundtur med Naturbornholm	45 (13,3)	15 (18,5)	5 (12,5)	65
Joboland	14 (4,1)	3 (3,7)	1 (2,5)	18
Middelaldercenteret	16 (4,7)	3 (3,7)	1 (2,5)	20
Cyklet på egen cykel	53 (15,7)	13 (16,0)	2 (5,0)	68
Cyklet med lejet cykel	25 (7,4)	3 (3,7)	2 (5,0)	30
Museumsbesøg	16 (4,7)	3 (3,7)	3 (7,5)	22
Sommerfuglepark i Nexø	23 (6,8)	5 (6,2)	6 (15,0)	34
Balka Dyrepark syd for Nexø	11 (3,3)	2 (2,5)	1 (2,5)	14
Indkøb	60 (17,8)	9 (11,1)	11 (27,5)	80
I alt	338	81	40	459

Anm.: Tal i parentes angiver procent.

Som tidligere nævnt, er det interessant at undersøge, om der er en tendens til, at det i højere grad er udlændinge (hovedsageligt tyskere), som tager på endagsudflugt, end det er polakkerne. Dette vil blive undersøgt i nedenstående tabel.

Tabel 12 Nationaliteters fordeling på endags og flerdagsudflugter til Bornholm, 2006

Kilde: Egne data, 2006.

	Endagsudflugt	Flerdagsudflugt	I alt
Polen	302	116	418
Tyskland	44	0	44
I alt	346	116	462

Det fremgår af ovenstående tabel, at tyskere udelukkende tager på endagsudflugter fra Polen til Nexø. Der er altså slet ingen af de 44 adspurgte tyskere, som overnatter på Bornholm. Blandt polakkerne er det derimod 28% ($116/418 \cdot 100$) af de adspurgte, som overnatter på Bornholm.

Tyskerne, som besøger Bornholm via Polen, har en gennemsnitsalder på hele 64 år, mens polakkerne har en gennemsnitsalder på blot 36 år. Cykelferier og cykler i det hele taget anvendes således slet ikke af tyskerne, som besøger Bornholm via Polen, jf. nedenstående tabel.

Tabel 13 Har egen cykel med, lejet cykel eller ingen cykel fordelt på nationaliteter, 2006

	Egne cykler	Lejede cykler	Ingen cykler	I alt
Polen	68	30	320	418
Tyskland	0	0	44	44
I alt	68	30	364	462

Som tabellen viser, er det kun polakker, der har valgt at cykle på Bornholm. En undersøgelse af fordelingen af nationaliteter, som kommer via Polen med biler til Bornholm, findes i næste afsnit om Rønne.

Tabel 14 Sammenhæng mellem overnatning i havnebyen før De sejlede fra Polen, og om De skal overnatte i havnebyen, når De kommer tilbage til Polen, 2006

	Skal De overnatte i havnebyen, når De kommer tilbage til Polen i aften?		Total
	Ja	Nej	
Overnattede De i havnebyen, inden de tog færgen til Bornholm?	Ja	Nej	
	93	16	109
	12	137	149
Total	105	153	258

Kilde: Egne data, 2006.

Tabel 15 Overnattede De i havnebyen hhv. før og efter besøget på Bornholm?, 2006

(n=258)	Skal De overnatte i havnebyen, når De kommer tilbage til Polen i aften?		Total
	Ja	Nej	
Overnattede De i havnebyen, inden de tog færgen til Bornholm?	Ja	Nej	
	36,0%	6,2%	42,2%
	4,7%	53,1%	57,8%
Total	40,7%	59,3%	100,0%

Kilde: Egne data, 2006.

Af tabellen ses, at der er en statistisk signifikant sammenhæng mellem, om man har overnattet i Polen før afrejse, og om man skal overnatte i Polen efter besøget på Bornholm. Med andre ord, hvis turisterne overnatter i havnebyen inden afrejsen til Bornholm, så gør de det typisk også efter rejsen til Bornholm, og omvendt. Af de 258 respondenter, der har afgivet svar, er der 53%, der ikke har overnattet eller vil overnatte i Kolobrzeg/Darlowo, mens der er 36%, som ikke har overnattet eller ikke skal overnatte i de polske havnebyer. Resten af respondenterne (11%) vil enten overnatte i den polske havneby og har ikke allerede overnattet i en af de polske havnebyer.

Det er muligt at undersøge, hvordan personer, der er på ferie i Kolobrzeg og som tager en éndagstur til Bornholm, vurderer Bornholm, og at sammenligne dette turistsegment med andre turistsegmenters vurdering af Bornholm.

Tabel 16 Forskellige turistsegmenters opfattelse af Bornholm, 2006

	Antal obs.	Hvad er dit generelle indtryk af Bornholm				Gennemsnit
		2	3	4	5	
	n					
Ferie i Kolobrzeg og endagstur til Bornholm	64	0	8	34	22	4,2
Har ikke overnattet i Kolobrzeg og flerdagstur til Bornholm	44	1	3	18	20	4,2
Har ikke overnattet i Kolobrzeg og både endags- og flerdagstur til Bornholm	149	4	21	66	58	4,2
Har ikke og skal ikke overnatte i Kolobrzeg og flerdagstur til Bornholm	38	1	3	17	17	4,3

Kilde: Egne data, 2006.

Der er altså stort set slet ingen forskel mellem de fire turistsegmenters opfattelse af Bornholm. Igen er personer, der er bosiddende i Kolobrzeg ikke inkluderet i tabellen. Generelt vurderer personer, der ikke er bosiddende i Kolobrzeg, at de er godt tilfredse med Bornholm som feriested.

Tabel 17 Sammenhæng mellem overnatning i Kolobrzeg og endags- og flerdagstur til Bornholm, 2006.

	En dags tur til Bornholm	Overnattet på Bornholm	I alt
Ferie i Kolobrzeg	69	26	95
Ikke ferie i Kolobrzeg	100	39	139
I alt	169	65	234

Kilde: Egne data, 2006.

Der er ingen sammenhæng mellem endags eller flerdagstur til Bornholm, og om man overnatter i Kolobrzeg.

Tabel 18 Passagerer fra de enkelte amter fordelt på de enkelte ruter, 2006.

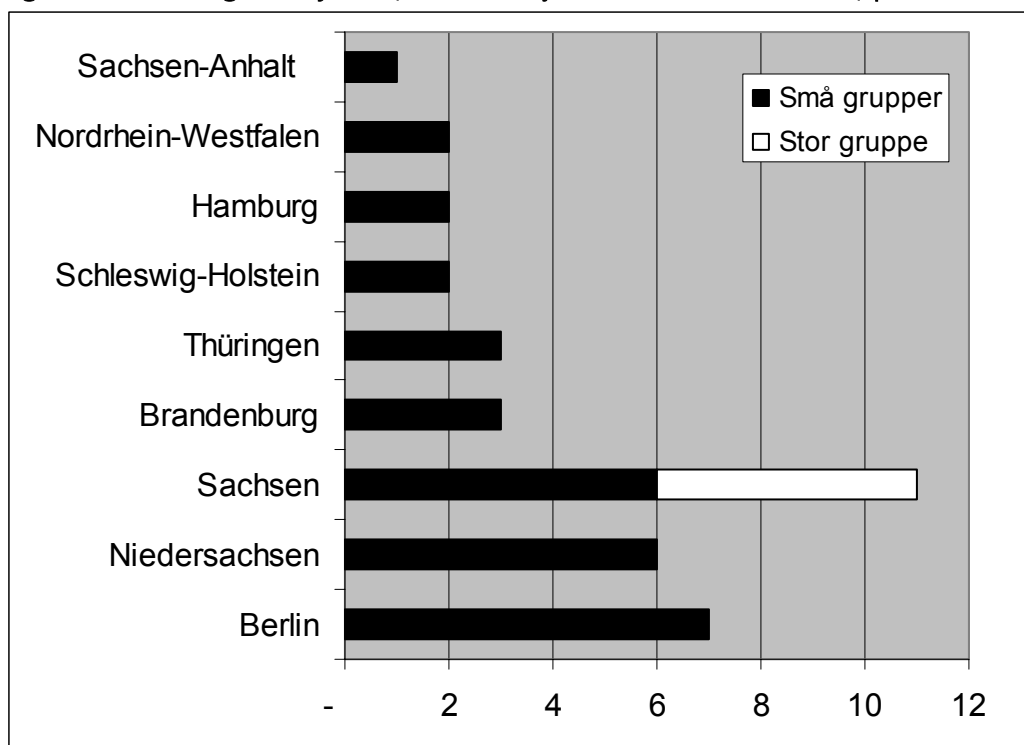
Amter	Jantar: Kolobrzeg	Lady Assa: Darlowo	Lady Assa: Kolobrzeg	I alt
Zachodniopomorskie (Szczecin)	81,2%	14,1%	4,7%	85
Wielkopolskie (Poznan)	83,3%	13,0%	3,7%	54
Mazowieckie (Warszawa)	66,7%	17,8%	15,6%	45
Lodzkie (Lodz)	59,1%	31,8%	9,1%	44
Slaskie (Katowice)	59,5%	21,6%	18,9%	37
Pomorskie (Gdansk)	61,5%	26,9%	11,5%	26
Dolnoslaskie (Wroclaw)	69,6%	21,7%	8,7%	23
Malopolskie (Krakow)	66,7%	9,5%	23,8%	21
Lubelskie (Lublin)	71,4%	28,6%	0,0%	14
Warminsko-Mazurskie (Olsztyn)	83,3%	8,3%	8,3%	12
Swietokrzyskie (Kielce)	72,7%	18,2%	9,1%	11
Kujawsko – Pomorskie (Bydgoszcz)	100,0%	0,0%	0,0%	11
Lubuskie (Gorzow Wlkp)	100,0%	0,0%	0,0%	10
Podlaskie (Bialystok)	25,0%	50,0%	25,0%	4
Podkarpackie (Rzeszow)	75,0%	25,0%	0,0%	4
Opolskie (Opole)	100,0%	0,0%	0,0%	3
I alt	72,8%	18,1%	9,2%	404

Kilde: Egne data, 2006.

I det ovenstående ses, hvilke ruter turister fra forskellige egne i Polen vælger at anvende. - Top 10 byer, hvorfra der p.t. kommer flest polske turister til Bornholm via Nexø, er følgende: Warszawa 7%, Lodz 6%, Poznan 6%, Kolobrzeg 5%, Szczecin 4%, Koszalin 3%, Gdansk 3%, Wroclaw 3%, Czestochowa 2% og Lublin 2%. Øvrige: 58%.

Men de 44 ud af undersøgelsens 462 respondenter var jo tyskere, dvs. lige knap hver tiende. Det har været muligt at udrede fra hvilken delstat i Tyskland 37 af disse kom, og resultatet vises i nedenstående figur.

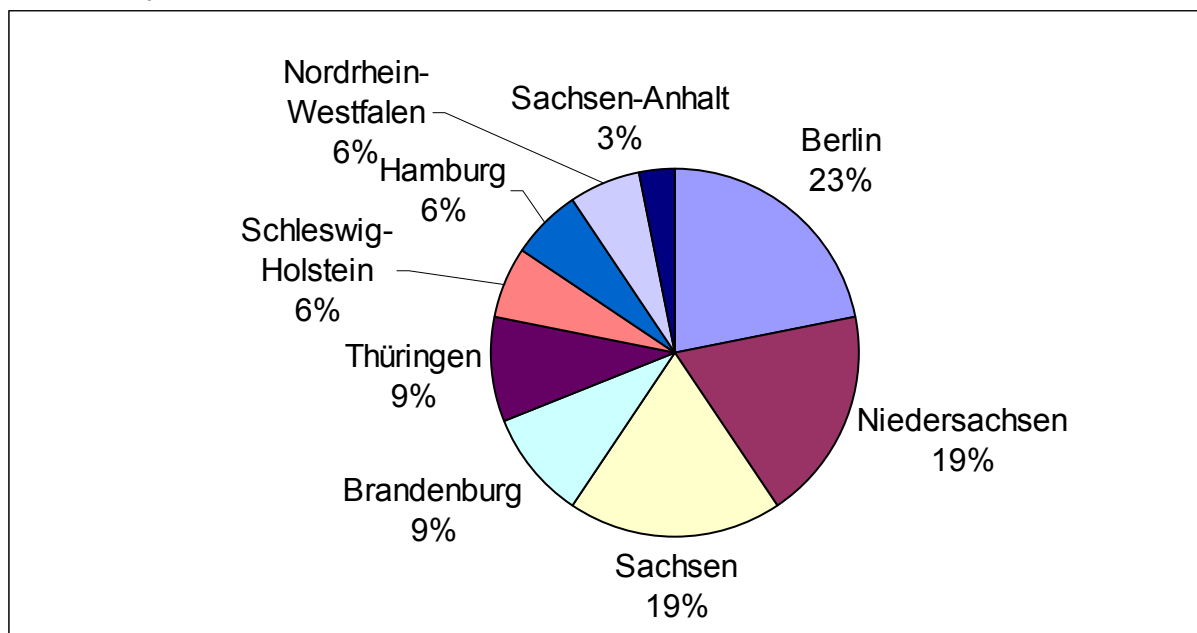
Figur 13 Fordelingen af tyskere, som har rejst til Bornholm via Polen, på delstater i Tyskland

(n=37)

Der var dog en stor gruppe af ældre rejsende i bus på samme dag fra Sachsen, som indikeret i ovenstående figur. Hvis man vælger at se på fordelingen på delstater uden denne gruppe, bliver resultatet som vist nedenfor, med procentvis fordeling af tyske gæster via Nexø.

Figur 14 Fordelingen af individuelt rejsende tyskere, som har rejst til Bornholm via Polen, på delstater i Tyskland (n=32)

Tabel 19 Sammenhæng mellem generelle indtryk af Bornholm som feriested og valg af sejlroute mellem Polen og Bornholm, 2006.

Ruter:	Generelle indtryk af Bornholm som feriested				Total
	2	3	4	5	
Rute 1	11 (3,3%)	40 (11,9%)	186 (55,2%)	100 (29,7%)	337
Rute 2	0 (0,0%)	12 (14,8%)	28 (34,6%)	41 (50,6%)	81
Rute 3	0 (0,0%)	3 (7,5%)	17 (42,5%)	20 (50,0%)	40
Total	11 (2,4%)	55 (12,0%)	231 (50,4%)	161 (35,2%)	458

Kilde: Egne data, 2006.

Anm. Rute 1: er mellem Nexø og Kolobrzeg med katamaranen Jantar, rute 2 er mellem Nexø og Darlowo, mens rute 3 er ruten mellem Nexø og Kolobrzeg med Lady Assa.

Det ses, at turister på ruterne 2 og 3, hvilket er de turister, der er ankommet med Lady Assa, er mere tilfredse end turister, der er ankommet med Jantar.

Tabel 20 Generelle indtryk af Bornholm som feriested for hhv. polakker og tyskere, 2006

	Hvad er dit generelle indtryk af Bornholm som feriested?				Total	Gennemsnit
	2	3	4	5		
Polen	11	48	207	150	416	4,192
Tyskland	0	6	24	11	41	4,122
Total	11	54	231	161	457	4,186

Kilde: Egne data, 2006.

Både polakker og tyskere er vældig godt tilfredse med Bornholm som feriested, men polakkerne er en smule mere tilfredse end tyskerne.

Tabel 21 Vurdering af overfartstiden pr. rute, 2006

		Rute			Total
		1	2	3	
Hvad er din vurdering af overfartstiden?	Overfartstiden er for kort	10 (3)	2 (3)	2 (5)	14 (3)
	Overfartstiden er passende	154 (45)	42 (53)	20 (50)	216 (47)
	Overfartstiden er for lang	175 (52)	36 (45)	18 (45)	229 (50)
Total		339	80	40	459

Kilde: Egne data, 2006.

Anm. Rute 1: er mellem Nexø og Kolobrzeg med katamaranen Jantar, rute 2 er mellem Nexø og Darlowo, mens rute 3 er ruten mellem Nexø og Kolobrzeg med Lady Assa.

Den rute, hvor man finder den højeste andel, som synes, at overfartstiden er for lang, er på ruten Kolobrzeg-Nexø med Jantar, hvor 52% synes, at overfartstiden er for lang. For de to andre ruter, der begge sejles med Lady Assa, der sejler hurtigere end Jantar, er der en lavere andel, nemlig 45%, som synes, at overfartstiden er for lang. - Der er altså 7 procentpoint færre blandt de, som sejler med det hurtigste skib, som synes overfartstiden er for lang sammenlignet med det andet langsommere, skib (52% for Jantar, 45% for Lady Assa). Kort overfartstid er altså et plus! – Overfartstiden med Jantar er 4½ time Kolobrzeg-Nexø, med Lady Assa 3½ time.⁴ – Spørgsmålet omkring betydningen af overfartstiden skal ses i lyset af planer for indsætning af et relativt hurtigt skib med et vogndæk med plads til 380 passagerer samt 70 personbilenheder. Planerne er offentliggjort af Nexø Torvecenter og Neko Seaways ApS.⁵ – Et hurtigt skib vil naturligvis alt andet lige blive foretrukket, muligvis af alle. Men ud fra resultatet ser det ud til at dreje sig om minimum hver syvende passagerer (7%/52%), som vil være markant mere tilfreds (mindre utilfreds) med overfartstid på 3½ time frem for 4½ time. På ét sommerhalvår med Jantar kunne det dreje sig om 7%*ca. 33.375 (alene i Q2 og Q3). En hurtigere overfartstid kan jo i givet fald benyttes til enten senere afgangstid fra Polen og tidligere returnering til Polen, eller længere ophold på Bornholm. – At kunne få bilen med er et andet og mere afgørende kriterium end selve overfartstiden. Ingen af de eksisterende skibe mellem Polen og Nexø medtager biler.

⁴ Iflg. informationer fra Nexø Torvecenter vedr. endagstur Nexø-Kolobrzeg d. 2/9 2006 var overfartstiden med BornholmExpress i øvrigt 2½ time.

⁵ www.torvetskiosk.dk/NKS%20-%20investering.htm

Tabel 22 Generelle indtryk af Bornholms som feriested, afhængigt af hvad man har foretaget sig på Bornholm, 2006

	Hvad er dit generelle indtryk af Bornholm som feriested?	
	Ja	Nej
Ørundtur uden Naturbornholm	4,16	4,22
Ørundtur med Naturbornholm	4,37	4,15
Joboland	4,33	4,18
Middelaldercenteret	4,55	4,17
Cyklet på egen cykel	4,35	4,15
Cyklet med lejet cykel	4,37	4,17
Museumsbesøg	3,91	4,20
Sommerfuglepark i Nexø	3,97	4,20
Balka Dyrepark syd for Nexø	4,21	4,18
Indkøb	4,12	4,20

Kilde: Egne data, 2006.

I ovenstående tabel er de gennemsnitlige vurderinger af respondenternes generelle indtryk af Bornholm som feriested beregnet for eksempelvis de personer, der har været på ørundtur med Naturbornholm (4,37) og de personer, der ikke har været på ørundtur med Naturbornholm (4,15). Det viser sig, at de personer, som har været på ørundtur med Naturbornholm, personer der har været på middelaldercenteret og personer der har cyklet rundt på Bornholm på egen cykel alle har et mere positivt indtryk af Bornholm som feriested. Dette tyder på, at der kan være fornuft i at arrangere ture til Middelaldercenteret, hvilket ikke gøres på nuværende tidspunkt.

I nedenstående tabel vises, fra hvilke amter flerdagsturister kommer.

Tabel 23 Flerdagstur fordelt på amter, 2006

Amter	Endags-udflugt	Flerdags-tur	Flerdags-tur (%)	I alt
Mazowieckie (Warszawa)	31	14	31,1%	45
Warminsko-Mazurskie (Olsztyn)	5	7	58,3%	12
Podlaskie (Bialystok)	2	2	50,0%	4
Lubelskie (Lublin)	13	1	7,1%	14
Swietokrzyskie (Kielce)	10	1	9,1%	11
Malopolskie (Krakow)	14	7	33,3%	21
Podkarpackie (Rzeszow)	4	0	0,0%	4
Slaskie (Katowice)	28	9	24,3%	37
Opolskie (Opole)	3	0	0,0%	3
Dolnoslaskie (Wroclaw)	16	7	30,4%	23
Wielkopolskie (Poznan)	37	17	31,5%	54
Lubuskie (Gorzow Wlkp)	8	2	20,0%	10
Zachodniopomorskie (Szczecin)	63	22	25,9%	85
Pomorskie (Gdansk)	15	11	42,3%	26
Kujawsko – Pomorskie (Bydgoszcz)	6	5	45,5%	11
Lodzkie (Lodz)	35	9	20,5%	44
I alt	290	114	28,2%	404

Kilde: Egne data, 2006.

Hvis vi ser på anvendte attraktioner fordelt på forskellige indkomstgrupper, kan dette give et fingerpeg, om valget af attraktioner er indkomstafhængig, og om en stigning i polakernes indkomst vil ændre deres valg af attraktioner.

Totalt set var der 75% endagsturister og 25% overnattende turister, blandt de, der kom ind via Nexø i 2006. Der var ca. 90% polakker og 10% tyskere, som kom ind via Nexø. Der var ingen af tyskerne (blandt 44 besvarelser fra tyskere) som overnattede. Med andre ord, fra andre lande (Tyskland) er der kun endagsrejsende, hvorfor disse ikke indgår i beregningerne nedenfor.

Blandt 418 polske respondenter var der én som boede på Bornholm. Af de resterende 417 var der 72% endagsturister blandt polakkerne, og 26% overnattende.

De overnattende polakker fordelte sig som vist i nedenstående tabel på forskellige overnatningsformer.

Tabel 24 Antal nætter turisterne har haft, 2006

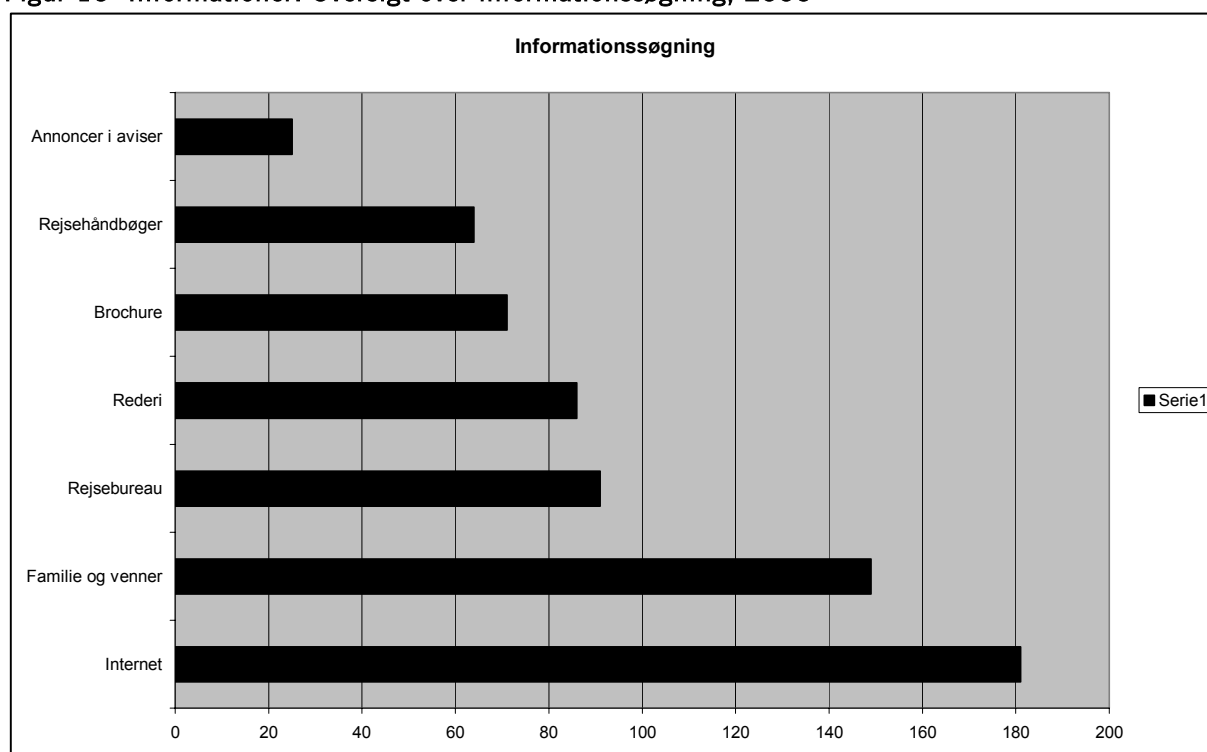
Overnat.form	Gæster	Nætter/gæst	Andel af nætter
Hotel	16%	1,89	8%
Feriecenter	2%	2,50	1%
Feriehus	10%	3,00	7%
Camping	45%	4,10	48%
Vandrerhjem	5%	3,33	5%
Venner/familie	7%	3,38	6%
Anden form	11%	6,69	20%
Ej angivet	4%	4,60	5%
I alt	100%	3,84	100%

Kilde: Egne data, 2006.

Gennemsnitligt antal overnatninger er 3,84 for alle overnattende polske turister. Som det ses af ovenstående tabel, er det campisterne, der overnatter i længst tid på Bornholm, blandt de betalte overnatningsformer, nemlig 4,10 nætter. Man bor almindeligvis i sommerhus én hel uge, men gennemsnittet her var på blot 3 nætter, og der var kun en enkelt af de 11 respondenter, der havde boet i sommerhus, som havde boet der en hel uge. Så det er altså ikke almindelig feriehusophold, der generelt er tale om når polakkerne bor i feriehus. - Polakker som overnatter hos venner og familie, overnatter i gennemsnit 3,38 nætter på Bornholm

I det følgende ser vi nærmere på informationssøgning.

Figur 15 Informationer: Oversigt over informationssøgning, 2006

Kilde: Egne data, 2006.

Det ses, at Internettet er langt den overvejende anvendte informationssøgningsmetode, efterfulgt af familie og venner, rejsebureau, rederi, brochure, rejsehåndbøger og annoncer.

For alle betalte overnatningsformer med undtagelse af hotel/feriecenter var Internet den vigtigste informationskilde. Det samme gælder for dem, der har overnattet hos familie og venner. Selv for denne gruppe er Internet en vigtigere informationskanal om Bornholm end familie og venner forud for besøget. Også for de, der anvender "andre overnatningsformer", og for de, der ikke har oplyst hvilken overnatningsform, de har benyttet, er Internet den vigtigste informationskanal for oplysninger om Bornholm forud for besøget.

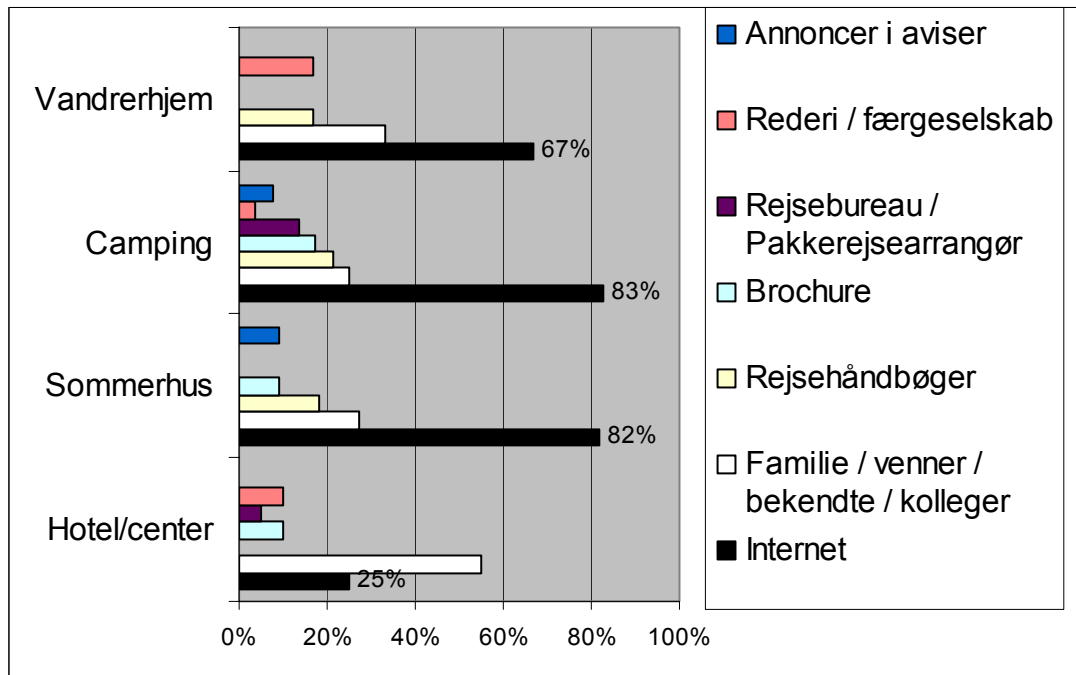
Tabel 25 Internet er den vigtigste informationskilde for de overnattende polakker, 2006

	Internet	Familie / venner	Rejsehåndbøger	Brochure	Rejsebureau	Rederi / færger	Annoncer i aviser	Totalt antal	Total %
Hotel/center	5	11	0	2	1	2	0	20	17%
Sommerhus	9	3	2	1	0	0	1	11	9%
Camping	43	13	11	9	7	2	4	52	45%
Vandrerrhjem	4	2	1	0	0	1	0	6	5%
Familie/venner	5	3	2	3	2	3	1	8	7%
Anden overnat.	9	7	8	4	1	0	0	14	12%
Ej svaret	4	0	1	1	1	1	0	5	4%
Overnattet	79	39	25	20	12	9	6	116	100%
Info.kilder	68%	34%	22%	17%	10%	8%	5%	100%	

Kilde: Egne data, 2006.

For de betalte overnatningsformer, er det naturligvis vigtigt at vide, hvordan udbyderne skal få fat på de potentielle turister.

Figur 16 Informationskilder om Bornholm pr. overnatningsform – for polakker, 2006

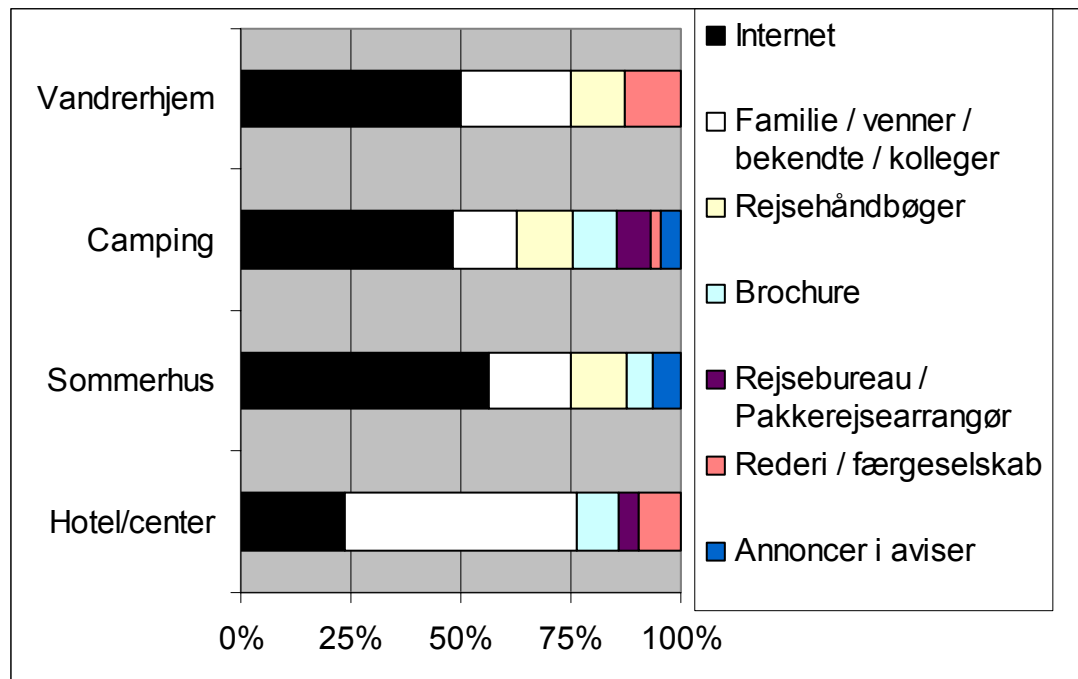

Kilde: Egne data, 2006.

Ovenstående figur viser, at over 80% af de, der bor i sommerhus eller på campingplads har anvendt Internet som informationskanal forud for deres besøg på Bornholm, mens dette gælder for 67% af vandrerhjemsgæsterne. Ud over familie og venner, skal man helt ned på ca. 20% for at finde næste informationskilde, nemlig rejsehåndbøger, som anvendes af 21% af de polske campister, og en lidt lavere andel for polske sommerhusgæster og vandrerhjemsgæster.

Fordelingen af de forskellige informationskilder indenfor de enkelte overnatningsformer fremgår af nedenstående figur. Det viser sig, at Internet tegner sig for ca. halvdelen af de anvendte informationskilder for campinggæster, sommerhusgæster og vandrerhjemsgæster, mens Internet blot tegner sig for en fjerdedel af informationskilderne for polske gæster på hoteller og feriecentre.

Figur 17 Relativ fordeling af informationskilder pr. overnatningsform

Ud af de 4 betalte overnatningsformer (med hotel/feriecenter under ét) var der flest blandt polakkerne, som havde overnattet på camping, nemlig 58%, mens 22% havde overnattet på hotel/feriecentre, 12% i feriehus og 7% på vandrerhjem. Derudover var der en del, som havde overnattet hos familie og venner og anvendt ikke nærmere specificerede overnatningsformer, jf. Tabel 25.

Når det regner, betyder det generelt, at turisters opfattelse af Bornholm falder, og jo mere det regner, des dårligere er turisternes vurdering af Bornholm (se dog nedenfor om hvor lille betydning for vurderingen det har, om det regner eller ej). Derimod er der ingen sammenhæng mellem antal solskinstimer og turisters vurdering af Bornholm. Det har ligeledes ud fra nærværende undersøgelse ikke kunnet påvises, at vind har betydning for turisters generelle opfattelse af Bornholm.⁶

⁶ Dette kan påvises ved simple regressionsanalyser.

Tabel 26 Det generelle indtryk af Bornholm afhængigt af om der har været kraftig regn eller ej

Hvad er dit generelle indtryk af Bornholm som feriested?						
	2	3	4	5	Total	Gn.snit
Ingen regn	7 (3)	28(10)	135 (49)	105 (38)	275	4,23
Regn	3 (2)	27(18)	72 (48)	47 (32)	149	4,09
Total	10 (2)	55(13)	207 (49)	152 (36)	424	4,18

Kilde: Egne data, 2006.

Tilsvarende fås følgende resultat ved at have en variabel regn, der er kodet som 0, hvis regnmængden er målt til mindre end 10, og 1, hvis regnmængden er målt til 10 og derover.

Ud fra ovenstående tabel ses det, at der er procentuelt flere, som er tilfredse, når det ikke er regnvej, og flere der er mindre tilfredse, når det er regnvej.

Det er meget bemærkelsesværdigt, at ikke en eneste ud af 424 respondenter har afgivet det laveste svar på en skala fra 1 til 5 mht. deres tilfredshed med Bornholm som feriested. Dette gælder altså også selv om regnen har skyllet ned, hvilket skete på en halv snes dage i løbet af august måned 2006, hvor undersøgelsen fandt sted.

Det er endvidere endog yderst bemærkelsesværdigt så LILLE betydning, det har for den gennemsnitlige tilfredshed med Bornholm som ferieø, hvorvidt det regner i stride strømme eller ej: Den gennemsnitlige vurdering på en skala fra 1 til 5 lå på 4,09 på de 10 dage, hvor der kom mere end 10 mm regn, mens den gennemsnitlige tilfredshed lå på 4,23 på de dage, hvor det enten ikke regnede eller kun regnede i mindre grad. Denne forskel er ikke signifikant. Dvs. kraftig regn har overraskende nok ikke ret stor betydning for ferieoplevelsen. At besøge Bornholm er altså en god oplevelse også selv om det evt. regner. Det skal her for god ordens skyld tilføjes, at sejladsene jo aflyses, hvis der er decideret stormvejr. Det overfor nævnte er naturligvis baseret på det faktiske vejr på de dage (i august 2006), hvor der reelt har været sejlet, idet der selvfølgelig kun er lavet survey på disse dage. Men der kom store mængde nedbør i august 2006, og alligevel var ikke en eneste af 462 respondenter, som benyttede det laveste "tilfredshedstrin", på en skala fra 1 til 5.

Tabel 27 Informationssøgning fordelt på ruter. Tallene i parenteserne viser, hvor mange procent, der har anvendt den pågældende information, 2006

	Jantar	Lady Assa		I alt
	Nexø - Kolobrzeg	Nexø – Darlowo	Nexø – Kolobrzeg	
Familie/venner	99 (29)	34 (42)	16 (40)	149 (32)
Rederi/Færgeselskab	69 (20)	9 (11)	8 (20)	86 (19)
Rejsebureau	66 (19)	17 (21)	8 (20)	91 (20)
Internet	122 (36)	39 (48)	20 (50)	181 (39)
Brochure	47 (14)	15 (19)	9 (23)	71 (15)
Rejsehåndbøger	37 (11)	16 (20)	11 (28)	64 (14)
Annoncer i aviser	17 (45)	3 (4)	5 (13)	25 (5)
I alt på ruterne	341	81	40	462

Kilde: Egne data.

Anm.: Da der er mulighed for at sætte kryds ved flere muligheder summerer procenterne ikke til 100.

Tabel 32 viser, at de personer, der har fundet informationer via annoncer i aviser, vælger at rejse med Jantar, mens Internettet har mest tag i personer, der vælger Lady Assa at rejse med mellem Nexø og Kolobrzeg.

Tabel 28 Informationssøgning fordelt mænd og kvinder. Tallene i parenteserne viser, hvor mange procent, der har anvendt den pågældende information, 2006

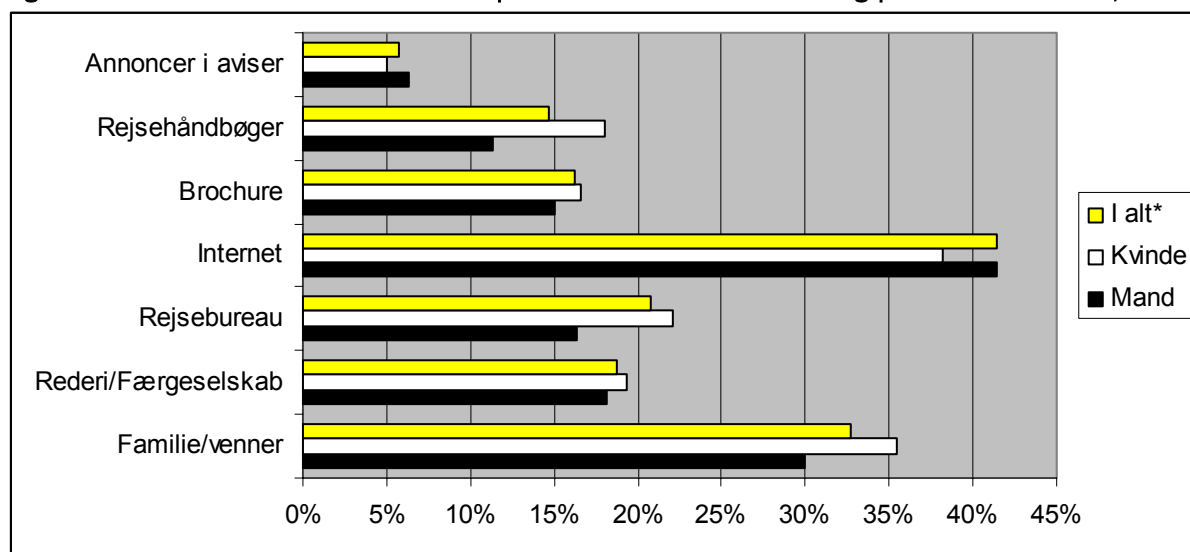
	Mand	Kvinde	I alt*
Familie/venner	66 (30)	77 (35)	143 (33)
Rederi/Færgeselskab	40 (19)	42 (19)	82 (19)
Rejsebureau	36 (16)	48 (22)	91 (21)
Internet	91 (41)	83 (38)	181 (41)
Brochure	33 (15)	36 (17)	71 (16)
Rejsehåndbøger	25 (11)	39 (18)	64 (15)
Annoncer i aviser	14 (6)	11 (5)	25 (6)
I alt på ruterne	220	217	437

Kilde: Egne data.

Anm.: Da der er mulighed for at sætte kryds ved flere muligheder summerer procenterne ikke til 100.

Gennemsnitlig benyttede hver respondent 1,5 ud af de 7 kilder, som de havde mulighed for at afkrydse. Mænd benyttede 1,39 kilder, kvinder 1,55. Fordelingen på køn kan også vises grafisk.

Figur 18 Informationskilder anvendt af polakker forud for deres besøg på Bornholm (M/K), 2006

Kilde: Egne data.

For både mænd og kvinder var Internet den mest benyttede informationskilde forud for besøget på Bornholm. For både mænd og kvinder er familie/venner den næst mest anvendte informationskilde. Der er lidt flere mænd end kvinder, der har benyttet Internet som informationskanal, hvorimod der er lidt flere kvinder end mænd, som har benyttet familie/venner som informationskanal.

Tabel 29 Informationssøgning og indkomst, 2006

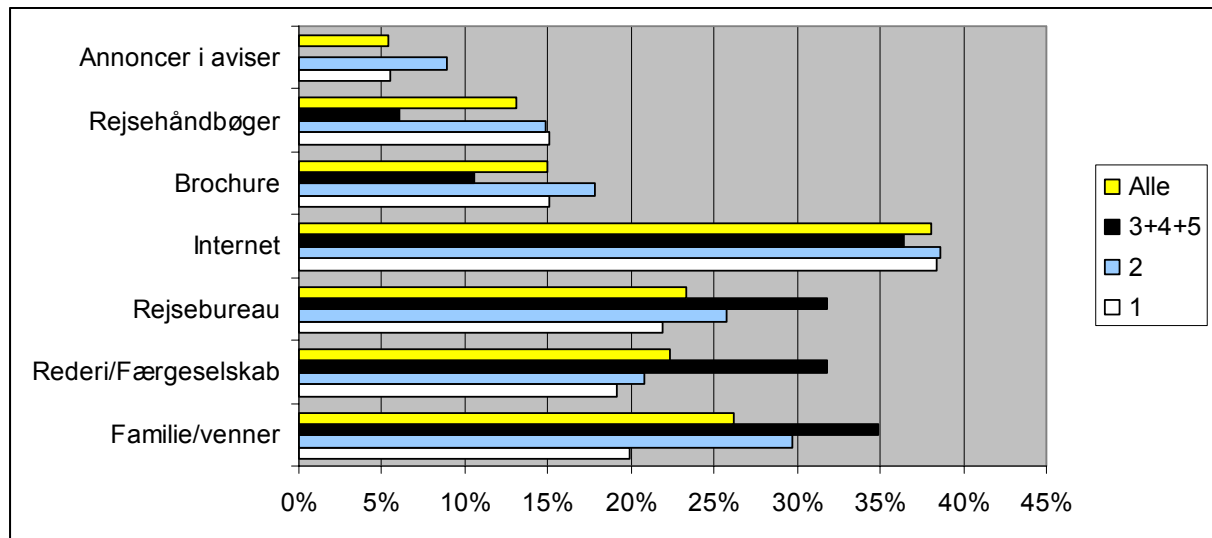
	1	2	3	4	5	I alt
Familie/venner	29(20)	30(30)	21 (39)	2 (18)	0 (0)	82 (26)
Rederi/Færgeselskab	28(19)	21(21)	20 (37)	1 (9)	0 (0)	70 (22)
Rejsebureau	32(22)	26(26)	12 (22)	9 (82)	0 (0)	73 (23)
Internet	56(38)	39(39)	22 (41)	2 (18)	0 (0)	119 (38)
Brochure	22(15)	18(18)	5 (9)	1 (9)	1 (100)	47 (15)
Rejsehåndbøger	22(15)	15(15)	3 (6)	1 (9)	0 (0)	41 (13)
Annoncer i aviser	8 (5)	9 (9)	0 (0)	0 (0)	0 (0)	17 (5)
I alt i hver indkomstgruppe	146	101	54	11	1	313

Kilde: Egne data.

Anm.: Da der er mulighed for at sætte kryds ved flere summerer procenterne ikke til 100.

Informationssøgning fordelt på indkomstgrupper kan også vises grafisk.

Figur 19 Informationssøgning og indkomst, 2006

Kilde: Egne data.

Brugen af Internet som informationskilde forud for besøget på Bornholm hænger ikke sammen med indkomstniveau. Der er altså ikke nogen tendens til, at de højeste indkomstgrupper i højere grad benytter Internet end dem i de lavere indkomstgrupper. Dette kan dog skyldes, at de unge, som må formodes at benytte Internettet meget ligger i de lave indkomstgrupper, hvorfor dette trækker i retning af højere internetbrug i de lave indkomstgrupper. Vi vil nedenfor se, hvorledes brugen af bl.a. Internet hænger sammen med alder.

Internettet er den mest anvendte informationssøgningskilde. Dette viser sig at være gældende inden for alle indkomstgrupper med undtagelse for indkomstgruppe 4, hvilket er meget overraskende. Det kan skyldes, at aldersfordelingen er skæv mellem de enkelte indkomstgrupper, hvilket vil blive undersøgt i nedenstående tabel.

Tabel 30 Uddannelse og indkomstgrupper - alle

	1	2	3	4	5	Total
Folkeskole	9 (36)	7 (28)	6 (24)	2 (8)	1 (4)	25
Gymnasium	72 (53)	49 (36)	13 (10)	3 (2)	0 (0)	137
Vidr. Uddannelse	64 (43)	43 (29)	35 (24)	6 (4)	0 (0)	148
I alt	145 (47)	99 (32)	54 (17)	11 (4)	1 (0)	310

Kilde: Egne data.

Af ovenstående figur ses, at langt størsteparten har en gymnasial uddannelse, og mange har endog også en videregående uddannelse. Der synes ikke at være en sammenhæng mellem uddannelse og indkomst i dette datamateriale.

Tabel 31 Uddannelse og indkomstgrupper – polakker, 2006

	1	2	3	4	5	Total
Folkeskole	7 (64)	1 (9)	2(18)	0 (0)	1 (9)	11
Gymnasium	71 (9)	49 (37)	12 (9)	2 (2)	0 (0)	134
Vidr. Uddannelse	59 (44)	39 (29)	31(23)	5 (4)	0 (0)	134
I alt	137 (49)	89 (32)	45(16)	7 (3)	1 (0)	279

Kilde: Egne data.

Når vi ser på uddannelse og indkomstgrupper bliver billedet ikke anderledes for polakker alene. Langt den største del af polakkerne tilhører de to laveste indkomstgrupper.

Tabel 32 Informationssøgning og uddannelse – polakker, 2006

	Folkeskole	Gymnasium	Vidr. Udd	I alt
Familie/venner	7 (33)	63 (33)	70 (35)	140 (34)
Rederi/Færgeselskab	5 (24)	40 (21)	30 (15)	75 (18)
Rejsebureau	5 (24)	34 (18)	31 (16)	70 (17)
Internet	3 (14)	79 (41)	99 (50)	181 (44)
Brochure	3 (14)	23 (12)	37 (19)	63 (15)
Rejsehåndbøger	2 (10)	25 (13)	36 (18)	63 (15)
Annoncer i aviser	1 (5)	8 (4)	15 (8)	24 (6)
I alt	21	194	200	415

Kilde: Egne data.

I ovenstående billede ses der på informationssøgning og uddannelse. Her fremkommer det gængse billede: Jo højere uddannelse des flere anvender Internet, mens polakker med den laveste uddannelse anvender familie og venner som informationskilde ved rejse til Bornholm.

Tabel 33 Aldersfordeling og uddannelse – polakker, 2006

Aldersfordeling	Uddannelse	Hvad beskriver bedst din uddannelse			Total
		1	2	3	
14 – 19		15 (47)	15 (47)	2 (6)	32
20 – 29		2 (2)	48 (57)	35 (41)	85
30 – 39		0 (0)	33 (38)	55 (63)	88
40 – 49		0 (0)	26 (37)	44 (63)	70
50 – 59		2 (5)	22 (54)	17 (42)	41
60 – 69		0 (0)	10 (56)	8 (44)	18
70 – 82		0 (0)	1 (33)	2 (67)	3
I alt		19 (6)	155 (46)	163 (48)	337

Kilde: Egne data.

Ovenstående tabel viser, at polakkerne generelt har en høj uddannelsesgrad. De unge må formodes at være i gang med at uddanne sig, mens de midaldrende og de ældre har højere uddannelser.

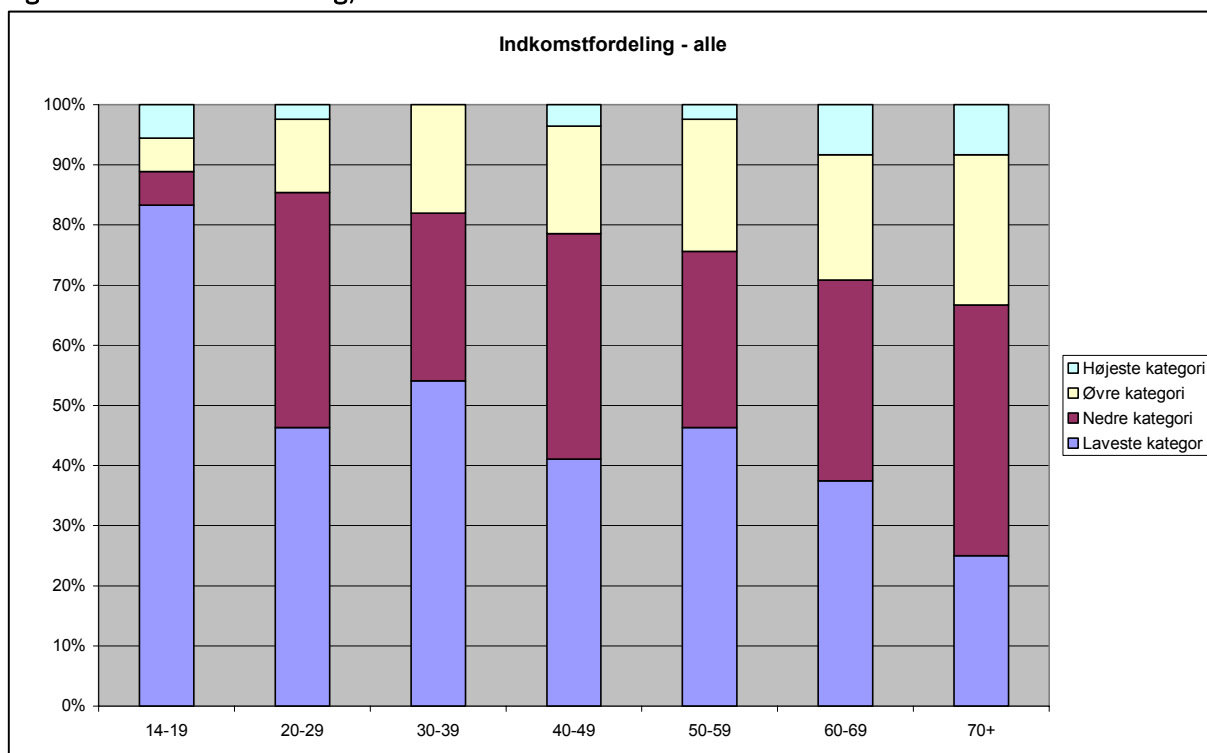
Tabel 34 Informationssøgning og alder – polakker, 2006

	14-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-81	I alt
Familie/venner	12(38)	28(33)	33(37)	28(40)	14(34)	5(26)	2(67)	121
Rederi/Færgeselskab	6(19)	14(16)	16(18)	14(20)	11(27)	6(32)	0(0)	67
Rejsebureau	7(22)	12(14)	13(15)	11(16)	6(15)	7(37)	2(67)	58
Internet	10(31)	42(49)	54(61)	24(34)	15(37)	2(11)	0(0)	147
Brochure	3(9)	18(21)	10(11)	10(14)	4(10)	2(11)	0(0)	47
Rejsehåndbøger	3(9)	15(17)	18(20)	10(14)	2(5)	1(33)	1(33)	51
Annoncer i aviser	0(0)	7(8)	5(6)	4(6)	2(5)	0(0)	0(0)	18
I alt i hver alder	32	86	89	70	41	19	3	340

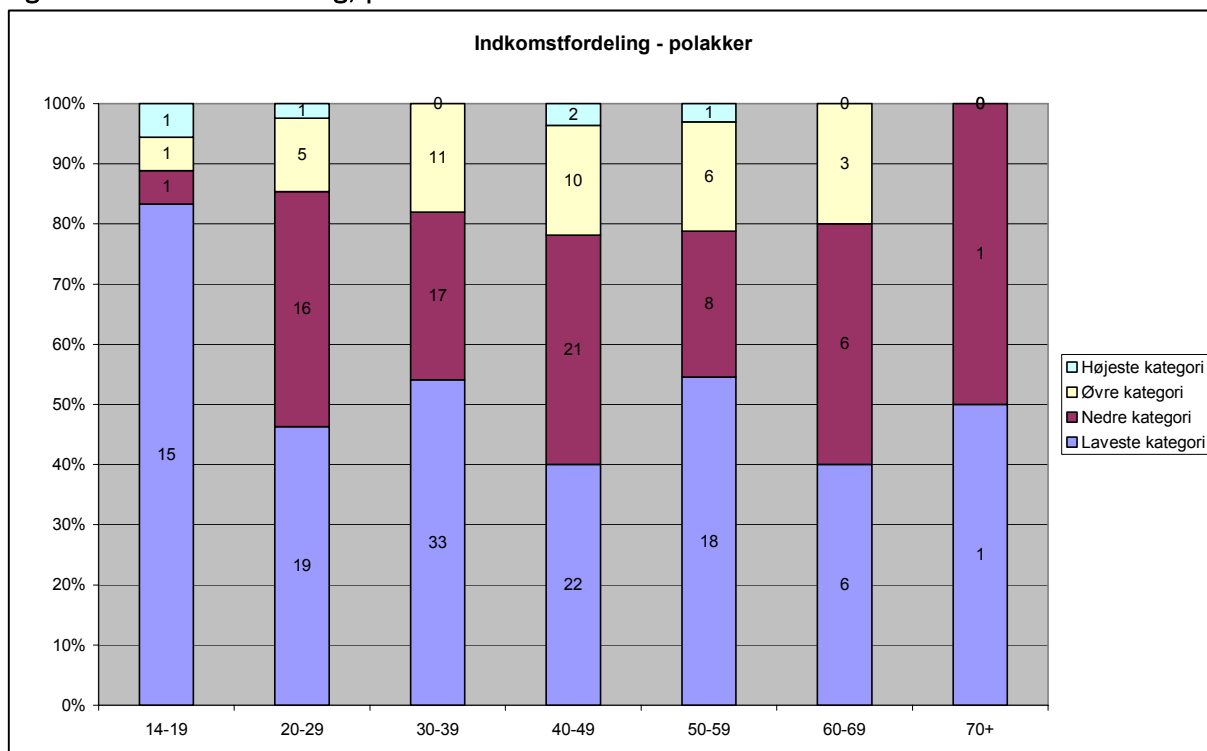
Tabel 35 Alder og indkomst, polakker

Aldersfordeling	Inden for hvilken gruppe ligger husstandens samlede årsindkomst før skat?				Total
	1	2	3	4	
14 – 19	15 (83)	1 (6)	1 (6)	1 (6)	18
20 – 29	19 (46)	16 (39)	5 (12)	1 (2)	41
30 – 39	33 (54)	17 (28)	11 (18)	0 (0)	61
40 – 49	22 (40)	21 (38)	10 (18)	2 (4)	55
50 – 59	18 (55)	8 (24)	6 (18)	1 (3)	33
60 – 69	6 (40)	6 (40)	3 (20)	0 (0)	15
70 – 82	1 (50)	1 (50)	0	0	2
I alt	114 (51)	70 (31)	36 (16)	5 (2)	225

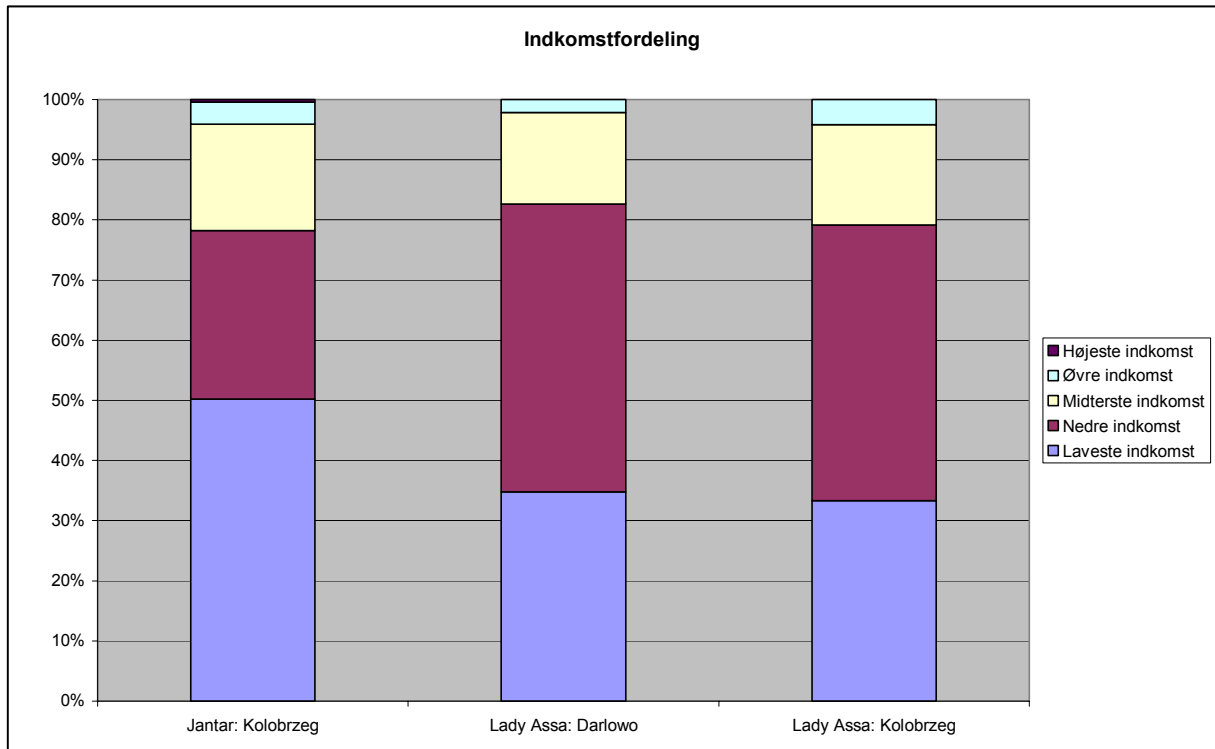
Figur 20 Indkomstfordeling, alle

Figur 21 Indkomstfordeling, polakker

Figur 22 Indkomstfordeling for de enkelte ruter

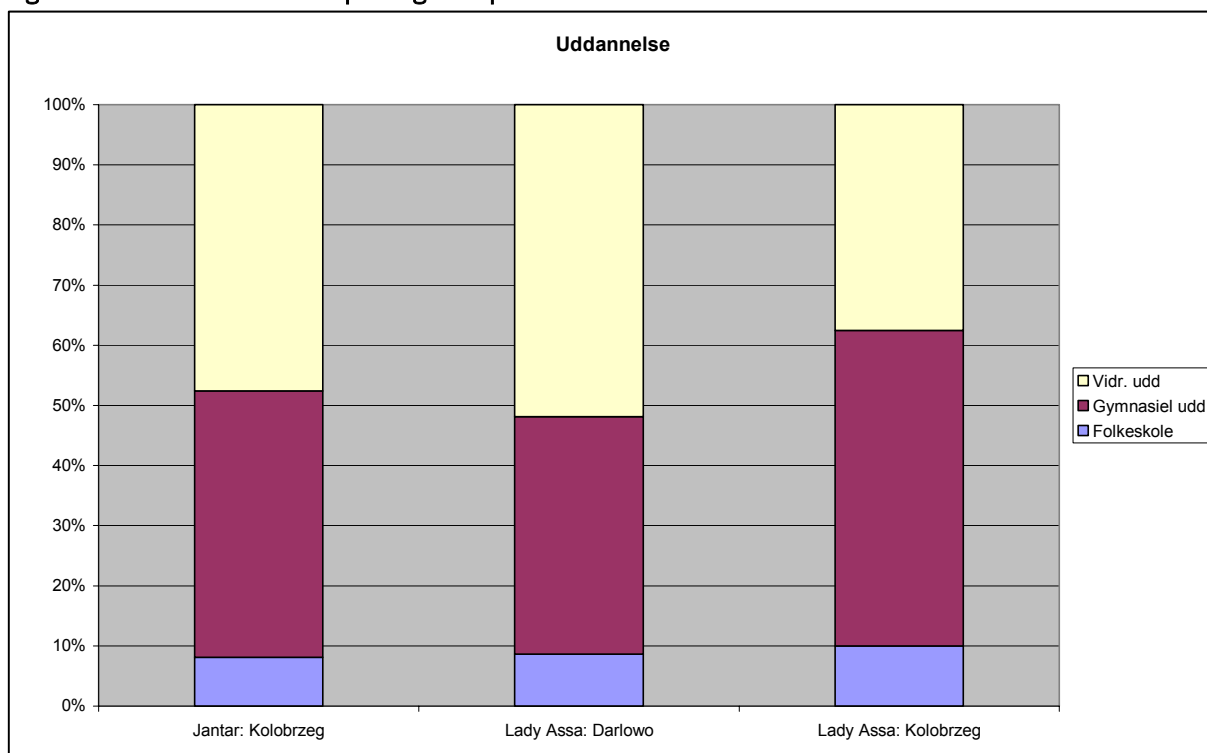

Som ovenstående figur viser, har Jantar procentuelt flere passagerer i den nederste indkomstkategori, mens Lady Assa har flest for den nedre indkomstkategori. For hver af ruterne fra Kolobrzeg er 4% af passagererne beliggende i den øvre indkomstgruppe, mens kun 2 % af passagererne på ruten Darlowo – Nexø tilhører den øvre indkomstgruppe.

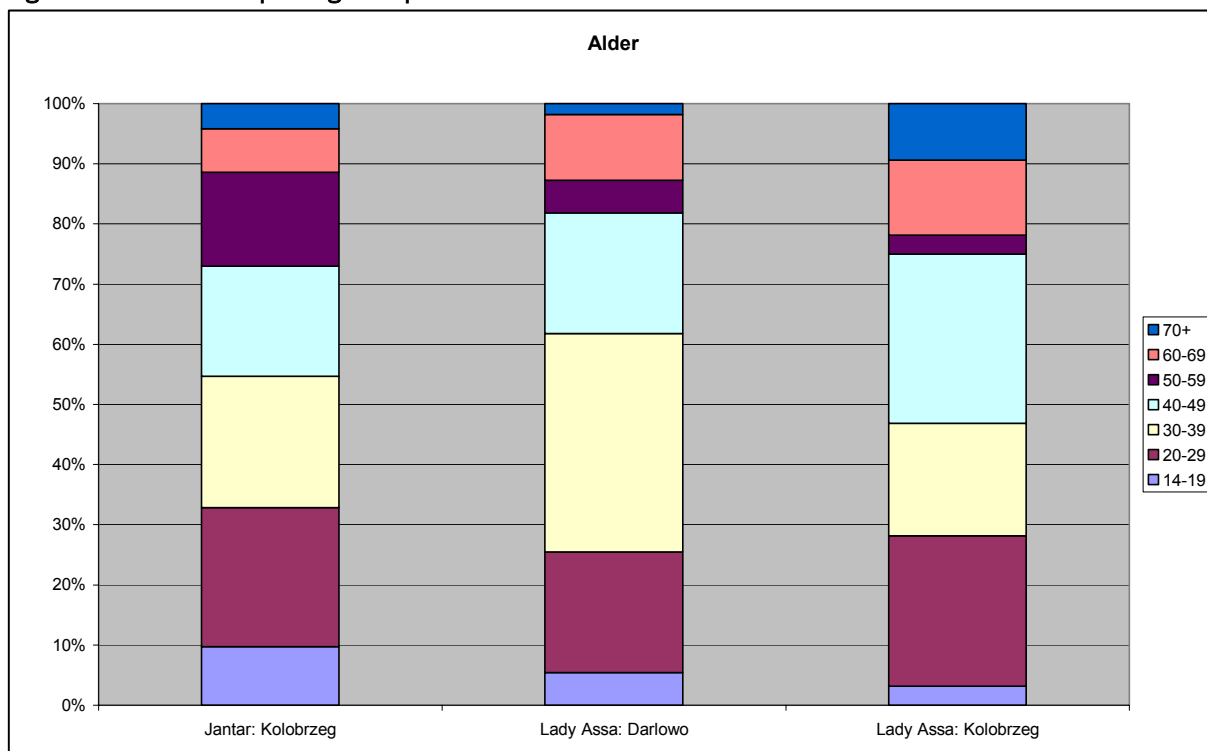
De fleste af passagererne på Lady Assa tilhører den nedre indkomstgruppe med 48% og 46% på ruten Darlowo – Nexø henholdsvis Kolobrzeg – Nexø. Det skal bemærkes, at der indgår 243 personer fra Jantar, 46 fra Lady Assa: Darlowo, og 24 personer fra Lady Assa: Kolobrzeg.

Nedenstående figur viser, at der ikke er nogen dramatisk forskel mellem uddannelsesniveaueet, blandt de der vælger den ene, anden og tredje rute.

Figur 23 Uddannelse – for passagerne på de enkelte ruter

Figur 24 Alder - for passagerne på de enkelte ruter

Som ovenstående figur viser, sejler de unge (under 30 år) fra Kolobrzeg både med Jantar og Lady Assa, de 30 og 40 årige sejler fra Darlowo. Der er procentuelt flest 50 årige, der tager med Jantar.

Tabel 36 De enkelte aldersgrupper fordelt på ruter

Rute	14-19	20-29	30-39	40-49	50-59	60-69	70-81
1	88%	78%	71%	73%	92%	68%	75%
2	9%	13%	22%	15%	6%	19%	6%
3	3%	9%	7%	12%	2%	13%	19%

Alternativt kan det også undersøges, hvilken rute de enkelte aldersgrupper vælger. Mønsteret her er helt klart. Inden for hver aldersgruppe er der flest, som valgte at sejle med Jantar. Ruten Lady Assa: Darlowo – Nexø har et godt tag i de 30- og 40-årige, da 22% af de 30-årige vælger at sejle med Jantar, mens 15% af de 40-årige ligeledes vælger denne rute. Derudover er der hele 19% af fra den ældste aldersgruppe (70+), der vælger at rejse med Lady Assa fra Kolobrzeg. Af de 50-årige vælger hele 92% at rejse med katamaranen fra Kolobrzeg til Nexø.

Tabel 37 Hvis du har kørt med bil til færgen i Polen: Ville du have taget bilen med til Bornholm, hvis der havde været mulighed for det?

Polske amtskommune	Antal JA
Mazowieckie (Warszawa)	12
Warminsko-Mazurskie (Olsztyn)	2
Podlaskie (Bialystok)	0
Lubelskie (Lublin)	5
Swietokrzyskie Subcarpathian (Kielce)	3
Malopolskie (Krakow)	7
Podkarpathian (Rzeszow)	1
Slaskie (Katowice)	17
Opolskie (Opole)	1
Dolnoslaskie (Wroclaw)	10
Wielkopolskie (Poznan)	19
Lubuskie (Gorzow Wlkp)	7
Zachodnio-Pomorskie (Szczecin)	26
Pomorskie (Gdansk)	4
Kujawsko-Pomorskie (Bydgoszcz)	4
Lodzkie (Lodz)	23
999	6
Total	147

Det fremgår af ovenstående Tabel 37, at blandt de, som faktisk har kørt i bil til havnebyen, er der flest fra følgende amter, som siger, at de ville have taget bilen med, hvis de havde haft mulighed for det:

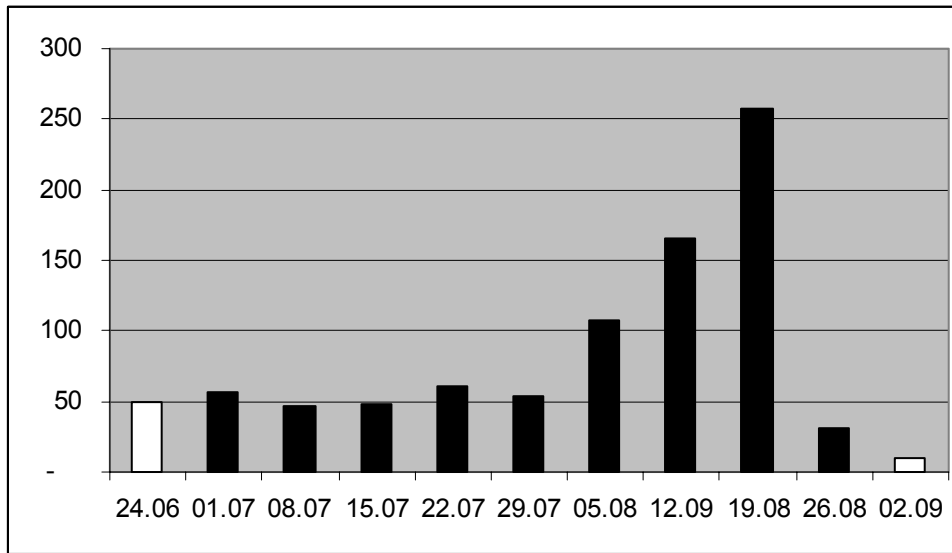
1. Zachodnio-Pomorskie (Szczecin),
2. Lodzkie (Lodz),
3. Wielkopolskie(Poznan)
4. Slaskie (Katowice)

Alt i alt svarede 54% af respondenterne (uanset om de var kørt i bil til havnebyen eller ikke), at de ville have taget bilen med, hvis der havde været mulighed for det. Denne andel diskuteres nærmere i kapitel 4.

3.2 Observationsundersøgelse på Rønne Havn, 2006

Køretøjerne ankom til Bornholm via ruten Swinoujsci-Rønne som vist i nedenstående figur.

Figur 25 Antal biler ankommet til Rønne fra Swinoujsci på 11 lørdage (2006)

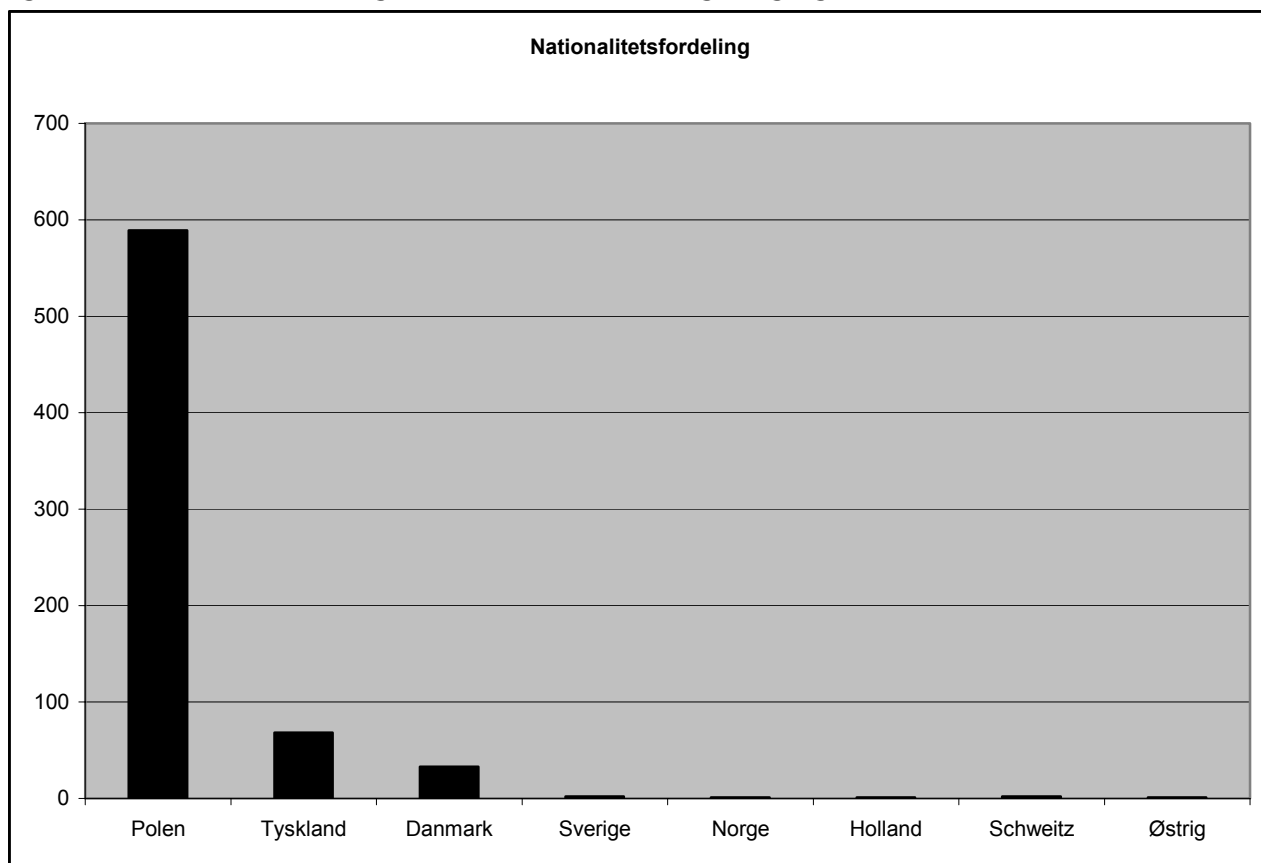
Kilde: Egne data, 2006. –

Anm.: Først og sidste ankomst er skønnet.

Som figuren viser, ankommer de fleste til Rønne i august måned, hvor polakkerne holder sommerferie.

Figur 26 Nationalitetsfordeling for biler til Rønne (udvalgte afgange/ankomster)

Kilde: Egne data, 2006.

Af de motoriserede passagerer kan det udledes af ovenstående, at 84,4% er polakker, 10,5% tyskere og 5,1% andre, primært danskere.

Tabel 38 Gennemsnitligt antal passagerer pr. bil - Rønne (2006)

Nationalitet	Pr. bil	N
Polen	3,31	620
Danmark	2,42	33
Tyskland	2,96	83
Sverige	2,50	2
Schweiz	1,50	2
Østrig	5,00	1
Total	3,22	741

(N=741, Missing=86).

Kilde: Egne data, 2006.

Som tabellen viser, er der i gennemsnit er der 3,22 personer med i hver bil for alle nationaliteter under et. Gennemsnittet lidt højere specifikt for polakker (3,31).

Hvis man ser på de polske biler, så er der hyppigst 4 personer pr. bil, hvorefter det næst hyppigste er 2 personer i hver bil.

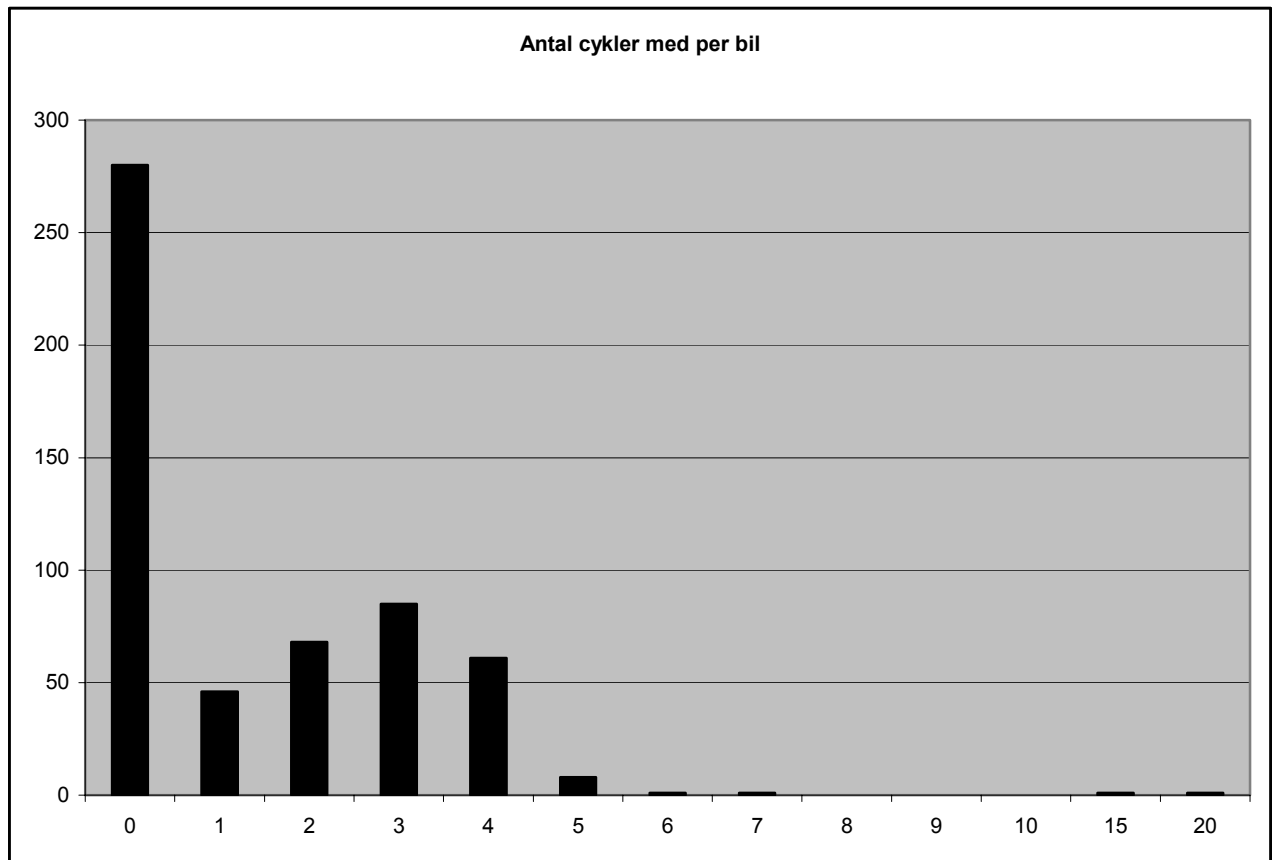
Tabel 39 Antal passagerer pr. bil i de polsk indregistrerede biler, Swinoujsci-Rønne 2006

Antal passagerer	N	Procent
1	26	4%
2	157	25%
3	142	23%
4	208	34%
5	76	12%
6	7	1%
7	2	0%
8	2	0%
Total	620	100%

(N=620, Missing=77)

Kilde: Baseret på egen undersøgelse (udvalgte afgang/ankomster).

Figur 27 Antal cykler per bil, Swinoujsci-Rønne 2006.

Kilde: Egne data, 2006.

Tabel 40 Antal campingvogne, mobile home, varevogne, lastbiler, anhænger, minibusser

	Antal	I alt
Campingvogne	11 (1,3)	827
Mobile home	4 (0,5)	827
Varevogne	18 (2,2)	827
Lastbiler	2 (0,2)	827
Anhænger	4 (0,5)	827
Minibusser	2 (0,2)	827

Kilde: Egne data, 2006. – Tallene i parentes angiver procent.

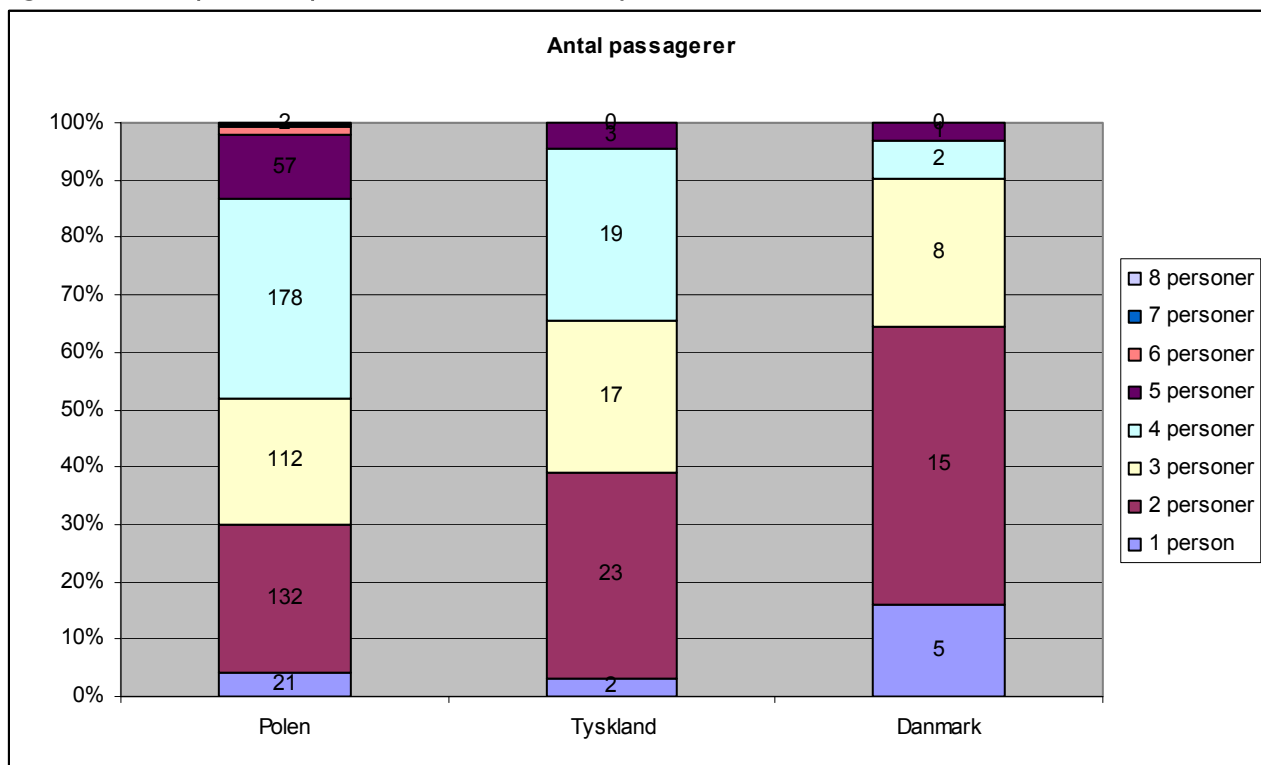
Anm.: Kun køretøjer på 4 afgang og 4 ankomster. Dvs. 8 rundture ud af 11 er dækket ind. De to første og den sidste er ikke omfattet af observationsundersøgelsen.

Som tabellen viser, er der flest varevogne (18) med på færgen mellem Rønne og Swinoujsci, om end der kun er tale om 2%. Der er kun et par lastbiler, 4 anhængere og 2 minibusser, 4 mobile home og 11 biler havde campingvogne medbragt.

Campingvogne fordelt på nationalitet var som følger: Polen 5 (1%), Tyskland 3 (4%) og Danmark 3 (9%). I parenteserne er angivet, hvor mange procent af bilerne fra hvert af de tre lande, der har haft campingvogne med.

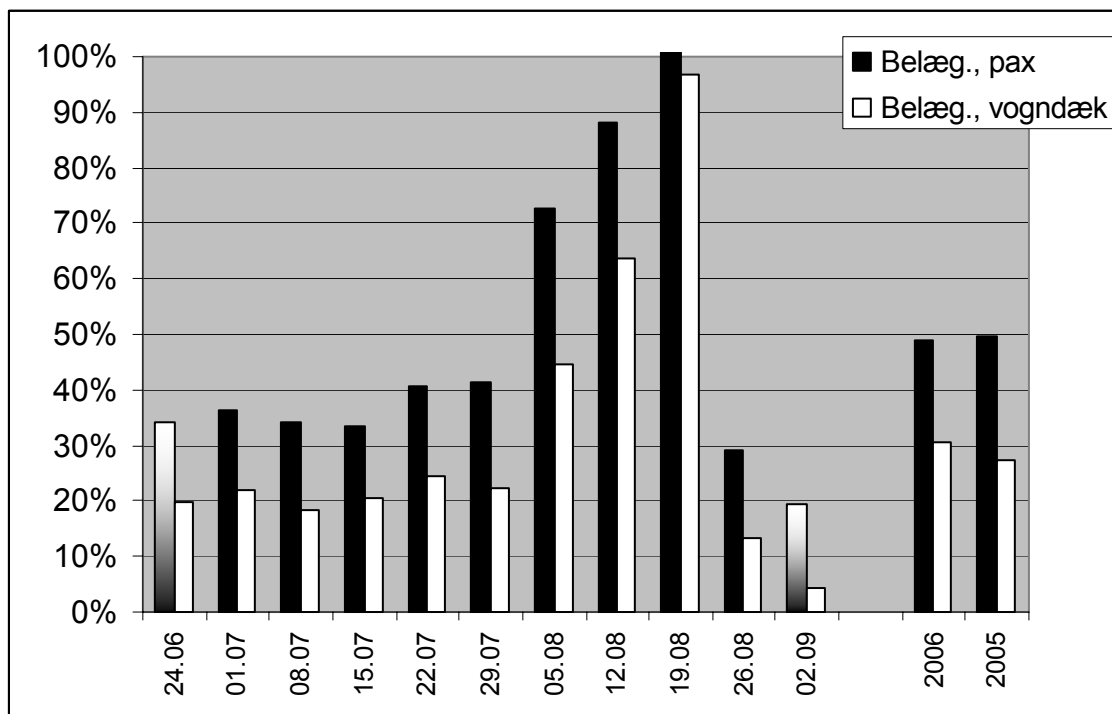
Mobile home kommer fra Polen og Tyskland med 3 fra Polen og 1 fra Tyskland. Ud af de 18 varevognene kommer de 13 fra Polen, 3 fra Tyskland 2 fra Danmark. Alle anhængerne kommer fra Polen, hvilket også er tilfældet for minibusserne.

Figur 28 Antal personer pr. bil – for ruten Swinoujsci-Rønne, 2006

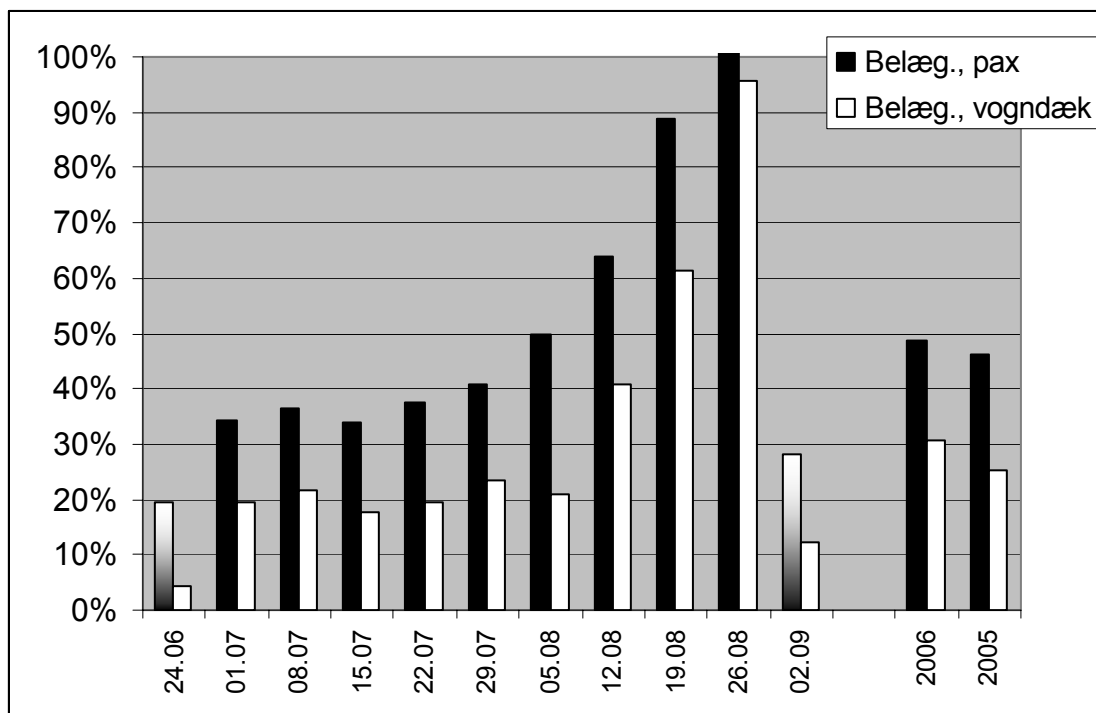
Som ovenstående figur viser, er der procentuelt flest danskere, der rejser alene, parvis eller 3 personer end blandt de andre nationaliteter. Derimod er rejseformen med 4, 5, 6, 7 og 8 personer mere anvendt blandt polakkerne end blandt tyskere og danskere.

Figur 29 Belægningsprocenter for passagerer og køretøjer pr. ankomst fra Swinoujsci til Rønne (2006)

Kilde: Egen observationsundersøgelse, sommer 2006.

Figur 30 Belægningsprocenter for passagerer og køretøjer pr. afgang fra Rønne til Swinoujsci (2006)

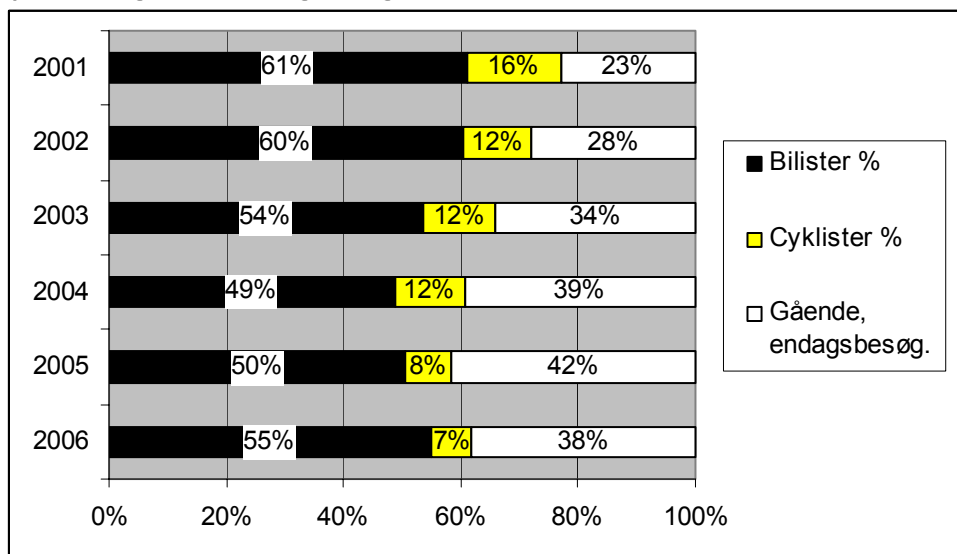
Kilde: Egen observationsundersøgelse, sommer 2006.

Ankomsten til Rønne fra Swinoujsci lørdag d. 19/8 '06 og afgangen fra Rønne mod Swinoujsci lørdag d. 26/8 '06 var altså *udsolgt* for passagerer og næsten udsolgt for biler, iflg. observationsundersøgelsen. Hvis vi fokuserer på ankomsterne, så var den næstbedste ankomstdato d. 12/8, og den tredjebedste ankomst var lørdag d. 5/8. Som gennemsnit for 2006 var belægningen for passagerer på ca. 49% for passagerer og ca. 31% for køretøjer iflg. observationsundersøgelsen - mod 50% for passagerer og 27% for køretøjer i 2005 baseret på beregninger foretaget ud fra tal fra Danmarks Statistik. Der var 11 rundture i 2006, 12 i 2005 og 2004, 11 i 2003, og 10 i hhv. 2002 og 2001.

Tilbage i 1998 og 1999 mens BornholmsTrafikken sejlede om onsdagen på ruten, var der 11 rundture med hhv. BornholmsTrafikken og Polferries. Dette resulterede (som diskuteret andetsteds) dog ikke i en fordobling af det samlede antal passagerer, men derimod kun 46% flere. Der var således gennemsnitligt 8.500 passagerer på ruten Swinoujsci-Rønne i årene 1993-1997 og 2000-2005, mens der var 12.500 pr. år i årene 1998-1999. Dette må betragtes som et interessant resultat, hvis man fx påtænker at foretage en kraftig forøgelse af sejlfrekvensen på rute mellem Polen og Bornholm: Hvis man indenfor en given periode fordobler frekvensen kan man måske påregne knap en halv gang flere passagerer, men altså ikke dobbelt så mange. Hvis man er et udenlandsk eller et nyt rederi på en given rute, skal man heller ikke tro, at dette trækker i positiv retning, tværtimod.

Da man kender antallet af passagerer, antallet af biler, antallet af cykler samt fra 2006 antallet af personer per bil så kan antallet af gående (endagsbesøgende) beregnes. Den sidstnævnte beregnede andel stemmer med den andel, der var observeret ved ankomster og afgang ved færger fra/til Swinoujsci. Antallet af passagerer pr. bil kan have været lidt faldende, over en årrække, hvilket er forudsat i nedenstående Figur 31. I 2006 var andelen af endagsrejsende ca. 38% (eller 187 pr. ankomst og det samme antal pr. afgang), cyklister 7%, og bilister (faktisk: passagerer i samtlige typer af motorkøretøjer) 55%. I 2005 var der iflg. agent ca. 200 endagsrejsende pr. ankomst og pr. afgang.

Figur 31 Estimeret andel af passagererne på ruten Swinoujsci-Rønne, som er hhv. kørende, på cykel eller gående (endagsbesøgende), 2001-2006

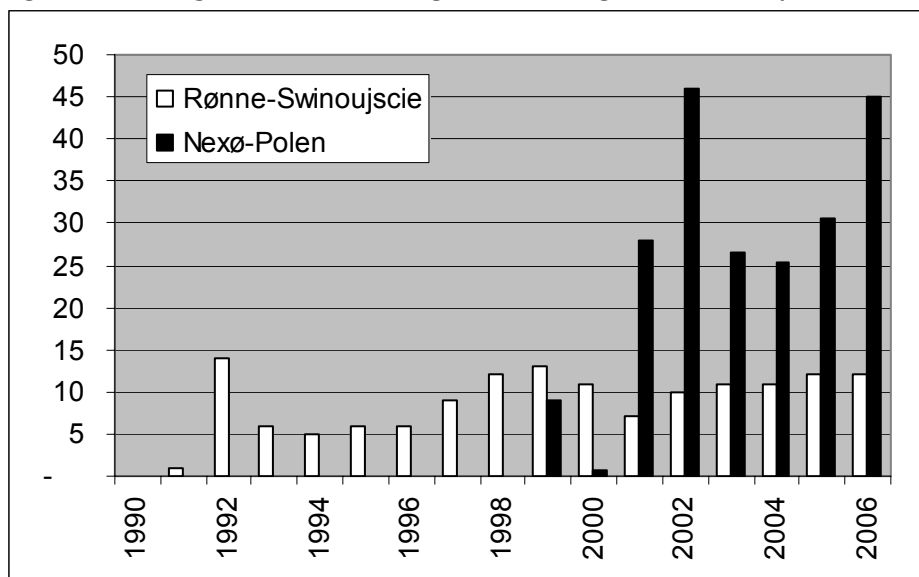

Da billetpriserne fremgår af Polferries brochure samt deres hjemmeside, er det muligt at estimere billetindtægten pr. passager med ovennævnte fordeling, på bilister (forskellige typer), cyklister (som får deres cykel med, men som bliver én uge) og endagsbesøgende (der kommer frem og tilbage, endda i kahyt, for DKK 280), hvilket er billigt sammenlignet med alm. fuld-pris billetter til voksne (DKK 250 pr. vej). Billetindtægten blev i 2005 (under forudsætning af at priserne var de samme i 2005 som de var i 2006) ca. DKK 236 pr. passager. Den gennemsnitlige indtægt pr. passager vil være lidt højere for 2006 end den var i 2005, da en højere andel kom i bil.

3.3 Sammenligning af turister via Nexø vs. Rønne

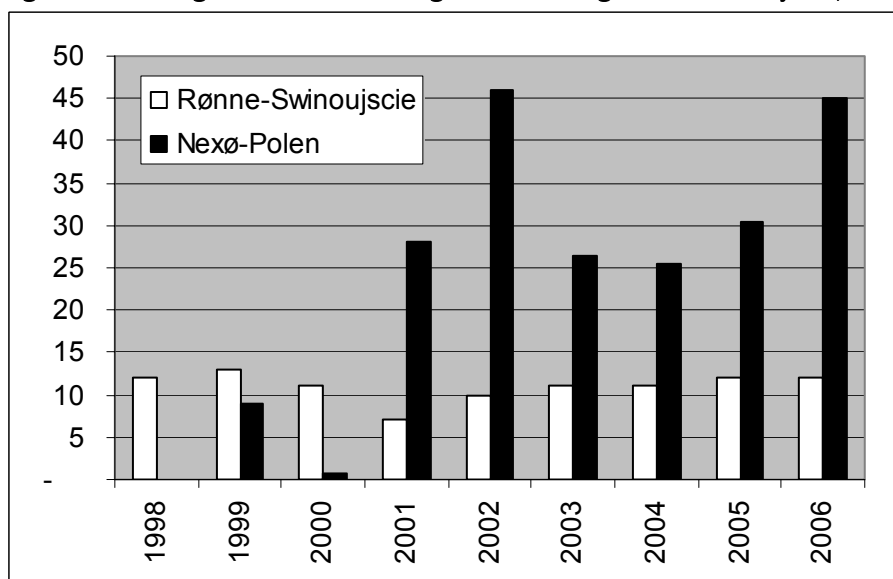
I Rønne startede sejladsene på fra Swinoujsci i 1991, mens de startede til Nexø i 1999. Dvs. Danmarks Statistik startede registreringen i 1999, men der var faktisk sejlads tilbage fra 1992 fra Darlowo til Nexø i mindst en måned og så igen med års mellemrum, muligvis bl.a. i 1994 og så i 1997 (iflg. Kirsten Juni, turistchef i Nexø frem til 1997). Siden år 2001 har der dog været betydeligt flere passagerer på ruterne til Nexø end til Rønne.

Figur 32 Passager mellem Polen og hhv. Nexø og Rønne (ud+hjem), 1991-2006

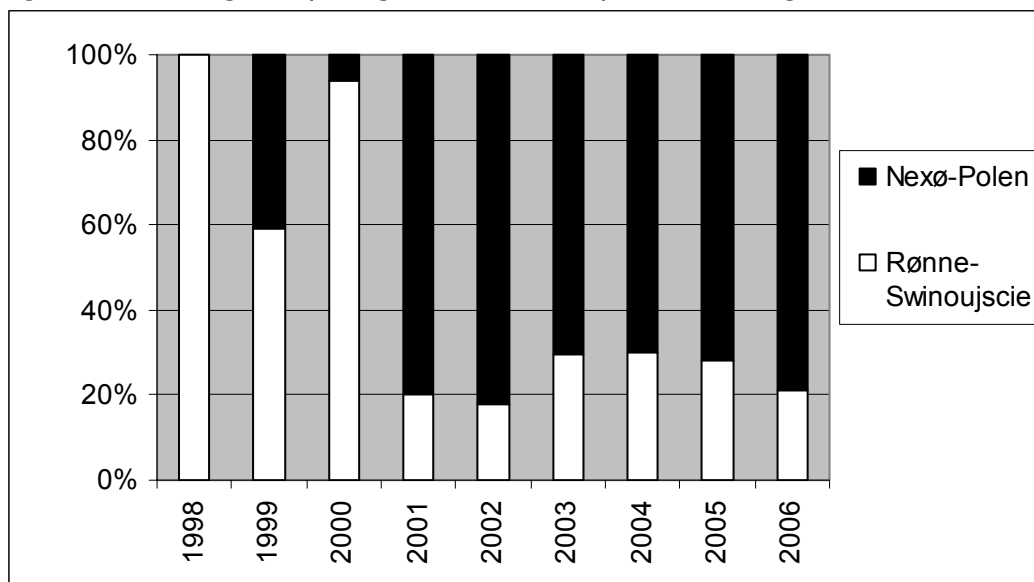
Der var desuden ca. 32.500, 8.000 og 6.100 ikke-landsatte passagerer til/fra Nexø med skibet Opal fra rederiet Zegluga Gdanska.

Figur 33 Passager mellem Polen og hhv. Nexø og Rønne (ud+hjem), 1991-2006

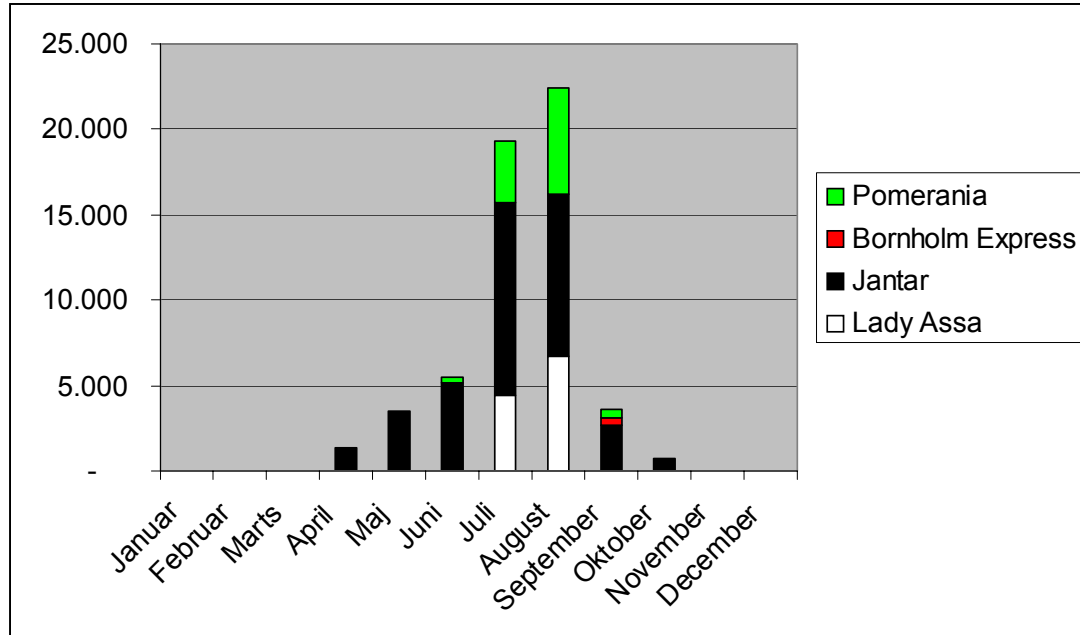
Figur 34 Fordelingen af passager mellem Polen på hhv. Nexø og Rønne, 1998-2006

I det følgende vil der udelukkende blive fokuseret på årene 2005 og 2006.

For alle ruter mellem Polen og Bornholm under ét var der flest passagerer i august, næstflest i juli.

Figur 35 Fordelingen af passagerer Polen-Bornholm pr. måned pr. skib, 2006 (med total pr. måned)

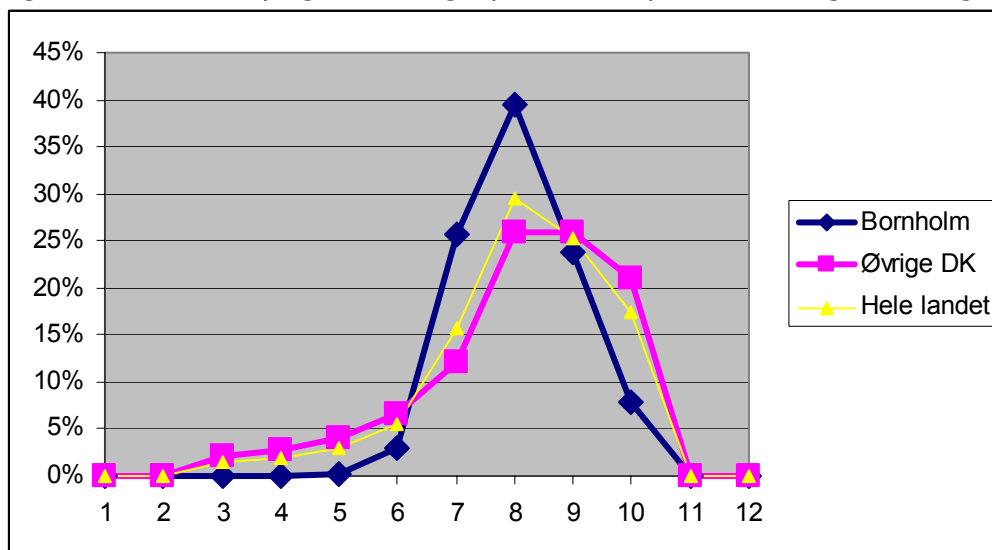
Kilder: Nexø Havn (Jantar, Lady Assa), Bornholms Tidende (Bornholm Express), og egen observationsundersøgelse (Pomerania).

Anm.: Sidstnævnte er behæftet med en vis usikkerhed. Tal for Jantar for september og oktober er vurderede ud fra antallet af planlagte afgangene ved starten af september '06, frem til 21/10 '06.

Det er bemærkelsesværdigt, hvor få passagerer, der er i september måned, efter årets bedste måned for polakker til Bornholm. Der burde altså være mulighed for flere polske passagerer til/fra Bornholm i september 2007 end i september 2006. Da der faktisk er en hel del polske campingovernatninger helt hen i oktober måned andre steder i Danmark end lige på Bornholm, så burde der være en del polakker, som også har lyst til af feriere på Bornholm i oktober måned. Det vil de i det øvrige Danmark, og det vil de så nok også godt på Bornholm, hvis der transportmæssigt gives mulighed for det.⁷

⁷ Dog er man nødt til at tilføje, at de polakker, som bor i telt i det øvrige Danmark i oktober måned samt i marts, april, maj strengt taget godt kunne være nogen, som er på arbejde, og ikke på ferie. Men som hovedregel må man dog gå ud fra, at det handler om, at en hel del polakker godt vil på campingferie også i oktober måned. - En nærmere undersøgelse af overnatningstallene for camping viser, at det er omkring Vejle Amt, at der er noget som kan få polakkerne til at tage på camping også i oktober, i næsten samme udstrækning som i september. Det må jo være Legoland, så der er altså primært tale om ferierejser, og ikke polakker, som arbejder i Danmark. - Campingovernatninger opgøres ikke månedsvist for Q4, men kun for hele Q4 under et. Det antages, at alle campingovernatninger i Q4 finder sted i oktober. - ps: "Legoland, der med 1,5 mio. gæster årligt er Danmarks største turistattraktion uden for København. - Legoland i Billund har en forholdsvis lang sæson - fra den første lørdag i april til den sidste søndag i oktober. - 54% fra udlandet" (iflg. spss.com).

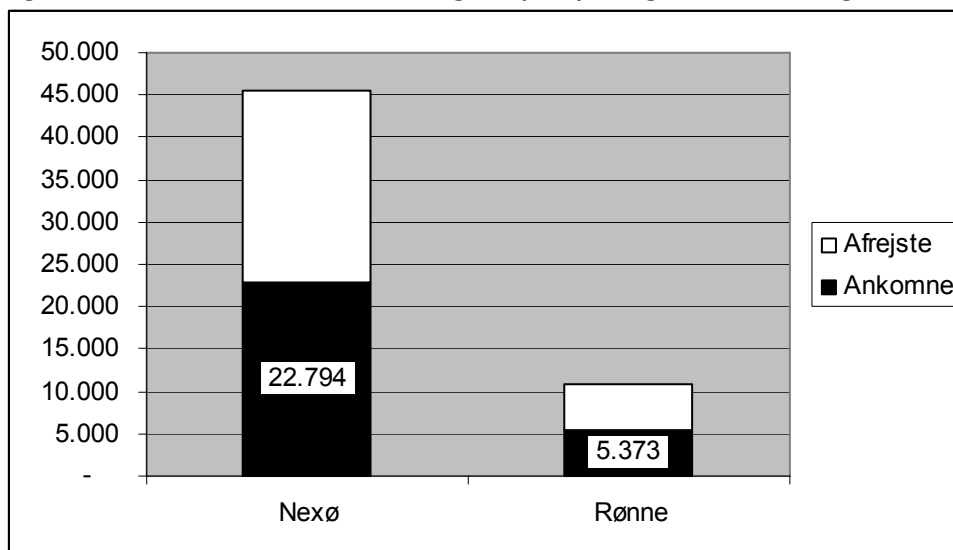
Figur 36 Polske campingovernatninger pr. måned – på Bornholm og i det øvrige Danmark (2005)

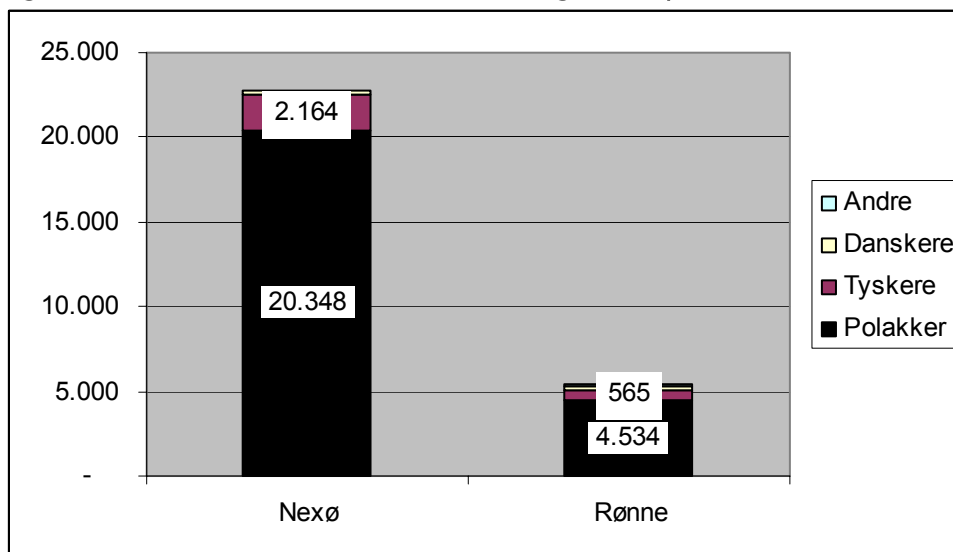
Kilde: Baseret på tal fra Danmarks Statistik.
Anm.: Overnatninger i Q4 er alle henført til oktober.

Det fremgår desuden af Figur 35, at Jantar (til/fra Nexø) i 2006 havde flest passagerer af alle i juli, men pga. mange passagerer på skibene Lady Assa (til/fra Nexø) og Pomerania (til/fra Rønne) i august, blev august (også) i 2006 den måned med flest passagerer mellem Polen og Bornholm.

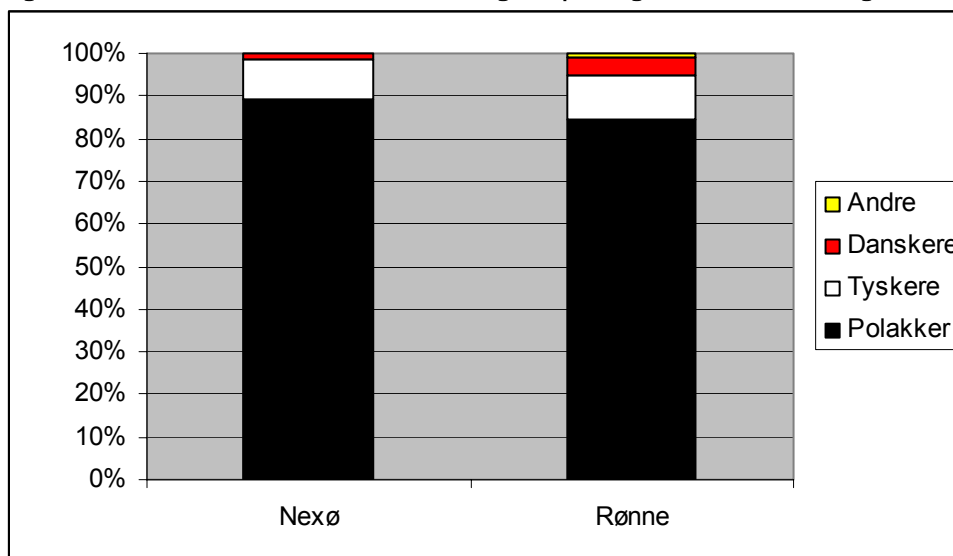
Figur 37 Estimeret antal ankomne og afrejste passagerer fra Nexø og Rønne (2006)

Figur 38 Estimeret antal ankomne til Nexø og Rønne pr. nationalitet, 2006

Figur 39 Estimeret nationalitetsfordeling for passagerer til/fra Nexø og Rønne, 2006

Tyskere, som ankommer til Nexø, er udelukkende endagsturister. Alligevel er disse interessante for Bornholm, idet de jo som polakkerne køber ørundture m.m.

Tabel 41 Antal overnattende polakker på Bornholm, 2006, og 2005

2006	Nexø	Rønne	I alt
Overnattende polakker	5.647	2.810	8.457
Nætter, gn.snit	3,84	6,0	30.106
Sengenætter, polakker	21.704	16.859	38.562

2005	Nexø	Rønne	I alt
Overnattende polakker	3.773	2.817	6.590
Nætter, gn.snit	3,50	5,7	22.671
Sengenætter, polakker	13.205	16.056	29.261

Det er skønnet, at den gennemsnitlige opholdstid for overnattende gæster via Rønne var lidt under 7 nætter i 2006, dvs. ca. 6. Det er desuden antaget, at det gennemsnitlige antal nætter for overnattende gæster via Rønne var lidt højere i 2006 end i 2005.

Til trods for disse vurderinger (altså gennemsnitligt 6 og ikke 7 overnatninger for hver af de overnattende polakker via Rønne), så er der et stykke fra de tal, som overnatningsstatistikken ekskl. feriehusovernatninger og ekskl. lystbådeovernatninger angiver, og så ovenstående for 2005 (29.261 i Tabel 41), som var blot 17.363. Efter tillæg for feriehusovernatninger for feriehus lejet gennem bureau, samt lystbådeovernatninger når vi iflg. Tabel 6 op på knap 21.600 overnatninger. – Hvorledes kan vi nu få enderne til at nå sammen, altså at forstå forskellen mellem de 21.600 overnatninger og de 29.261 polske overnatninger på Bornholm i 2005, altså at førstnævnte kun udgør 74% af sidstnævnte? – Der kan i beskedent omfang være tale om, at feriehus udlejes privat til polakker. Det forlyder nemlig fra Rath Holm Internet service i Østermarie, at polakker er langt den vigtigste gruppe af besøgende på hans websted for privat feriehusudlejning til trods for, at kun få af beskrivelserne er på polsk – men dog typisk på tysk og engelsk, hvilket de fleste rejsende polakker jo forstår. Hertil kommer camping på primitive lejrpladser, der også er ganske populære blandt polakker.

Forklaringen på forskellen er dog i sin enkelthed primært denne: De polakker, som angiver, at de bor på entydigt betalte overnatningsformer udgør kun ca. 77% af samtlige polske overnatninger iflg. vor survey! De resterende 23% udgøres af overnatninger hos familie og venner 7%, "andre overnatningsformer" 11% og "ikke oplyst" 4%.

Der er således ganske vist flere polske turistovernatninger på Bornholm end oprindeligt antaget, men de yderligere overnatninger er generelt af typen "ikke betalte", hvorfor estimatet for antal betalte polske overnatning på ca. 21.600 i 2005 fra Tabel 6 fastholdes. Der har dog været en stor stigning fra 2005 til 2006 på ca. 32% i antallet af polske overnatninger på Bornholm, idet der er kommet flere polske turister ind via Nexø i 2006 sammenlignet med året før, og den gennemsnitlige opholdslængde er sandsynligvis stedet lidt.

I nedenstående tabel søges givet et samlet overblik over de forskellige forbrugskomponenter ifm. færgeruterne Polen-Bornholm. Der sondres mellem den del, der anvendes af hhv. polakker og andre (primært tyskere), og der sondres desuden mellem om forbruget og omsætningen ligger undervejs til Bornholm eller under opholdet på Bornholm. Billetindtægterne har kunnet estimeres ret nøje, idet priser for forskellige typer af rejsende samt passagertal er nogenlunde kendte. Hvor mange polakker der tager på udflugt og besøger forskellige betalte attraktioner samt cykelleje, har kunnet estimeres ud fra survey-resultaterne, mens det tilsvarende tal for polakker via Rønne er skønnede med udgangspunkt i antal overnatninger for polakker pr. havn.

Tablet 42 Væsentlige forbrugskomponenter for de rejsende fra færgeruterne mellem Polen og Bornholm (2006). Polakkers forbrug til færgebilletter og forbrug på Bornholm.

Mio. DKK	Nexø	Rønne	I alt
Billetter, færge, alle	6,9	2,5	9,4
Andel polakker på skibe	90%	84%	89%
Billetter, færge, polakker	6,2	2,1	8,4
Udflugter ekskl. entre	1,7	-	1,7
Overnatning	2,2	2,2	4,4
Entrebilletter	0,5	0,5	1,0
Cykelleje	0,1	0,1	0,2
Restaurant, bespisning	4,4	2,1	6,5
I alt, mio. DKK	15,1	7,0	22,1
Til/fra Bornholm, mio DKK	6,2	2,1	8,4
På Bornholm, mio. DKK	8,9	4,9	13,8

Kilde: Egne estimater og skøn.

4 Vurdering af det polske marked for færgetransport til/fra Bornholm

4.1 Fire vækststrategier ud fra et havneperspektiv

Dette kapitel skal indeholde en vurdering af det polske marked for færgetransport til Bornholm, herunder: Opland, byer/amter, segmenter, sæson, opholdslængde.

Transportformer til skibet, hvorvidt der rejses uden eller med bil/cykel/bus på færgen og under ophold.⁸ Der foretages desuden en kort belysning af omfanget af behovet for fragt mellem Polen og Bornholm.

Da Nexø Havn er opdragsgiver til denne rapport, skal der i dette kapitel primært fokuseres på de vækstmuligheder, der kunne være for Bornholm ved forøget trafik fra og til Polen via Nexø. Set ud fra det perspektiv er der fire forskellige vækstmuligheder som vist i Tabel 43.

Tabel 43 Fire vækstmuligheder for direkte ruter mellem Polen og Bornholm mhp. Nexø-ruter

	Sæsonsejlads, sommerhalvår	Helårssejlads
Sejlads med passagerer og cykler	1) Øget frekvens i sommerhalvåret. Bedre belægning. Flere ruter.	2) Udvidelse af sejlperioden
Sejlads med passagerer, personbiler og evt. lastbiler	3) Færge med vogndæk Konkurrerende ruter: Swinoujscie-Rønne	4) Helårs ro-pax rute, fragt Konkurrerende: Swinoujscie-Ystad-Rønne Gdynia-Karlskrona-Ystad-R.

- 1) Man kan søge at få flere passagerer på nuværende ruter og med de nuværende skibe i sommerhalvåret ved at øge frekvensen - eller ved at søge at opnå en højere belægning pr. afgang med nuværende antal rundture. Der kan også være tale om yderligere afgangshavne i Polen.
- 2) Med eksisterende skibe er der mulighed for med en minimal ekstraomkostning for rederierne at forlænge sejl sæsonen på ruterne til/fra Nexø.
- 3) Der kan søges indsat et skib med et vogndæk med særligt henblik på at bringe polske turister i bil til Bornholm i sommerhalvåret, hvorved antallet af polske overnatninger på Bornholm må formodes at stige.
- 4) Der kan søges indsat et skib med et vogndæk, som ikke alene sejler i sommerhalvåret, men hele året. Derved kan man tilgodese fragtkundernes

⁸ Herunder: hvorfor persontrafikken vil gå Polen - Bornholm frem for Bornholm-Polen.

behov, herunder indenfor felter, som traditionelt har en tæt tilknytning til Nexø Havn.

Ad 1) Der er faktisk hele tre rederier med tre forskellige skibe, som sejler på 4 forskellige ruter mellem Polen og Nexø, hvis BornholmExpress med en enkelt rundtur Nexø-Kolobrzeg tælles med. Der kunne jo komme flere rundture med førstnævnte i næste sæson. De øvrige eksisterende ruter er Kolobrzeg-Nexø, med Jantar, Darlowo-Nexø med Lady Assa og Kolobrzeg-Nexø med samme skib. Ud over Kolobrzeg og Darlowo, har der som nævnt været sejlet tidligere fra Ustka til Nexø. Længere mod øst har der været sejlet rutefart fra Gdansk til en dansk havn indenfor de seneste 4 år.

Ad 2) Der har allerede sidste år været tale om helårssejlads med Jantar. I den forbindelse blev der peget på to målgrupper, nemlig kurgæsterne i Kolobrzeg udenfor hovedsæsonen samt lejrskoler.⁹

Ad 3) I højsæsonen vil man komme til at konkurrere med ruten Swinoujsci-Rønne, men det må formodes, at der totalt set vil komme flere polske turister til Bornholm med et længere gennemsnitsophold. Man kan sige, at ruten Sassnitz-Rønne også vil være konkurrent, men ruten benyttes formentlig kun af polakker rent undtagelsesvist. Derimod er det tyske marked ret interessant for Swinoujsci-Rønne og kan muligvis blive det for en evt. bilrute fra Kolobrzeg, dog nok primært fra Berlin og de sydøstlige delstater i Tyskland. Det tyske marked ligger dog ikke lige for, når det gælder en evt. bilrute Kolobrzeg-Nexø, idet der er ca. 100 km længere fra Berlin til Kolobrzeg end for Berlin til Swinoujsci.

Ad 4) Normalt vil det ikke være tilrådeligt at udvide sit virkefelt inden for to områder samtidigt, ved på én gang at udvide sæsonen fra sommersejlads til helårssejlads og ved at gå ind på et nyt produktområde nemlig *fragt* (se ovennævnte tabel). Man vil samtidig skulle lære sig at fylde skibet i vinterhalvåret, og indenfor feltet fragt kommer man op mod helt nye konkurrenter, herunder ikke mindst "kombinationsruterne" Swinoujsci-Ystad, Ystad-Rønne.¹⁰ En tur Polen-Ystad-Bornholm tager dog 14-15 timer for en enkeltrejse, hvorimod samme tur kan gøres på 3-3½ time direkte mellem kontinentet og Nexø. Der er altså en besparelse på ca. 11 timer pr. rejse. Dette kan især for nogle produktområder være af afgørende betydning, selv om prisen naturligvis også er meget væsentlig. Fragt diskuteres separat i et senere afsnit.

Man kunne egentlig indrangere den efterfølgende diskussion af en række forskellige udviklingsmuligheder i ovennævnte fire rubrikker.

---

⁹ TV2 Bornholm, "Turister hele året fra Polen", tv2bornholm.dk, 17.08.2005.

¹⁰ Risikoen er simpelthen, "iflg. lærebogen" at man ved denne vækststrategi, kaldet "diversifikation", løber stor risiko for at tabe penge. Man kan dog sige, at det dog holder sig indenfor begrebet færgedrift.

Prioritering af amter mhp. umiddelbar satsning på flere passagerer til nuværende ruter og i nuværende sejlperiode falder ind under mulighed "1". Koordinering af sejltider med togtiderne falder ind under mulighed "1" med at øge belægning på nuværende ruter Kolobrzeg-Nexø.

Diskussionen omkring forretningsrejsende falder ind under "2" med udvidelse af sejlperioden til hele året. At overveje ny afgangshavn ifm. sejlads udenfor den nuværende hovedsæson (party cruises) falder ligeledes ind under denne overskrift. At tilpasse priser, så de tilgodeser fx lejrskoler og andre busrejseselskaber falder ind under "3" omkring evt. indsætning af bilfærge, når det gælder Nexø, mens der for Rønnes vedkommende blot vil være tale om at øge belægningen, altså mulighed "1". Diskussionen omkring det at tage bilen med til Bornholm, altså en evt. bilfærge falder ind under "3", da der primært anlægges et perspektiv set ud fra Nexø Havn. Diskussionen omkring fragt, der både forudsætter færge med bildæk og helårssejlads, falder ind under mulighed "4".

Der er en række forhold, som kunne trække enten i positiv eller negativ retning i forbindelse med sådanne overvejelser omkring mulighed "4":

- Hvis der er lille sæsonudsving i det polske feriemønster generelt, så trækker det i positiv retning for mulighed "2" – og evt. "4".
- Hvis de overnattende gæster i de polske havnebyer, specielt i Kolobrzeg, udgør en stor del af de polske turister på Bornholm, og hvis disse er i Kolobrzeg i vid udstrækning i vinterhalvåret, og har lyst at begive sig på havet i den periode, så trækker det i positiv retning for mulighed "2" – og evt. "4".
- Hvis de forretningsrejsende og andre der i dag benytter fly udgør et stort segment, og hvis de kan formås til at sejle i stedet for at flyve, så trækker det i positiv retning for mulighed "2" – og evt. "4".
- Hvis der er mange, der gerne vil have bilen med, og kan og vil betale for det, så trækker det i positiv retning for mulighed "3" – og evt. "4".
- Hvis der kommer flere rejsende alene af den grund, at man kan få bilen med, trækker det i positiv retning for mulighed "3" – og evt. "4".
- Hvis flere polakker bliver længere på Bornholm, i kraft af, at de kan få bilen med, så har det en positiv effekt for Bornholm, specielt for overnatningsstederne, hvilket muligvis politisk kan have en positiv effekt for mulighed "3" – og evt. "4".
- Hvis der er et stort og betalingsdygtigt fragtmarked, så trækker det i positiv retning for mulighed "4". Hvis fragtkunderne ønsker sejlads hver dag, mens rederi kun ønsker at sejle hver anden dag, så må man se om man kan mødes.

4.2 Vurdering og prioritering af de polske amter

Vurdering – og efterfølgende prioritering – af de polske amter mht. at få flere passagerer også på kort sigt med den nuværende tonnage foretages ud fra antal indbyggere med skelen til indkomstniveau i de forskellige amter, interessen for Bornholm samt efter den nuværende fordeling af polske turister på Bornholm via Nexø og via Rønne fra de enkelte amter i Polen.

Man kan inddеле Polens 16 amter i 6 regioner.

Tablet 44 Befolkning pr. region i Polen og fordelingen af de polske gæster til NEXØ pr. region (2006)

Region	Befolkning 2004	Befolk- ning %	BNP % af EU	Antal Nexø	Nexø %	Rel. Nexø	Km til Kolberg
4. Poznań	6.066.896	16%	39,5%	151	37%	2,4	283
1. Warszawa	7.732.113	20%	50,5%	83	21%	1,0	527
6. Gdańsk	5.688.337	15%	35,0%	48	12%	0,8	247
2 .Katowice	7.963.996	21%	39,5%	59	15%	0,7	654
5. Wrocław	3.949.452	10%	38,3%	26	6%	0,6	460
3. Rzeszów	6.779.455	18%	28,1%	36	9%	0,5	801
Total	38.180.249	100%	38,9%	403	100%	1,0	506

Region 4 omfatter 3 amter, hvoraf Zachodniopomorskie (Vestpommern) med Szczecin som hovedby og Wielkopolskie med Poznan som hovedby er de to amter, hvorfra Nexø i 2006 modtager flest polske turister. Selv om førstnævnte amt kun har 4% af den polske befolkning, så kommer hele 21% af Nexø's polske gæster fra dette amt. Derfor har Nexø en relativt set særdeles stærk position i dette amt. Hovedbyen Szczecin ligger 143 km fra Kolobrzeg (Kolberg).

Tabel 45 Befolkning pr. amt i Polen og fordelingen af de polske gæster til NEXØ pr. amt (2006)

Voivodship / Amt	Hovedby	Befolkning 2004	Befolk- ning %	Indkomst index	Antal Nexø	Nexø %	Rel. Nexø	Km til Kolberg
Zachodnio- pomorskie	Szczecin	1.695.708	4%	103	85	21%	4,7	143
Wielkopolskie	Poznań	3.362.011	9%	102	54	13%	1,5	283
Lubuskie	Gorzów Wlkp	1.009.177	3%	90	12	3%	1,1	217
Łódzkie	Łódź	2.592.568	7%	98	40	10%	1,5	489
Mazowieckie	Warszawa	5.139.545	13%	125	43	11%	0,8	527
Pomorskie	Gdańsk	2.192.404	6%	96	26	6%	1,1	247
Warmińsko- mazurskie	Olsztyn	1.428.385	4%	83	11	3%	0,7	417
Kujawsko- pomorskie	Bydgoszcz	2.067.548	5%	94	11	3%	0,5	268
Śląskie	Katowice	4.707.825	12%	115	38	9%	0,8	654
Małopolskie	Kraków	3.256.171	9%	91	21	5%	0,6	728
Dolnośląskie	Wrocław	2.895.729	8%	105	22	5%	0,7	460
Opolskie	Opole	1.053.723	3%	84	4	1%	0,4	558
Świętokrzyskie	Kielce	1.290.176	3%	89	11	3%	0,8	630
Lubelskie	Lublin	2.187.918	6%	82	15	4%	0,6	703
Podlaskie	Białystok	1.204.036	3%	83	5	1%	0,4	689
Podkarpackie	Rzeszów	2.097.325	5%	79	5	1%	0,2	801
Total		38.180.249	100%	100	403	100%	1,0	506

De to amter, hvor der kommer 3. og 4. flest polske turister til Nexø fra, er Mazowieckie med Warszawa og amtet Łódzkie med Łódź. Nexø har også relativt mange gæster fra Łódzkie, set i forhold til befolkningens størrelse i det amt.

På femtepladsen, absolut set kommer amtet Śląskie med Katowice. På sjettepladsen kommer Pomorskie med hovedbyen Gdańsk. I Pomorskie har Nexø også en ganske god position set i forhold til befolkningens størrelse. Set i forhold til den position, som Rønne (ruten Swinoujsci-Rønne) har i Pomorskie (altså i amtet med Gdańsk), ja så er Nexø's position i det amt ret så beskeden. Mens hele 12% af de polske gæster via Rønne kommer fra Pomorskie amtet (med Gdańsk), så får Nexø kun 6% af sine gæster fra det amt. Der er også en yderligere indikator, som tyder på, at Nexø må gøre mere for at få flere gæster fra Pomorskie, nemlig det forhold, at 8% af henvendelserne til Destination Bornholm fra polakker kommer fra personer, som bor i Pomorskie amt.

Der er også et andet amt, hvor der er to ting, der tyder på, at Nexø bør have muligheder for at få flere gæster fra, nemlig fra Mazowieckie med Warszawa. Mens Nexø får (blot) 11% af sine polske gæster fra dette amt, så får Rønne hele 22% af sine polske gæster derfra, og interessen for Bornholm er endnu større end dette: Hele 28% af henvendelserne til Destination Bornholm fra polakker, kommer fra amtet med Polens hovedstad.

Tabel 46 Fordelingen af de polske gæster til RØNNE samt interessen for Bornholm pr. region (2006)

Region	Befolkning 2004	Befolk- ning %	Rønne	Rønne %	Rel. Rønne	DB info. ønsker	DB info. %	Inte- resse
4. Poznań	6.066.896	16%	222	32%	2,0	147	25%	1,6
1. Warszawa	7.732.113	20%	172	25%	1,2	179	30%	1,5
6. Gdańsk	5.688.337	15%	123	18%	1,2	91	15%	1,0
2 .Katowice	7.963.996	21%	82	12%	0,6	78	13%	0,6
5. Wrocław	3.949.452	10%	71	10%	1,0	64	11%	1,1
3. Rzeszów	6.779.455	18%	28	4%	0,2	29	5%	0,3
Total	38.180.249	100%	698	100%	1,0	588	100%	1,0

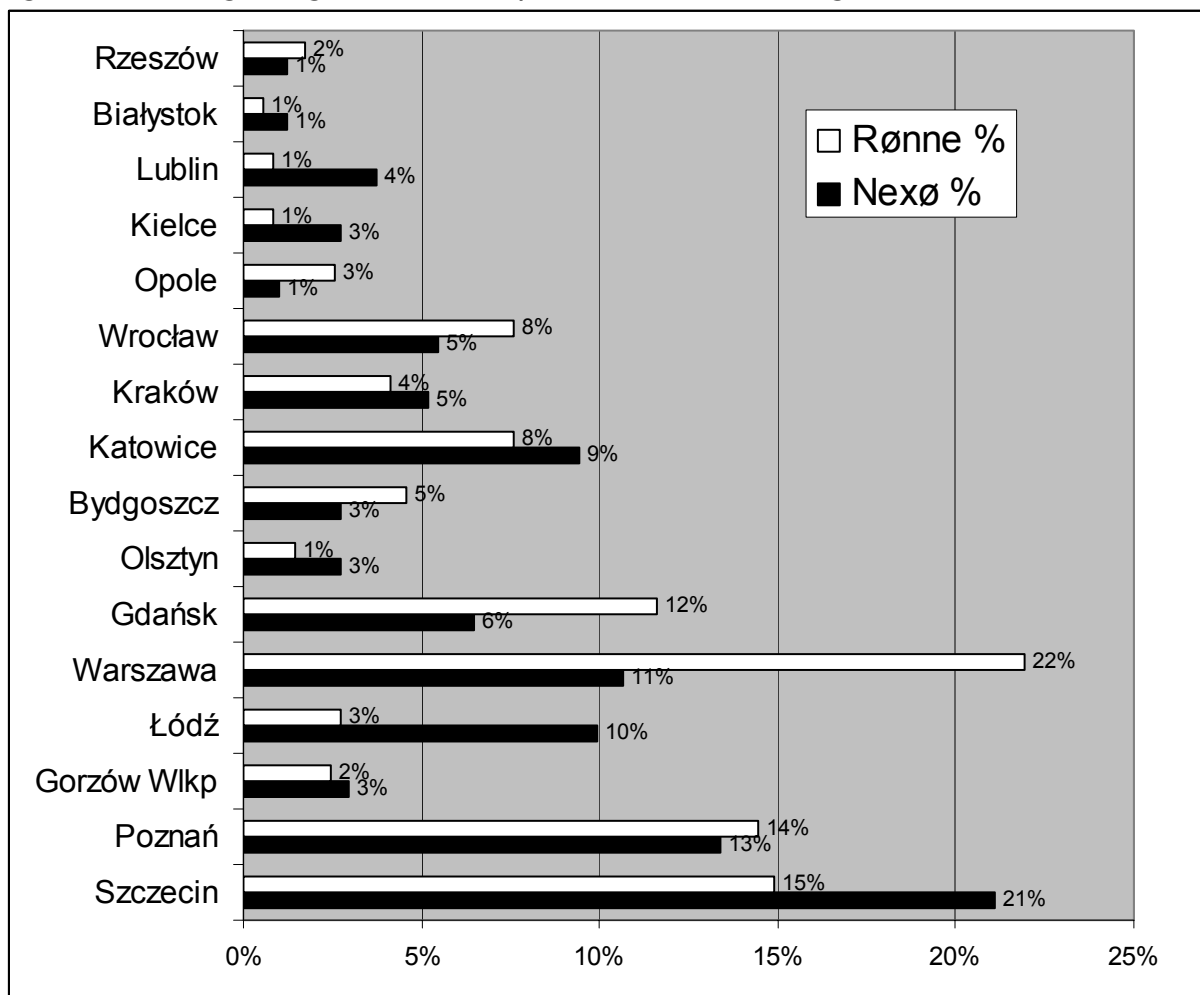
Tabel 47 Fordelingen af de polske gæster til RØNNE samt interessen for Bornholm pr. amt, '06

Voivodship / Amt	Hovedby	Befolkning 2004	Befolk- ning %	Biler Rønne	Rønne %	Rel. Rønne	DB info. ønsker	DB info. %	Inte- resse
Zachodnio- pomorskie	Szczecin	1.695.708	4%	104	15%	3,4	64	11%	2,5
Wielkopolskie	Poznań	3.362.011	9%	101	14%	1,6	63	11%	1,2
Lubuskie	Gorzów Wlkp	1.009.177	3%	17	2%	0,9	20	3%	1,3
Łódzkie	Łódź	2.592.568	7%	19	3%	0,4	21	4%	0,5
Mazowieckie	Warszawa	5.139.545	13%	153	22%	1,6	158	27%	2,0
Pomorskie	Gdańsk	2.192.404	6%	81	12%	2,0	49	8%	1,5
Warmińsko- mazurskie	Olsztyn	1.428.385	4%	10	1%	0,4	9	2%	0,4
Kujawsko- pomorskie	Bydgoszcz	2.067.548	5%	32	5%	0,8	33	6%	1,0
Śląskie	Katowice	4.707.825	12%	53	8%	0,6	49	8%	0,7
Małopolskie	Kraków	3.256.171	9%	29	4%	0,5	29	5%	0,6
Dolnośląskie	Wrocław	2.895.729	8%	53	8%	1,0	49	8%	1,1
Opolskie	Opole	1.053.723	3%	18	3%	0,9	15	3%	0,9
Świętokrzyskie	Kielce	1.290.176	3%	6	1%	0,3	8	1%	0,4
Lubelskie	Lublin	2.187.918	6%	6	1%	0,2	9	2%	0,3
Podlaskie	Białystok	1.204.036	3%	4	1%	0,2	4	1%	0,2
Podkarpackie	Rzeszów	2.097.325	5%	12	2%	31%	8	1%	0,2
Total		38.180.249	100%	698	100%	1,0	588	100%	1,0

Tabel 48 Befolkning, gæster til Nexø, gæster til Rønne og interessen for Bornholm pr. amt i Polen (2006)

Voivodship / Amt	Hovedby	Befolkning %	Nexø %	Rønne %	DB info. %
Zachodnio-pomorskie	Szczecin	4%	21%	15%	11%
Wielkopolskie	Poznań	9%	13%	14%	11%
Lubuskie	Gorzów Wielkopolski	3%	3%	2%	3%
Łódzkie	Łódź	7%	10%	3%	4%
Mazowieckie	Warszawa	13%	11%	22%	27%
Pomorskie	Gdańsk	6%	6%	12%	8%
Warmińsko-mazurskie	Olsztyn	4%	3%	1%	2%
Kujawsko-pomorskie	Bydgoszcz	5%	3%	5%	6%
Śląskie	Katowice	12%	9%	8%	8%
Małopolskie	Kraków	9%	5%	4%	5%
Dolnośląskie	Wrocław	8%	5%	8%	8%
Opolskie	Opole	3%	1%	3%	3%
Świętokrzyskie	Kielce	3%	3%	1%	1%
Lubelskie	Lublin	6%	4%	1%	2%
Podlaskie	Białystok	3%	1%	1%	1%
Podkarpackie	Rzeszów	5%	1%	2%	1%
Total		100%	100%	100%	100%

Figur 40 Fordelingen af gæster fra Polen på amter, for hhv. Nexø og Rønne

Tabel 49 Handlingsanvisninger: Prioritering af indsatsen

	Stort marked	Lille marked
Relativt stærk position	1. Fortsæt det gode arbejde	3. Muligvis overbetonet
Relativt svag position	2. Forøg indsatsen her	4. Lav prioritering

Anm.: Inspireret af den såkaldte importance-performance matrix eller analysis, fx Philip Kotler, Marketing Management, 4th ed. 1980 p. 377. Matricen er dog ikke med i senere udgaver af "Kotler".

1) Nexø bør fastholde sin relativt gode position i amterne med disse hovedbyer:

- Szczecin (p.t. 21%)
- Poznan (p.t. 13%)
- Lodz (p.t. 10%)
- Katowice (9%)
- Kraków (5%)
- Gorzów Wlkp (3%)

2) Desuden må der kunne sættes på at få flere polske gæster til Nexø fra en række amter, hvor Nexø står ret svagt ift. interessen for Bornholm (og i forhold til Rønne):

- Warszawa (Nexø mangler: 22-11=11%)
- Gdansk (Nexø mangler: $11\frac{1}{2}-6\frac{1}{2}=5\%$)
- Wrocław (Nexø mangler 2,1%)
- Bydgoszcz (1,9%)
- Opole (1,6%)

Hvis der skal 10.000 flere passagerer (5000 flere gæster) til Nexø Havn, så skal de findes i amterne med følgende hovedbyer: Warszawa 4800 (2400 flere gæster), Gdansk 2200 (1100 flere gæster), Wrocław 900 (450), Gdgoszcz 800 (400 flere gæster), Opole 700 (350 flere gæster).

3) Der er tre andre – og set ud fra en bornholmsk vinkel ”mindre” - amter, hvor Nexø står godt i forhold til interessen for Bornholm (og i øvrigt også i forhold til Rønne):

- Lublin (4%)
- Olsztyn (3%)
- Kielce (3%)

4) De to sidste amter er relativt ubetydende for Nexø og mht. potentiale:

- Białystok (1%)
- Rzeszów (1%)

Tabel 50 Nexø Havns nuværende salgsfordeling på 16 amter i Polen (2006)

	Stort marked	Lille marked	I alt
Relativt mange gæster derfra p.t.	6 amter: 61%	3 amter: 10%	9: 71%
Relativt få gæster derfra p.t.	5 amter: 27%. Men øge her!	2 amter: 2%	7: 29%
I alt	11 amter: 88%	5 amter: 12%	100%

Anm: ca. 45.000 passagerer, 22.500 personer i 2006.

Nexø Havn har i 2006 ca. 45.000 passagerer, svarende til 22.500 gæster fra Polen. Nexø ligger relativt lavt i 5 relativt betydende amter, hvorfor der bør kunne komme et større antal gæster fra disse amter. Hvis Nexø blot skulle udjævne sit ”efterslæb” i

forhold til Rønne i disse amter og i øvrigt fastholde sit antal passagerer og gæster fra de øvrige amter, ja så skulle der hentes 24% af 45.000 = godt 10.000 passagerer svarende til 5.000 personer (som rejser frem og tilbage).

Tabel 51 Anbefaling til Nexø Havn vedr. det polske marked

	Stort marked	Lille marked
Relativt mange gæster derfra p.t.	1. Fortsæt det gode arbejde: <ul style="list-style-type: none"> • Szczecin (21%) • Poznan (13%) • Lodz (10%) • Katowice (9%) • Kraków (5%) • Gorzów Wlkp (3%) 	3. Muligvis overbetonet: <ul style="list-style-type: none"> • Lublin (4%) • Olsztyn (3%) • Kielce (3%)
Relativt få gæster derfra p.t.	2. Forøg indsatsen her: <ul style="list-style-type: none"> • Warszawa (11→22) • Gdansk (6→11) • Wrocław (6→8) • Bydgoszcz (3→5) • Opole (1→3) 	4. Lav prioritering: <ul style="list-style-type: none"> • Białystok (1%) • Rzeszów (1%)

Anm: ca. 45.000 passagerer, 22.500 ankomne til Bornholm via Nexø i 2006, deraf ca. 90% polakker.

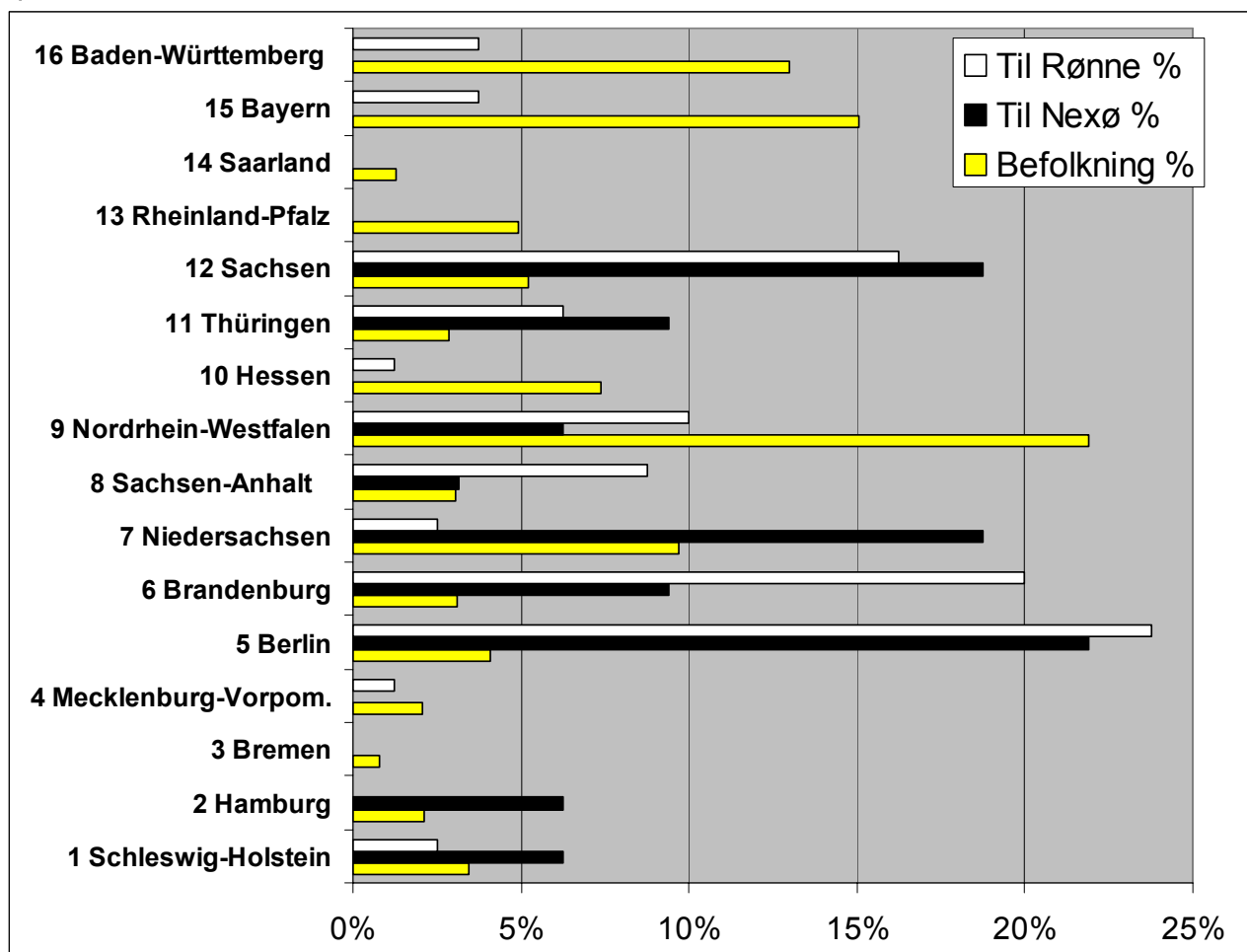
4.3 Om tyskere, som besøger Bornholm via Polen: Det tyske marked

I dette afsnit sammenlignes tre fordelinger mht. de tyske delstater:

1. Den tyske befolknings fordeling på hver af de 16 delstater.
2. Fordelingen af de tyske gæster via Nexø på delstater.
3. Fordelingen af de tyske gæster via Rønne på delstater.

Resultatet ses i nedenstående figur.

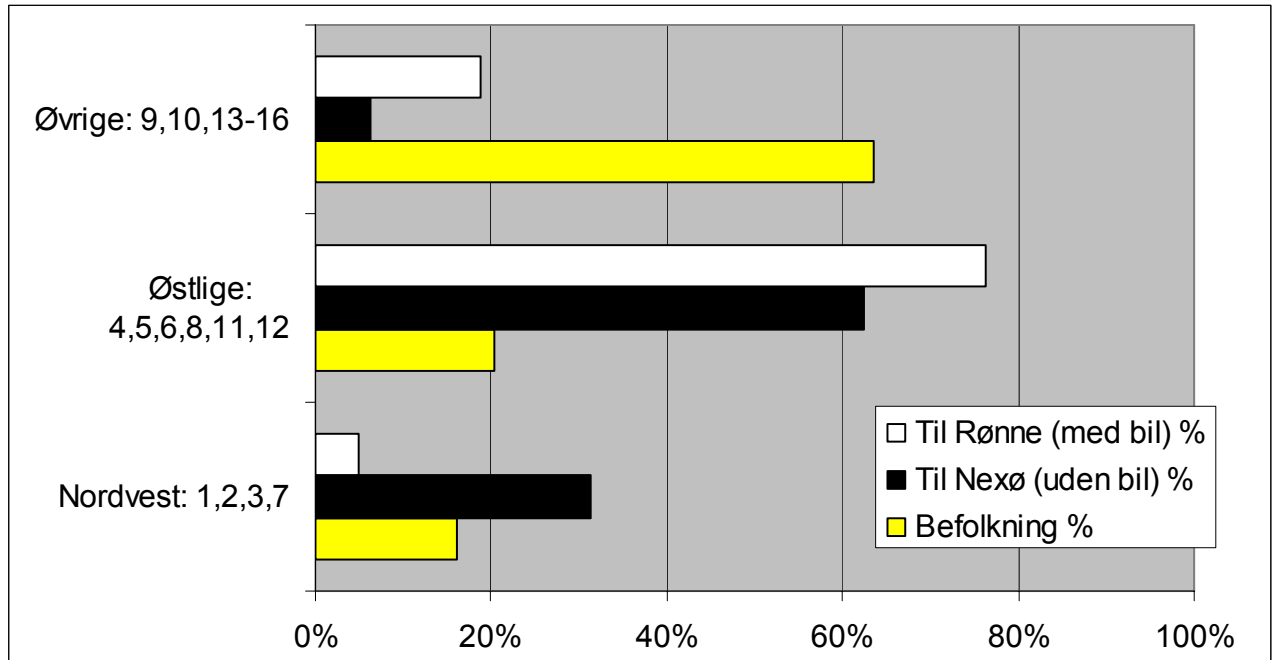
Figur 41 Befolkning pr. delstat i Tyskland, og tyskere via Polen-Nexø, og via tyskere via Polen-Rønne

Det fremgår af figuren, at blot en beskedent andel af den tyske befolkning kommer fra Berlin, men at en stor andel af de tyske gæster, som kommer til Bornholm via Polen, kommer fra Berlin. Dette gælder både ruterne til Nexø og ruten til Rønne. Ligeledes kommer der relativt mange fra Sachsen til Bornholm via Polen. Det gælder igen både de fodrejsende (via Nexø) og de bilrejsende (via Rønne).

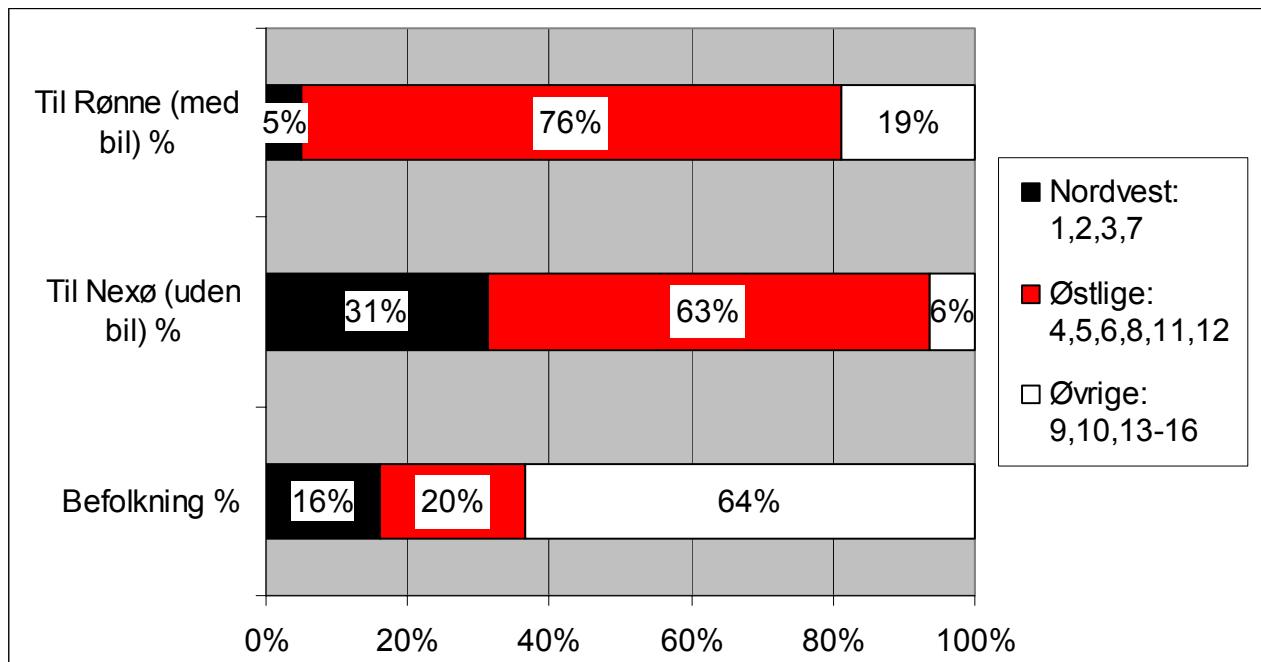
Ovenstående kan sammenfattes i følgende figurer:

Figur 42 Fordeling af befolkning, tyskere via Polen-Nexø og tyskere via Polen-Rønne pr. hovedområde i Tyskland

Totalt set er der forholdsvis mange tyskere fra den østlige del af Tyskland, som kommer til Bornholm via Polen. Det gælder både dem, der kommer via Nexø og dem, der kommer (i bil) via Rønne.

Figur 43 Befolkning pr. hovedområde i Tyskland, og tyskere via Polen-Nexø pr. hovedområde i Tyskland, og via tyskere via Polen-Rønne pr. hovedområde i Tyskland

Måske lidt imod forventning, kan man se, at Nexø får en større andel af sine kunder fra den nordlige og vestlige del af Tyskland end Rønne. Den tidligere figur viste, at der kom hele 19% fra Niedersachsen i det nordvestlige Tyskland til Polen via Nexø. Men det er små tal vi taler om for tyske respondenter i stikprøven på Nexø havn samlet set og i særdeleshed når tallene nedbrydes pr. Bundesland. Resultatet kan altså i en vis udstrækning bero på tilfældige udsving. Når det gælder fordelingen af de tyske biler via Polen, er fordelingen på Bundesländer derimod næsten helt sikker, da der er foretaget registreringer af kendingsbogstaver for de 8 vigtigste ankomster/afgange ud af i alt 11 mulige. Man kan altså sige, at det afstandsmæssigt og mentalt ligger lige for at tage til Bornholm via Polen for den del af den tyske befolkning, som bor i den østlige del af Tyskland. For Nexø vedkommende gælder det i særdeleshed for delstaterne Berlin og Sachsen, mens det for Rønne især gælder for Berlin, Brandenburg og Sachsen.

Det giver ikke nogen mening at lave en matrix som Tabel 51 for det tyske marked. Dette skyldes, at man kun i meget begrænset omfang vil kunne lave en egentlig markedsføringsindsats rettet mod det tyske marked for at trække tyskere til Bornholm, her med særlig tanke på Nexø, altså mens tyskere opholder sig i deres hjemland. En lille indsats fx i Sachsen kunne måske prøves, eller i Berlin. Men ellers må bearbejdningen af tyskere ske, *mens de er på ophold i Kolobrzeg*.

4.4 Overnattende gæster i havnebyerne langs den polske kyst

Når det gælder størrelsen af markedet for endagsudflugter og ferierejser til Bornholm fra polske byer som Kolobrzeg, Swinoujscie, Darlowo og Ustka (der sejles p.t. ikke til Bornholm fra sidstnævnte), så er der bl.a. følgende forhold, som spiller ind:

- Antal fastboende indbyggere i havnebyen eller i dennes kommune.
- Afstande og køretider fra de forskellige byer i Polen (og Tyskland).
- Antal gæster som besøger kystbyerne.

Tabel 52 Indbyggere i og afstande fra udvalgte polske og tyske byer til Kolobrzeg og Swinoujscie

	Indbyggere 31.12.2004	Til Kolobrzeg (korteste)	Til Kolobrzeg (hurtigste)	Til Swinoujscie (korteste)	Til Swinoujscie (korteste)
Gdansk	459.100	247 km	4 t 23 min	348 km	6 t 46 min
Poznan	570.800	283 km	4 t 46 min	312 km	5 t 14 min
Szczecin	411.900	143 km	2 t 16 min	109 km	1 t 54 min
Warszawa	1.692.900	528 km	8 t 32 min	596 km	9 t 49 min
Berlin	3.388.000	332 km	3 t 32 min	227 km	2 t 50 min
Dresden	500.000	476 km	5 t 11 min	427 km	4 t 28 min

Kilde: wikipedia.org, *viamichelin.com* og www.statistik-portal.de/Statistik-Portal/de_zs01_bl.asp.
Dato: 05.09.06

For Kolobrzeg er den hurtigste vej angivet, mens det for Swinoujscie er den korteste vej, der er angivet, bortset fra Berlin og Dresden (hvorfra en motorvej er en smule længere, men meget hurtigere). Fra en del polske byer er afstanden længere ved at køre via Tyskland til Swinoujscie end ved at køre den korteste vej igennem Polen, men det tager iflg. *Michelin.com* kortere tid at køre til Swinoujscie via Tyskland. Det må antages, at de fleste polakker foretrækker at køre ad de lidt dårligere polske veje til Swinoujscie frem for at tage den lidt hurtigere (men længere) vej via Tyskland til Swinoujscie.

Der er eksempelvis ca. 100 km kortere fra Gdansk til Kolobrzeg end fra Gdansk til Swinoujscie. Derimod er der ca. 100 km kortere fra Berlin til Swinoujscie end fra Berlin til Kolobrzeg. Der er kortere vej fra Poznan til Kolobrzeg end fra Poznan til Swinoujscie, hvorimod Szczecin (mod vest) ligger lidt nærmere Swinoujscie end

Kolobrzeg. Da Swinoujscie ligger i det nordvestligste hjørne af Polen bor de fleste polakker tættere på Kolobrzeg end på Swinoujscie. Der er i øvrigt kortere sejlads fra Kolobrzeg til Nexø end fra Swinoujscie til Rønne, hvilket man kan se på et kort.

Også indbyggertallene for de byer, hvorfra skibene fra Polen sejler til Bornholm, kan som nævnt være en medvirkende parameter til at vurdere størrelsen af markedet for endagsudflugter og ferierejser til Bornholm.

Tabel 53 Antal indbygger for havnebyerne langs kysten og Szczecin, 2004.

	Indbyggere 31.12.2004
Swinoujscie	45.700
Kolobrzeg	47.900
Darlowo	15.600
Ustka	17.300
Szczecin	416.500

Kolobrzeg er ca. 3 gange så stor som hhv. Darlowo og Ustka, mens fiskerlejet Leba mellem Ustka og Gdynia har blot 4.100 indbyggere. I Leba er havnefaciliteterne næppe af en størrelse, som ville muliggøre anløb med passagerskib. Kolobrzeg med knap 48.000 indbyggere ligger i kommunen Kolobrzesci, som har i alt 78.100 indbyggere, mens der i hele Zachodniopomorskie (Vestpommern) bor 1,7 millioner indbyggere, hvilket svarer til 4% af befolkningen i Polen med sine 38,2 millioner i 2004.

Vi vil nu se på antallet af overnattende gæster fordelt på de enkelte amter.

Table 54 Antal gæster, andel udlændinge og antal nætter per gæst (2005)

Amt	Antal gæster	%udlændinge	Nætter pr. gæst, alle	Nætter pr. udlændig
Malopolskie (m/Krakow)	2.493.045	36%	3,0	2,3
Mazowieckie (m/Warszawa)	2.162.082	37%	2,0	1,9
Dolnoslaskie (m/Wroclaw)	1.740.073	27%	2,7	2,7
Zachodniopomorskie (m/Szczecin)	1.544.400	31%	5,9	4,7
Slaskie (m/Katowice)	1.530.951	17%	2,5	2,4
Pomorskie (m/Gdansk)	1.345.074	22%	3,9	2,5
Wielkopolskie (m/Poznan)	1.226.675	22%	2,0	1,8
Warminsko-mazurskie (Olsz.)	758.021	29%	2,7	2,3
Kujawsko-Pomorskie (m/Byd)	662.705	13%	3,6	1,8
Lodzkie (m/Lodz)	618.479	16%	2,2	2,0
Podkarpackie (m/Rzeszow)	546.755	11%	2,8	2,1
Lubelskie (m/Lublin)	543.686	17%	2,3	1,6
Lubuskie (m/Gorzow)	542.296	28%	2,2	1,6
Podlaskie (m/Bialystok)	398.271	22%	2,0	1,5
Swietokrzyskie (m/Kielce)	295.590	8%	2,0	2,3
Opolskie (m/Opole)	189.099	17%	2,6	2,2
Polen	16.597.202	26%	2,9	2,4

Kilde: Central Statistical Office, prepared by Institute of Tourism.

Totalt set var der 16,6 millioner gæster på offentlige overnatningssteder i Polen i 2005. I Zachodniopomorskie med havnebyerne Swinoujscie, Kolobrzeg og Darlowo var der godt 1,5 million gæster. Der sejles til Rønne fra Swinoujscie og til Nexø fra Kolobrzeg og Darlowo. Der har tidligere været sejlet til Nexø fra Ustka (bl.a. i 2003 og 2004), der ikke ligger markant længere fra Nexø end de andre byer. For Polen som helhed var 26% af gæsterne i 2005 udlændinge. Zachodniopomorskie har en højere andel udlændinge end Polen som helhed, nemlig 31% af gæsterne. Den gennemsnitlige opholdslængde for gæster i Zachodniopomorskie er næsten 6 nætter, hvilket er dobbelt så langt ophold som for Polen som helhed.

Ser man nærmere på de enkelte kommuner i Zachodniopomorskie, så viser det sig, at der var op imod 300.000 overnattende gæster i Kolobrzeki med havnebyen Kolobrzeg.

Ud over informationer om antallet af gæster, vil det være relevant at have viden om, hvor stor en andel af disse gæster, der er udlændinge, hvor mange nætter gæsterne overnatter, og hvor mange nætter, de udenlandske gæster overnatter. Dette vises i nedenstående tabel.

Tabel 55 Overnattende gæster i de to vestligste amter langs den polske kyst (2005)

Kommune	Gæster	% ud- lændinge	Nætter pr. gæst, alle	Nætter pr. udlænding
Swinoujscie	117.744	30%	7,9	7,7
Kamienski (øst for Swin.)	225.506	21%	6,4	4,8
Gryficki	101.750	15%	8,5	9,8
Kolobrzesci (m/Kolobrzeg)	295.550	38%	9,2	9,1
Koszalinski (uden Koszalin)	124.924	17%	6,9	5,0
Slawienski (m/Darlowo)	99.269	4%	10,2	8,4
Szczecin (hovedbyen)	368.074	56%	1,7	1,7
Øvrige Zachodniopomerskie	211.583	17%	2,7	2,6
Zachodniopomerskie i alt	1.544.400	31%	5,9	4,7
Slupski (m/Ustka)	98.487	8%	8,6	5,1
Leborski (m/Leba)	95.969	11%	6,3	3,7
Gdansk by	364.897	40%	2,4	2,3
Gdynia by	100.177	34%	2,3	2,4
Sopot by	133.813	29%	2,9	2,5
Øvrige Pomerskie	551.731	10%	4,1	2,2
Pomerskie i alt	1.345.074	22%	3,9	2,5
Swinoujscie+Kamienski	343.250	24%	6,9	6,0
Kolobrzesci (med Kolobrzeg)	295.550	38%	9,2	9,1
Slawienski (med Darlowo)	99.269	4%	10,2	8,4
Slupski (med Ustka)	98.487	8%	8,6	5,1

Kilde: Institute of Tourism, Polen, www.intur.com.

Det fremgår af ovenstående tabel, at der er en høj andel af udlændinge, som overnatter i den kommune, hvor Kolberg (Kolobrzeg) ligger (38%). Derimod er der en lav andel af udlændinge blandt de overnattende gæster i kommunen Slawienski, hvor havnebyen Darlowo ligger (kun 4% udlændinge). Der er næsten 3 gange så mange, der overnatter i kommunen med Kolberg end i kommunen med Darlowo. Der var således op imod 300.000 overnattende gæster i førstnævnte kommune, mod knap 100.000 i sidstnævnte, i 2005.

I hele Vestpommern (Zachodniopomorskie) var der som før nævnt godt 1,5 millioner gæster, hvoraf kommunen med Kolberg havde 19% (de førnævnte små 300.000). I Zachodniopomerskie var den gennemsnitlige opholdslængde som beskrevet knap 8 nætter. I Kolobrzesci var opholdslængden oppe på 9 nætter i gennemsnit, og dette gennemsnit gjaldt også for udlændinge. I Slawienski med havnebyen Darlowo var den gennemsnitlige opholdslængde oppe på 10 nætter. Bortset fra Szczecin, hvor over halvdelen af gæsterne var udlændinge, så har man den største andel af udlændinge i Kolobrzesci.

Hvis man ser de to vestligste kommuner Swinoujscie og Kamienski under ét, så er der flere gæster i de to kommuner end i Kolobrzesci. Men hvis man vægter antallet af overnatninger med opholdslængden, således at man ser på antallet af overnatninger, så

var der flere overnatninger i Kolobrzieski (med Kolobrzeg) end i de to førnævnte kommuner tilsammen, nemlig 2,73 millioner i Kolobrzieski i forhold til 2,37 millioner i Swinoujscie tilsammen med Kamienski. (Hvis man alene ser på de udenlandske overnatninger, så var der mere end dobbelt så mange i Kolobrzieski som i Swinoujscie og Kamienski tilsammen). Det er klart, at jo længere ophold, jo bedre tid vil der være til en dagsudflugt til Bornholm. Men på den anden side vil overnattende gæster i havnebyerne og de nærliggende områder kun komme til Bornholm en gang. Potentialet for endagsudflugter blandt de overnattende gæster i havnebyen er et sted mellem 50 og 100% højere fra Kolobrzeg end fra Swinoujscie.

Det fremgik af Tabel 15, at 36% af de, der rejser til Nexø fra enten Kolobrzeg eller Darlowo, overnatter i en af disse byer både før og efter turen til Bornholm. – Spørgsmålet er nu, om de der overnatter i havnebyerne gør det, fordi de er på ferie dér, eller om de gør det, fordi de er tvunget til det for at nå færgen til Bornholm, som afgår hhv. kl. 07.00 og kl. 06.30 for hhv. Jantar og Lady Assa (fra Kolobrzeg) eller 06.45 med Lady Assa fra Darlowo. Afgangstiderne lægger op til at få længst muligt ophold på Bornholm ved endagsudflugter (hhv. 6½ og 7 timer for de to rederier). – Det anføres fra Nexø Torvecenter / Neko Seaways, at årsagen til, at der overnattes, er *det tidlige afgangstidspunkt*. – Det er klart, at man med et hurtigt skib med en given opholdstid på Bornholm vil kunne udsætte afgangstiden fra Polen og fremrykke tidspunktet for tilbagekomsten til Polen, hvilket jo alt andet lige vil være en fordel, idet flere så ikke er tvunget til at overnatte i havnebyen. Hvis turisterne er på et længere ophold i kystbyerne, så har man mulighed for at påvirke deres rejsebeslutning under deres ophold. Det samme er jo ikke tilfældet, hvis de allerede har besluttet sig hjemmefra til at tage til Bornholm, dvs. i de tilfælde, hvor polakkerne overnatter i havnebyen simpelthen fordi de er nødt til det, pga. førnævnte afgangstider.

Er der en tendens til, at det i højere grad er udlændinge (hovedsageligt tyskere), som tager på endagsudflugt eller ophold på Bornholm end det er polakker? – Fra Kolobrzeg, hvorfra der jo udelukkende sejles til Nexø, når der er tale om internationale afgang (og altså ikke blot kystsejlad), kan det ud fra officiel statistik beregnes, at der var 85% polakker i 2005, og altså 15% udlændinge. På den internationale afgang fra Darlowo til Nexø, som er den eneste internationale afgang, var der hele 97% polakker og dermed kun 3% udlændinge i 2005. Når der er en mindre andel af udlændinge blandt færgepassagererne end blandt de overnattende gæster, så skyldes det, at udlændinge (tyskere) relativt sjældent rejser til Kolobrzeg og næsten aldrig kører helt til Darlowo for at tage en dagsudflugt til Bornholm, med mindre de overnatter i havnebyen på både før udrejsen og efter hjemrejsen. Derimod er det naturligvis mere oplagt at køre fra store dele af Polen til havnebyen (Kolobrzeg eller Darlowo) uden nødvendigvis at overnatte før og efter sejlturen.

4.5 Persontransport

Man må undre sig meget over, at ikke flere tyskere benytter Swinoujsci-Rønne, idet der er rigeligt plads til flere biler på den populære skiftedag lørdag. Der ligger altså her en uudnyttet mulighed for at få flere tyske turister til Bornholm i (juli og) august, i størrelsesordenen mindst 100 biler mere pr. afgang, bortset fra på den travleste lørdag i august, der er både polakkerne og tyskernes populære feriemåned, hvorimod skandinaver har højsæson i juli.

Tabel 56 Vises Swinoujsci-Rønne blandt rejsevejene på de bornholmske og på de landsdækkende feriehusudlejningsbureauers hjemmeside (i tysk version)?

Bureau	www	Via Polen vist?
Feriepartner Bornholm, Åkirkeby	Feriepartnerbornholm.dk	Nej
Bornholmtours, Nexø	bornholmtours.dk	Ja
Bornholms Sommerhus Udlejning, Allinge	bsu.dk	Ja
Bornholms Booking Center, Allinge	bbc.dk	Ja

Landsdækkende bureauer, med huse på Bornholm. Vises Polens-ruter?

Bureau	www	Via Polen vist?
Novasol	novasol.de	Nej
Dansommer	Dansommer.de	Nej
Dancercenter	Dancercenter.dk/dk	Nej
Sol og Strand	sonneundstrand.de	Nej

Novasol i Tyskland giver en færgegaranti, hvis man bestiller mindst 6 uger i forvejen, men når det gælder færger *til øer* (hvor færge jo generelt er en nødvendighed), så garanteres det dog *ikke*, at man kan komme med på det *foretrukne tidspunkt*. Desuden kan det nævnes at "Die Fähre ist nicht als Einzelleistung, sondern nur zusammen mit einem Ferienhaus buchbar." – Og: "Eine Fährbuchung ist nicht Bestandteil der Ferienhausbuchung, sondern eine zusätzliche und selbständige Buchung."¹¹ Altså på det ene side kan færgen kun bestilles sammen med feriehuset, men på den anden side forsøges det at klargjort, at der altså ikke er tale om en pakke. Det ser altså ud som om man (Novasol) på det tyske marked ikke ønsker (forsøger at undgå), at salget falder ind under pakkerejselovgivningen. På det danske marked falder et sådant tæt sammenhørende salg ind under pakkerejselovgivningen¹², men Novasol i Danmark sælger dog heller ikke færgeoverfarter.

¹¹ <http://www.novasol.de/nov/280.nsf/0/activities?opendocument>

¹² Pakkerejselov. Lov om pakkerejser. LOV nr 472 af 30/06/1993. §2 stk. 1: Pakkerejser har en varighed på over 24 timer og indeholder min. 2 væsentlige elementer, typisk transport og indkvartering.

§2 stk. 2: "*Særskilt fakturering af de i stk. 1 nævnte elementer medfører ikke, at kombinationen af disse falder uden for loven.*" På tysk: "Auch bei getrennter Berechnung einzelner Leistungen, die im Rahmen ein und derselben Pauschalreise erbracht werden, bleibt der Veranstalter oder Vermittler den Verpflichtungen nach dieser Richtlinie unterworfen" her citeret fra EU-direktiv tilbage fra 1990! – I Tyskland er retningslinierne fra 1990 dog såvidt vides ikke implementeret ordret (i modsætning til DK).

Feriepartner Bornholm (Pelle Dam Olsen) anfører, at Polferries først efter jul meddeler, hvornår (på hvilke lørdage) de vil sejle den følgende sæson. Feriepartner Bornholm har ikke nogen billetaftale med og ikke noget tæt samarbejde med Polferries. Kun en halv snes af bureauets tyske feriehusgæster tager via Swinoujsci. Der er en mental barriere hos tyskerne imod at tage via Polen til Bornholm. De skal overtales til det. Feriepartner Bornholm satser en del på andre skiftedage end lørdag, sådan at gæsterne på den måde kan komme til/fra Bornholm på andre dage via Sassnitz.

Der er i alle tilfælde alene tale om ruten Swinoujsci-Rønne. I ingen tilfælde er de to ruter Kolobrzeg-Nexø eller ruten Darlowo-Nexø nævnt. Det skal også i den forbindelse tilføjes, at der jo ikke p.t. medtages biler på ruterne til Nexø, samt at det generelt bliver klart på et sent tidspunkt hvornår der sejles ligesom det har hændt, at sejlads er blevet aflyst pga. dårligt vejr eller andre årsager. Sidstnævnte er dog også sket på alle andre ruter, dog muligvis knapt så ofte.

En anden erfaren rejsearrangør, der i 2006 og tidligere år alene benyttede Rønne ifm. salg af pakkerejser på det polske marked, udtaler (i forbindelse med feriehus og feriecentre/hoteller), at "situationen vil være en ganske anden, hvis der indsættes en stabil forbindelse til Nexø" (Søren Petersen, tidligere indehaver af Bornholmtours). Han ville jo så i givet fald også benytte Nexø-forbindelsen ifm. salg af pakkerejsearrangementer.

For rejsearrangører er en stabil forbindelse altså afgørende. Dette skal ses i lyset af det ansvar, som pakkerejsearrangører i.h.t. pakkerejse-loven har for at "alt klapper", idet de ellers kan drages til ansvar.

Ovenstående Tabel 53 kan også fortolkes på den måde, at hvis der bliver mulighed for at medtage biler, så vil de, der i dag nævner ruten Swinoujsci-Rønne, sandsynligvis fremover nævne den eller de ruter til Nexø, som i givet fald kommer til at kunne medtage biler. Men faktisk er der jo slet intet til hinder for, at nogle eller alle bornholmske feriehusudlejningsbureauer og rejsearrangører, som i dag henvender sig til det tyske eller det polske eller begge disse markeder allerede nu tilføjer, at det er muligt at sejle fra Kolobrzeg til Nexø, og at cykler, men ikke andre køretøjer, kan medbringes. Der er i dag slet ingen tyskere, som tager via Kolobrzeg og overnatter. Alle de tyskere, som i dag tager via Kolobrzeg til Nexø er endagsbesøgende, iflg. survey blandt afrejsende passagerer på Nexø Havn i august 2006. I den samme undersøgelse var der 3 ud af 78 = 3,7% tyske respondenter på ruten Darlowo-Nexø (i 2006). Dette stemmer meget godt med, at det ud fra polsk statistik kan beregnes, at der var 3% udenlandske passagerer på internationale færgforbindelser til/fra Darlowo i 2005, hvoraf der kun findes én, nemlig den rute til Nexø.

På vor nationale turistråds hjemmeside, visitdenmark.com, nævnes ruten Swinoujsci-Rønne, mens ruterne Kolobrzeg-Nexø og Darlowo-Nexø ikke nævnes (og det gør ruten Allinge-Simrishamn i øvrigt heller ikke). For ruten Swinoujsci-Rønne kan man klikke på ruten på et kort og derfra springe til en side med meget sparsomme informationer om hvorledes man kan bestille på den rute. Der er fx ikke noget link til polferries.dk. – Visitdenmark.com findes jo faktisk i en polsk version, men ud af samtlige 12 sprogversioner på visitdenmark.com er den polske dog den mindst besøgte (iflg. en tidligere årsberetning fra Visitdenmark). I søgemasken på visitdenmark.com i den polske version, hvor man skulle kunne finde færgeruter til Bornholm er sproget en blanding af dansk, engelsk og polsk. Det er ikke muligt at finde ruten Swinoujsci-Rønne ligesom heller ikke ruterne Kolobrzeg-Nexø og Darlowo-Nexø findes nævnt.

På www.bornholm.info, som jo findes på dansk, engelsk og tysk, kan man finde alle færgeruter, inkl. ruten Kolobrzeg-Nexø, med Jantar fra rederiet KPZ, der sejlede 66 rundture i 2005, og havde pr. udgangen af august sejlet hele 86 rundture i 2006. Skibet Lady Assa sejlede i alt 18 rundture til Nexø i 2006, deraf 14 på ruten Darlowo-Nexø og 4 på ruten Kolobrzeg-Nexø. At Lady Assa (fra rederiet ... Gdanska) også sejler til/fra Nexø nævnes ikke på bornholm.info, men det har dog også været uvist indtil kort før de faktiske sejladses, hvornår der ville blive sejlet hvorfra til Nexø med Lady Assa. Der havde pr. udgangen af august 2006 været ca. 30.700 passagerer med Jantar til/fra Nexø, mens der havde været 11.163 til/fra Nexø med Lady Assa. Jantar fortsætter i september 2006 sejladsen, hvorimod Lady Assa alene sejlede i juli og august. Der vil altså være ca. 3 gange så mange passagerer med Jantar som med Lady Assa i 2006. Hvis Jantar sejler i september-oktober-november 2006 på samme måde som i 2005, så vil der blive ca. 34.300 passagerer til/fra Nexø med Jantar i 2006 (mod 17.600 i 2005).

"Rønne til Swinoujście i Polen besejles med Polferries konventionelle færge om lørdagen ultimo juni-primus september. Sejliden er 5-6 timer.

I sommerhalvåret er der daglig forbindelse mellem Nexø og Kolobrzeg i Polen med en passagerkatamaran. Du kan booke [her](http://www.torvetskiosk.dk/) (www.torvetskiosk.dk/)" Kilde: bornholm.info, dansk.

KZP hjemmeside forligger på både polsk, tysk og engelsk, så der er altså mulighed for, at både polakker, tyskere og andre nationaliteter kan finde de relevante informationer samt booke.

I perioden september og oktober 2006 sejler Jantar ikke som angivet på KZP's hjemmeside. Det fremgår således på hjemmesiden, at der sejles hver dag indtil udgangen af september, og at der derefter sejles hele 3 gange om ugen i alle månederne oktober 2006 til og med april 2007. Fakta er dog, at der sejles to gange om ugen fast (onsdag og lørdag), og at der derudover sejles én ekstratur pr uge. Der var planlagt 14 ture i september 2006, men 3 blev aflyst (pga. dårligt vejr), så der sejles altså 11 ture i september.

Mens informationerne om sejltider langt fra er korrekte på KZP hjemmeside, så er de stort set korrekte på Nexø Torvecenters hjemmeside www.torvetskiosk.dk. Der er vistnok en enkelt ekstraafgang, som ikke er vist på fartplanen (og så var der 3 aflysninger i starten af september, som heller ikke blev vist på nævnte hjemmeside). Iflg. torvetskiosk.dk sejles der en gang pr. uge i oktober, nemlig om lørdagen. Det oplyses dog fra Nexø Torvecenter, at lørdag d. 21/10 er sidste sejldag (i al fald i oktober). Der er ikke på torvetskiosk.dk angivet nogle afgang efter oktober, hvilket man må antage betyder, at der ikke vil være nogle eller i al fald kun nogle få sejladser med Jantar i løbet af vinteren 2006-2007, efter lørdag d. 21/10.

På den tyske og engelske version af KZP's hjemmeside kan man ikke foretage bookinger, men det kan man i den polske version. Det er ikke muligt at afsende en reservationsforespørgsel via hjemmesiden på datoer, hvor der ikke sejles, hvilket jo er udmærket. Men eftersom Internet er den vigtigste informationskanal for de, der kommer fra Polen med færge til Nexø, er det svært at forstå, hvorfor KZP ikke anfører de faktiske sejltider på deres hjemmeside (altså: for september 2006 står der som nævnt, at man sejler hver dag, hvilket jo langt fra er korrekt, idet der var planlagt sejlads hver anden dag, hvilket så pga. aflysninger blev til ca. hver 3. dag, i september 2006). Sagen må være den, at informationerne på hjemmesiden er en ren gengivelse af en brochure med fartplan, som man udgav i starten af sæsonen, og at man ikke har opdateret hjemmesidens sejlplansoplysninger efter, at man har justeret sejlplanen (til et færre antal afgang end man tydeligvis oprindeligt havde plan om).

På den polske version af KZP's hjemmeside fremgår det (vistnok), at man senest skal reservere 48 timer før ønsket afrejse, og at man også kan booke telefonisk mellem 8 og 16. Det fremgår korrekt af hjemmesidens online reservations del, at der faktisk sejles onsdage og lørdage i den sidste halvdel af september 2006.

Ud over Jantar (fra rederiet KZP) og Lady Assa (fra rederiet Zegluga Gdanska) har et tredje skib sejlet mellem Nexø og Polen i 2006. Det drejer sig om Christiansøfartens nye skib BornholmExpress, som tog en enkelt rundtur lørdag d. 2/9 2006. Der var 177 passagerer med, og turen har efterfølgende været detaljeret beskrevet i Bornholms Tidende i artikel af P. E. Knudsen.

Der er altså hele tre eksisterende skibe, som kunne sejle hele året, hvis der var passagergrundlag for det. Sidste år var der annonceret en tur fra Nexø-Kolobrzeg i december med Jantar med henblik på at bornholmere kunne komme på en endagsudflugt, men turen blev aflyst pga. manglende tilslutning. Lady Assa sejlede i 2006 alene i den decidede højsæson, dvs. 7 gange i juli og 11 gange i august. Jantar har sejlet siden april og vil sejle til og med oktober, som nævnt. Det vil formentlig så blive i alt 100 rundture i 2006 (mod 66 rundture i 2005, hvor man kom sent i gang). Endelig sejlede BornholmExpress én tur (foreløbig). Hvert af de tre rederier kunne altså med beskedne meromkostninger sejle yderligere ture. Men det mener de åbenbart ikke, der er passagerer nok til. Når det gælder transport af passagerer (uden bil), så afspejler det historiske sejlmonster simpelthen efterspørgslen. Der vil med temmelig stor

sikkerhed blive i alt ca. 45.500 passagerer på de tre skibe, som har sejlet mellem Polen og Nexø i 2006¹³. Hertil kommer passagerer samt biler på Polferries rute Swinoujsci-Rønne på 11 lørdage i 2006, uge 25-35, 26/6-2/9. For Polens-ruten til Rønne er kapaciteten altså sat ind i juli og august, plus en ekstra lørdag i hver ende. Historisk har antallet af rundture til Rønne ligget på gennemsnitligt 11 rundture pr. år i hele perioden 1993 til 2005 (og altså også i 2006). Dog var kapaciteten fordoblet i årene 1998 og 1999 til 22 rundture. Der var i perioden 1993 til 2005 (ekskl. årene 1998 og 1999) gennemsnitligt 11,1 rundtur og gennemsnitlig 8.500 passagerer pr. år. I 1998 og 1999 blev der indsat en onsdags-rundtur af BornholmsTrafikken, hvilket medførte, at der gennemsnitligt var 4.000 passagerer flere pr. år, altså 12.500 pr. år for Polferries og Bornholmstrafikken i alt. Man fik altså blot 46% flere passagerer ved at øge kapaciteten med 98% (fra 11,1 til 22). Det fremgår i øvrigt af noter til finansloven, at Bornholmstrafikken havde knap 4.000 passagerer i hvert af årene 1998 og 1999, som nævnt andetsteds. Der er altså noget som tyder på, at en midtugesejlads giver færre passagerer end en lørdagssejlads samt at det har betydning, om man har et etableret salgsnet på markedet samt at det har betydning, om man set fra hovedparten af kundernes synspunkt er et nationalt eller et udenlandsk rederi. Hvilken vægt hver af disse tre faktorer har som forklaring på den relativt lave belægning på onsdagsafgangene sammenlignet med lørdagsafgangene vides ikke umiddelbart. Hvor mange passagerer, man alt andet lige kan forvente på onsdage, sammenlignet med lørdag svinger nok fra måned til måned for en given rute.

Historien har vist, at der ikke er basis for sejlads to gange om ugen mellem Polen og Bornholm med STORE skibe. Der er jo basis for sejlads hver dag i højsæsonen mellem Polen og Nexø med mellemstore skibe, uden biler, så det vil der nok også være til Nexø med biler. Om der så kan være basis for vintersejlads mellem Polen og Nexø er et andet spørgsmål. Svaret på det spørgsmål afhænger en hel del af fragtbodyet.

Tabel 15 indikerede, at hele 36% af de ankomne til Nexø fra Polen havde overnattet i havnebyen både før og efter turen til Bornholm. Der er dog en alternativ og lidt mere forsigtig vurdering af hvilken andel af de polske turister (blandt dem som kommer til Nexø), som har overnattet i en af havnebyerne. Der er nemlig temmelig mange respondenter, som ikke har svaret på disse to spørgsmål. Det kan meget vel tænkes, at de, der ikke har svaret på spørgsmålet (selv om de er blevet spurgt) mere eller mindre bevidst har sprunget over spørgsmålet, netop fordi de ikke har overnattet i havnebyen før/efter turen til Bornholm.

---

¹³ Dette baserer sig på (dvs. forudsætter), at Jantar ikke sejler efter 21/10 og forudsat at hverken Lady Assa eller BornholmExpress sejler flere ture, og skulle sidstnævnte tage yderligere ture vil det være med i størrelsesordenen 2*150 passagerer pr. rundtur, men om der kommer flere ture i 2006 med BornholmExpress vides ikke, men hvis sådanne planer eksisterer, har de ikke været annonceret.

Tabel 57 Sammenhæng mellem overnatning i havnebyen før De sejlede fra Polen, og om De skal overnatte i havnebyen, når De kommer tilbage til Polen, 2006 (manglende svar fortolket som et 'nej')

		Skal De overnatte i havnebyen, når De kommer tilbage til Polen i aften?		Total
		Ja	Nej ++	
Overnattede De i havnebyen, inden de tog færgen til Bornholm?	Ja	95	16	111
	Nej ++	12	260	272
	Total	107	276	383

Kilde: Egne data, 2006.

Tabel 58 Overnattede De i havnebyen hhv. før og efter besøget på Bornholm? (manglende svar fortolket som et 'nej')

		Skal De overnatte i havnebyen, når De kommer tilbage til Polen i aften?		Total
		Ja	Nej ++	
(n=258)				
Overnattede De i havnebyen, inden de tog færgen til Bornholm?	Ja	25%	4%	29%
	Nej ++	3%	68%	71%
	Total	28%	72%	100%

Kilde: Egne data, 2006.

I ovenstående tabel er det forhold, at man ikke har svaret på spørgsmålet omkring overnatning i havnebyen før/efter turen til Bornholm fortolket på den måde, at når de ikke har svaret "ja", så har de altså ikke overnattet i havnebyen. Ud fra denne fortolkning fremgår det af ovenstående tabel, at 25% af de besøgende via Nexø har overnattet i havnebyen (hovedsageligt Kolobrzeg) både før og efter turen til Bornholm (hvilket altså er altså noget mindre end de 36%, som Tabel 15 indikerede).

4.6 Om at rejse med tog til færgen – i Polen

Man kan sige, at det alt andet lige var en fordel, hvis færgeafgangene fra Polen, nærmere betegnet Kolobrzeg, passer med at man kan komme med et nattog med ankomst tidlig morgen, så man kan nå færgen til Bornholm, og at de rejsende burde kunne komme med et tog (nattog) fra Kolobrzeg, ca. en time efter færgen er ankommet fra Bornholm til Kolobrzeg.

På de dage, hvor der i øjeblikket sejles, er sejltiderne som følger, med Jantar:

Tabel 59 Sejltider Jantar, sæsonen 2006

07.00 afg. Kolobrzeg – ank. Nexø 11.30
18.00 afg. Nexø – ank. Kolobrzeg 22.30

I den primære sommerferieperiode i 2006 ankom der et tog fra Wroclaw (afg. 22.10), via Poznan (afg. 00:47) med ankomst til Kolobrzeg kl. 05:02. Dette er i al fald tidligt nok til at nå Jantars afgang kl. 07.00. Det nævnte tog havde morgenankomst til Kolobrzeg i 2006 fra lørdag d. 24/6 til søndag d. 3. september, iflg. de polske jernbaners hjemmeside www.pkp.pl.

Mellem kl. 5 og 6 er den nævnte ankomst den eneste. Men mellem kl. 6 og 7 er der én meget vigtig ankomst. Det er toget fra Katowice (afg. 20.02), via fx Poznan (afg. 02.01), ank. Kolobrzeg kl. 06.34. Derimod kører toget ikke gennem Wroclaw, men der er en ankomst til Poznan kl. 01.43, som jo passer med den videre forbindelse fra Poznan kl. 02.01. Toget (P 48501) fra Katowice kørte i 2006 fra fredag d. 7. april (dvs. før palmesøndag) til og med lørdag d. 30. september. Hvis blot Jantar skibet ikke sejler fra Kolobrzeg for mange minutter før kl. 7, skulle man nok kunne nå at komme med skibet, men det forudsætter, at man tager en taxa fra stationen til skibet, hvor det nok vil være klogt at ankomme mindst 10 minutter før afgang.

I højsæsonen i 2006 afgik det sidste tog *fra Kolobrzeg kl. 22.49*, altså blot 19 minutter efter planmæssig ankomst med Jantar. Toget kørte i 2006 i perioden lørdag d. 24. juni til og med søndag d. 3. september med sidste stop i Wroclaw, hvor toget når frem kl. 05:44. Interessante stop set ud fra en bornholmsk synsvinkel, jf. undersøgelsesresultaterne, er Pila (ank. 01:16), i særdeleshed Poznan (ank. 03.05) og så Wroclaw (ank. 05:44). Man kan komme videre med et andet godt tog fra Wroclaw kl. 06:10, som har stop i interessante byer så som Katowice, hvor man kan være fremme kl. 09.04, og toget fortsætter i øvrigt til Krakow. Dette tog kommer helt fra Swinoujscie, hvorfra det afgår kl. 23.15, bl.a. om lørdagen i perioden fra lørdag d. 24. juni til d. 2. september. Udenfor højsæsonen er det simpelthen umuligt at komme videre med tog fra Kolobrzeg, hvis man ankommer med Jantar til Kolobrzeg kl. 22.30 fra Nexø.

Tidligere tog fra Kolobrzeg er toget med afg. 21.54 mod Warszawa. Hvis man skulle kunne må dette tog, så forudsætter det, at man er i Kolobrzeg senest kl. 21.30. Toget (P 81500) kører om søndagen fra Kolobrzeg på nævnte tidspunkt hele året med enkelte undtagelser. Der er tale om et tog med sovevogne, således at man kan komme sovende til Warszawa med ankomst til centralstationen mandag morgen kl. 06.44, hvorefter de rejsende kan gå veludhvilede på arbejde efter en togrejse på præcis 8 timer og 50 minutter. Alternativet, hvis man bor i Warszawa, er at køre 496 km i bil, hvilket vil tage over 8 timer og 10 minutter. Man må altså enten køre hele natten fra Kolobrzeg til Warszawa, hvorefter man ikke vil være i stand til at gå på arbejde, eller tage en overnatning i Kolobrzeg. Men der kunne jo være et rederi, som syntes, at det ville være en god ide med en ankomst fra Nexø til Kolobrzeg senest kl. 21 (eller allersenest kl. 21.30), og helst om søndagen.

Når det gælder ankomster med tog om morgenen til Kolobrzeg, så er der ingen direkte forbindelser fra Warszawa med ankomst til Kolobrzeg før kl. 08.06, specifikt med ank. til Kolobrzeg lørdag morgen, og altså afgang fra Warszawa centralstation fredag aften kl. 22.15. Toget P 18501 har sovevogne og standser bl.a. i Gdansk og Gdynia. Men ulemperne er, at toget har så sen ankomst til Kolobrzeg, samt at det kun ankommer lørdag morgen til Kolobrzeg. Der er ingen forbindelse fra Warszawa til det tog, som kører kl. fra Poznan kl. 02.01 (med mindre man vil vente 3½ time i Poznan). Det er altså vældig vanskeligt blot hypotetisk at pege på gode muligheder for direkte eller korresponderende togforbindelser fra Warszawa til Kolobrzeg, som kunne kobles sammen med afgang til og ankomster fra Bornholm.

Tabel 60 Skibet Lady Assas sejltider
Kolobrzeg-Nexø:

06.30 afg. Kolobrzeg – ank. Nexø 10.00
17.00 afg. Nexø – ank. Kolobrzeg 20.30

Periode: 20/7 til 30/8, på torsdage.

Darlowo-Nexø:

06.45 afg. Darlowo – ank. Nexø 10.30
17.30 afg. Nexø – ank. Darlowo 21.15

Periode: 20/7 til 30/8, på onsdage og lørdage.

Ruten Swinoujscie-Rønne sejler netop i denne periode. Polferries færge afgår fra Rønne kl. 17.30, med ankomst i Swinoujscie kl. 22.45. Der er altså blot 30 minutter at løbe på, hvilket nok også er nødvendigt. Det virker lidt knebent. Men trods alt må færgens ankomst til Swinoujscie være afstemt med afgangstiden for det sidste tog. Mellem færgehavnen og stationen i Swinoujscie er der 1,7 km, en køretur på 4 minutter, eller en gåtur på måske 20 minutter, så det skulle jo være godt nok.

Men hvordan ser det så ud med chancen for at nå gennem paskontrol og derefter nå fra havnen til jernbanestationen i Kolobrzeg på 19 minutter? Med en taxa skulle det vel lige kunne nås, men de første 10 minutter går sikkert nemt alene med at komme igennem paskontrollen. Tiden virker meget kneben.

De bedste forbindelser, som passer så nogenlunde med Jantar over hele sommerhalvåret er toget fra Katowice med ankomst til Kolobrzeg kl. 06.34 på søndage, eller i højsæsonen dagligt med ank. til Kolobrzeg kl. 05.04, og afgang kl. 22.54 mod Wroclaw og derfra efter et kort ophold med togskifte går det videre mod Katowice (og evt. Krakow).

10% af de gæster, som kom til Bornholm i 2006, bor på strækningen Katowice-Poznan og videre med stop i flere mindre byer inden Kolobrzeg, hvortil kan lægges 3% fra Wroclaw og 1% fra små byer som Leszno m.fl., altså i alt op imod 15%, som med en enkelt direkte togforbindelse samt ét andet matchende tog med skift den ene vej kan komme bekvemt med tog til/fra Kolobrzeg, sådan at det passer med færgeafgange. Alt i alt var der faktisk 68 ud af i alt 434 respondenter, dvs. 16%, som har anvendt tog for at komme til færgehavnen i Polen. Ud af de 68, som anvendte tog for at komme til færgehavnen, var der 49, som havde svaret på, om de overnattede i havnebyen før og/eller efter rejsen. Der var 27, som hverken havde overnattet efter rejsen til havnebyen eller efter tilbagekomsten fra Bornholm. Der var 19, som havde overnattet både ved ud- og hjemrejsen, mens 3 havde overnattet i havnebyen den ene vej. Min. $19 / 68 = 28\%$ af dem, som havde rejst med tog, overnattede i havnebyen begge veje, mens andelen var min. 19% for de, som havde kørt i bil og min. 17% for dem, der havde kørt i bus. Dette tyder altså på, at de togrejsende har sværere ved at få transporten til at passe med færgeafgangen end de, der kører med bil eller bus, hvilket ikke er så underligt.

Der er en høj andel, som ikke har svaret på netop overnatningsspørgsmålene, hvilket kan tydes på den måde, at når de ikke har overnattet nogle af vejene, så føler respondenterne sig lidt intimiderede over spørgsmålet, hvorfor de har sprunget det over. For de togrejsende kan man dog som nævnt sige, at min. 28% har overnattet begge veje og denne andel er højere end for de bilrejsende og busrejsende. Cyklisterne overnatter meget ofte i begge retninger, men de skyldes jo, at de må samle kræfter inden hjemturen, eller at de har telt med, så de nemt og til lav udgift blot kan slå det op på en campingplads i havnebyen.

Tabel 61 Overnatning havnebyen før og efter rejsen til Bornholm

	Overnattet begge veje	Antal respondenter	Overnattet begge veje, min.	Har ej svaret	ej svar	svaret	Overnattet begge veje, max.
tog	19	68	28%	19	28%	49	39%
bil	42	227	19%	99	44%	128	33%
bus	14	84	17%	32	38%	52	27%
cykel	12	32	38%	13	41%	19	63%
	87	411	21%	163	40%	248	35%

Spørgsmålet om hvorvidt de, der kommer til Bornholm, har overnattet på udrejsen og på hjemrejsen er relevant ifm. overvejelserne, hvordan man skal bearbejde turisterne.

Der er altså min. 21% og max. 35% af de polakker, som kommer til Bornholm via Nexø (fra Kolobrzeg eller Darlowo), som har overnattet i en af disse byer inden besøget på Bornholm. Omkring 27% (som ligger mellem 21 og 35%) overnatter begge veje. Nogle af disse havde bestemt sig til en tur Bornholm allerede inden de kom til havnebyen, mens andre først har besluttet sig under deres ophold i havnebyen. Da havnebyerne er forholdsvis afgrænsede områder, hvilket i særdeleshed gælder for Darlowo, så er der mulighed for at påvirke et pænt antal på en forholdsvis billig måde. Men man kan naturligvis ikke nøjes med at rette markedskommunikationen imod feriegæster i de to havnebyer, men man må desuden udvælge nogle byer eller amter, som man vil søge at målrette markedsføringsindsatsen imod. – ”Man” skal her ikke mindst forstås som de, der har en interesse i at trække flere turister til Bornholm via Nexø.

4.7 Om flyrejser – og måske aften/natsejladser - fra/til Gdansk

Dette afsnit indeholder først en diskussion omkring forretningsrejser mellem Polen og Bornholm, herunder Gdansk-CPH-RNN og Warszawa-CPH-RNN. Formålet er at opgøre størrelsen af flyrejse-markedet mellem Polen og Bornholm, idet en del af dette måske ville kunne serviceres af en færgerute med en længere sejsæson. - Desuden diskuteres muligheden for aften/natsejladser Gdansk-Bornholm. – De to diskussioner er i og for sig uafhængige, men da de begge handler om området omkring Gdansk, er de samlet i samme afsnit.

11% af de 672.000 passagerer på Gdansk Lufthavn i 2005 fløj til/fra København, altså ca. 74.000. Ruten flyves af SAS. Der var i en 12 måneders periode (frem til og med maj 2006) altså nogenlunde dækkende 2005 i alt ca. 190.000 passagerer på ruteflyvninger til/fra Bornholms Lufthavn, hvoraf ca. 0,5% var gennemrejsende til/fra Gdansk-CPH-RNN, dvs. ca. 1000 passagerer.¹⁴ Bornholm har altså lidt mere end én procent af de passagerer, der rejser med fly mellem Danmark (via Kastrup) og Gdansk. Det er primært forretningsrejsende, som rejser mellem RNN og Gdansk, idet der er meget få passagerer mellem Bornholm og Gdansk (via Kastrup) i månederne juli og august. Over en 12 måneders periode rangerer Gdansk på en 15. plads over byer, hvortil der flyves fra/til Bornholm (via Kastrup), mens Warszawa ikke er på top 20.

I løbet af de første 7 måneder af 2006 var der 141% flere internationale passagerer fra/til Gdansk Lufthavn end i den tilsvarende periode i 2005, og 93% flere totalt set. Ryanair flyver ruterne Gdansk – London Stanstead (fra 30/10 '05), Gdansk og Frankfurt Hahn (fra 30/10 '05). Ryanair fløj oprindeligt (fra 30/10 '05) også Gdansk - Stockholm Skavsta, men sidstnævnte rute er nu overtaget af Wizzair (fra 30/10 '05). Wizzair flyver desuden fra Gdansk til hele syv andre destinationer. Der er altså kommet nogle nye rejsemål indenfor den økonomiske rækkevidde af de polakker, som bor i amtet Pommern.

---

¹⁴ Baseret på data fra flyreservationssystemer, dækkende en 12-måneders periode frem til medio 2006.

Der er direkte flyruter fra Szczecin's Goleniow lufthavn til Warszawa med LOT. Desuden er der en rute med Ryanair til London Stanstead. Der var frem til udgangen af 2003 rutefart mellem Szczecin Goleniow og Kastrup, men ruten blev derefter indstillet. I 2003 var 85% af passagererne til/fra Warszawa, 5% til/fra Kastrup og 10% ikke-rutefart. Den 30. oktober 2005 begyndte Ryanair at flyve ruten Szczecin – London Stanstead, og allerede fra og med den første hele måned havde Ryanair flere passagerer på deres rute til London end LOT på deres rute til Warszawa. Ryanair flyver en rundtur London Stanstead - Szczecin Goleniow pr. dag med en B737-800. Priserne starter ved blot 1 PLN (2 kr.) pr. strækning plus skatter og afgifter, så Bornholm er strengt taget ude i en international konkurrence om de ferierejsende fra Zachodnio-pomorskie (Vestpommern).

Spørgsmålet er nu, om de ca. 1.000 forretningsrejsende og andre flypassagerer mellem Bornholm og Gdansk (via Kastrup) ville sejle, hvis der havde været en forbindelse, vel at mærke sejle på andre tidspunkter end hen over sommerferieperioden (som er juli i Danmark og august i Polen). Svaret må nok være, at det er ret så tvivlsomt, at de forretningsrejsende vil tage en færge, og derefter køre med tog eller i lejet bil til bestemmelsesstedet, som kunne være Gdansk, ca. 250 km fra Kolobrzeg, en tur på 4 timer og 22 minutter, deraf 21 minutter på motorvej – eller 392 km fra Swinoujscie, 6 timer og 34 minutter, deraf en halv snes minutter på motorvej. Ud af de 1000 flyrejsende kunne man måske formå 30% til at tage færgen, dvs. 300. Disse vil fordele sig over 10 måneder (ekskl. juli og august) med ca. 30 passagerer pr. måned. Der er dog også andre lufthavne i Polen, fx Warszawa, men selv denne Polens langt største lufthavn har færre gennemrejsende flypassagerer til Bornholm (via Kastrup) end Gdansk, og de øvrige polske lufthavne kan man se bort fra mht. forretningsrejsende. Ud over Gdansk kunne der altså være forretningsrejsende fra andre dele af Polen, som også ville benytte forbindelsen Polen-Nexø i stedet for at flyve, så det kunne måske blive til 100 forretningsrejsende og andre flyrejsende i 10 måneder, ekskl. juli og august, altså 1000 i alt på årsbasis.

DFDS prøvede i to år at etablere sig på ruten Gdansk-Trelleborg-Gdansk, og BornholmsTrafikken prøvede i to sæsoner på ruten Rønne-Swinoujscie, men begge indstillede sejladserne igen efter den nævnte periode. En rute mellem Bornholm og Gdansk har dog aldrig været prøvet. Figur 5 viste, at der var 130.000 passagerer i 2003 rejste på ruten København/Trelleborg-Gdansk. - DFDS havde dog forventet 170.000 passagerer det første (hele) år og man havde forventet at 2/3 af vogndækket ville blive fyldt med fragt (PR 2.10.2002). Desuden var de opnåede priser lavere end forventet. Ruten gav således negativt driftsresultat både i 2002 og 2003 iflg. DFDS årsrapporter, og blev derefter lukket. - Da der er 12 timers sejlads mellem Bornholm og Gdansk som mellem Gdynia og Karlskrona, så kræver det jo, at der ligger et stort skib med mange kahytter, et skib som fx kunne sejle fra Gdansk kl. 18 og være i havn på Bornholm kl. 7 på dage med ledig tonnage i den polske højsæson. Da ruten København/Trelleborg-Gdansk skulle i gang i sin tid, var det vistnok på tale, at skibet

kunne anløbe en bornholmsk havn, men det blev altså Trelleborg (formentlig af hensyn til det svenske fragtmarked til/fra den østlige del af Polen). Der er dog nye tider i Gdansk nu, med lavprisfly til mange forskellige destinationer, så tiden er nok løbet fra en sommer-rute med natsejlads Gdansk-Bornholm.

Men der er måske alligevel en mulighed for en rute Gdansk-Bornholm, fx sejlads rettet mod de danse- og festglade polakker. Og hvis de rejsende er unge og danselystne nok, så behøves ingen kahytter, blot et godt diskotek. Koncept som følger:

1. Afgang Gdansk kl. 18. Spisning til kl. 21. Fest og dans til kl. 02.00.
2. Ank. til Nexø kl. 06.00. Efter morgenmaden på skibet busrundtur.
3. Afgang fra Nexø kl. 18. Spisning, fest og dans hele natten. Ank. Gdansk kl. 6.

Der findes i al fald diskotek på skibet Jantar, og formentlig også på Lady Assa. Ovenstående koncept kan selvfølgelig også benyttes af en evt. bilfærge. Og sådanne "party-krydstogter", som kendes også fra Tyskland, kan tilbydes hele året, dog måske primært forår og efterår, samt måske visse andre tidspunkter. På ruterne mellem Sverige og Finland finder man også nogle af verdens bedste diskoteker, med masser af danseglade mennesker, så hvorfor ikke på rute mellem Gdansk og Nexø.

Polakkerne er danseglade, det gælder da i al fald, når de sejler mellem Sverige og Polen, så hvorfor ikke mellem Gdansk og Nexø. Gennemsnitsalderen for polakker som besøger Bornholm via Nexø er som nævnt blot 36 år.

Figur 44 Hvad med party cruises – weekendture forår/efterår - fra Gdansk til Nexø?

Kilde: polferries.pl/ - study tour til Bornholm 2005.

Hvis det bliver lidt for meget med diskotek natten lang, så kunne man også forestille sig visning af film under sejladsen, hvis det handler om en lang sejlads som fx Gdansk-Nexø. Tanker omkring "travel-tainment", kombinationen af rejse og underholdning, og det at gøre sejlturen til en oplevelse i sig selv, er jo langt fra ny, og kendes bl.a. fra krydstogtbranchen, og en aften/nat sejlads var populær i weekenderne på ruten Kiel-Bagenkop-Kiel (kendt under sloganet Party Boat)¹⁵ så hvorfor ikke Gdansk-Nexø en

¹⁵ Feasibility-Study vedr. færgen mellem Langeland-Kiel, www.interreg.kern.de/docs/Rapport%20samlet.pdf side 12-13 og 29-30.

fredag aften/nat og retur lørdag aften/nat, og rundtur på Bornholm i mellemtiden, udenfor højsæsonen.

4.8 Sæsonudsving

I Nexø var der gennemsnitlig 167 passagerer pr. afgang i 2005, med 72 som minimum (sidste rundtur) og 111 passagerer pr. afgang som del laveste månedsgennemsnit for hele 2005 og 2006 (til og med august), i de måneder hvor der blev sejlet. Ved vintersejlad (til/fra Nexø) kunne man forvente måske 50 passagerer pr. afgang (100 passagerer pr. rundtur). Hvis alle de forretningsrejsende ville tage færge fra/til Nexø i stedet for at flyve via Kastrup, hvilket altså vil være urealistisk, men for tankeeksperimentets skyld ville det kunne give passagerer nok til 20 rundture. Hertil kommer ferierejsende og endagsturister (næsten udelukkende med udgangspunkt fra Polen).

En rundtur pr. dag (med 2*50 passagerer) i 6 dage pr. uge, i 26 uger = 15.600 ferierejsende og endagsturister.

Plus 200 forretningsrejsende pr. måned i 6 måneder = 1.200 max.

Altså max ca. 16.000 passagerer i vinterhalvåret, november-april, begge inkl.

Fra maj til og med august var der hele 41.000 passagerer på ruterne til/fra Nexø, og med de afgange, der er gennemført i september og planlagt i oktober 2006, kan der forventes ca. 45.500 passagerer, inkl. 354 passagerer med BornholmExpress (177 passagerer pr. vej på én rundtur). Dette er en stigning på 50% i forhold til 2005! I nedenstående sammentælling er sommer defineret som april-september, altså 2. og 3. kvartal.

Tabel 62 Trafikmønster Polen-Nexø for 2006 (foreløbige tal)

2006	Rundture	Passagerer	Pr. afgang	År
Januar				
Februar				
Marts				
April	6	1.327	111	Faktisk
Maj	10	3.489	174	Faktisk
Juni	16	5.114	160	Faktisk
Juli	36	15.656	217	Faktisk
August	36	16.246	226	Faktisk
September	12	3.060	128	Forventet
Oktober	3	696	116	Forventet
November	-	-		
December				
I alt	119	45.588	192	

2006	Rundture	Passagerer	Pr. afgang
Sommer	116	44.892	194
Vinterhalvår	3	696	116
Hele året	119	45.588	192

2006	Rundture	Passagerer
Sommer	97%	98%
Vinterhalvår	3%	2%
Hele året	100%	100%

	Rundture	Passagerer	Pr. afgang
2005, faktisk	91	30.459	167
2006, forventet	119	45.588	192
Stigning	31%	50%	

	Rundture	Passagerer	Pr. afgang
2005, faktisk	91	30.459	167
2006, forventet	119	45.588	192
Stigning	31%	50%	

Tabel 63 Sammenligning med ruten Ystad-Rønne (2005)

2005	Rundture	Passagerer	Personbiler	Busser	Vogntog	Cykler
Januar	63	33.300	6.500	-	500	-
Februar	76	44.300	8.400	-	400	-
Marts	107	67.900	13.500	-	600	-
April	99	74.300	14.900	100	600	-
Maj	152	130.400	22.500	300	500	300
Juni	147	131.500	24.500	300	500	700
Juli	194	253.100	50.300	200	400	3.100
August	166	178.300	35.900	300	500	1.400
September	123	122.200	21.500	300	500	200
Oktober	120	98.100	19.600	100	500	-
November	95	49.900	11.700	-	600	-
December	109	59.200	12.800	-	500	-
I alt	1.451	1.242.500	242.100	1.600	6.100	5.700

2005	Rundture	Passagerer	Personbiler	Busser	Vogntog	Cykler
Sommer	881	889.800	174.300	1.500	2.900	5.700
Vinter	570	352.700	67.800	100	3.200	-
12 mdr.	1.451	1.242.500	242.100	1.600	6.100	5.700

2005	Rundture	Passagerer	Personbiler	Busser	Vogntog	Cykler
Sommer	61%	72%	72%	94%	48%	100%
Vinter	39%	28%	28%	6%	52%	0%
12 mdr.	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Kilde: Danmarks Statistik, Statistiske Efterretninger, Passager- og færgefart, 2005.

Hvis man vægter hhv. en bus og et lastvognstog eller trailer som 5 personbiler, så fylder personbilerne 86% af den optagne plads på vogndækket, lastvogne/trailere 11% og busser 3%, som gennemsnit for hele året.

Tabel 64 Sæsonfordelingen for forskellige rapporteringsenheder, Ystad-Rønne (2005)

2005	Rundture	Passagerer	Personbiler	Busser	Vogntog	Cykler
Januar	4%	3%	3%	0%	8%	0%
Februar	5%	4%	3%	0%	7%	0%
Marts	7%	5%	6%	0%	10%	0%
April	7%	6%	6%	6%	10%	0%
Maj	10%	10%	9%	19%	8%	5%
Juni	10%	11%	10%	19%	8%	12%
Juli	13%	20%	21%	13%	7%	54%
August	11%	14%	15%	19%	8%	25%
September	8%	10%	9%	19%	8%	4%
Oktober	8%	8%	8%	6%	8%	0%
November	7%	4%	5%	0%	10%	0%
December	8%	5%	5%	0%	8%	0%
I alt	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Kilde: Baseret på Danmarks Statistik, Statistiske Efterretninger, Passager- og færgefart, 2005.

De rene "turisttransportmidler" er busser og cykler. 96% af busserne og alle cyklerne kommer i sommerhalvåret. Cyklerne har en sæson, som minder om de polske turistovernatninger på Bornholm, bortset fra at polakkerne har højsæson i august og skandinaverne i juli. Man kan se, at der er 100 færre busser i juli end i månederne maj, juni, august og september. Dette kunne fortolkes på den måde, at der er ca. 100 ud af 300 busser, som er lejrskoler i maj, juni, august og september, men at de ikke kommer i juli, da skolerne er lukkede.

På ruten Swinoujsci-Rønne var der 12 rundture i 2005, 500 passagerer pr. afgang dvs. ca. 12.000 passagerer i alt (11.515 helt præcist). Der var 1659 personbiler, 5 busser og 2 sættevogne med forvogn, som tælles sammen til 1666 "biler", samt 1 sættevogn uden forvogn, 22 campingvogne, 3 motorcykler/knallerter, samt 911 cykler.

Der er i øvrigt slet ingen busser med på ruten Swinoujsci-Rønne, hvorimod der er en del med på ruten Swinoujsci-København. Dette må forklares med, at busser kommer gratis med på sidstnævnte rute, hvis blot der er min. 25 betalende passagerer, hvorimod dette ikke er tilfældet på ruten Swinoujsci-Rønne. Det kan vises, at det ville være en fordel for både Polferries og for Bornholm, hvis den samme prispolitik for busser blev anvendt på ruten Swinoujsci-Rønne som på ruten Swinoujsci-København og i øvrigt også på ruten Swinoujsci-Ystad, med Polferries. Derimod er cykler gratis på ruten Swinoujsci-Rønne – og på ruten Swinoujsci-Ystad - men ikke på ruten Swinoujsci-København.

Hvis man nu valgte at sejle hele året mellem Polen og Nexø med Jantar, hvor mange gange skulle man så sejle, og hvor mange passagerer kunne man forvente? Det skal understreges, at der her ikke laves noget bud på hvor mange passagerer, der ville komme med en bilfærge, hvis en sådan blev indsat. Ligeledes gives der ingen retningslinier om, hvor mange gange om året, der skulle sejles med en evt. bilfærge. Der gives alene et bud på, hvor mange ekstra passagerer, der kunne komme ved vintersejlads med eksisterende skib. – Ja, hvis man ville sejle hele året med Jantar, så skulle det formentlig være i størrelsesordenen 2 gange pr. uge. Faktisk sejles der i oktober 2006 blot én gang pr. uge, men på den anden side har der i de sejlplaner, der blev udarbejdet for Jantar forud for 2006-sæsonen, været angivet, at der skulle sejles tre gange pr. uge. Men der forudsættes altså her to rundture pr. uge med Jantar. I 2007 (dvs. et tænkt fremtidigt år) kunne maj-september være identisk med det faktiske i 2006.

Tabel 65 Modelling af antal afgange og antal passagerer ved helårssejlad Polen-Nexø med eksisterende skib

2007, fx	Rundture	Passagerer	Pr. afgang	Som år
Januar	8	1.280	80	~2007
Februar	8	1.440	90	~2007
Marts	8	1.600	100	~2007
April	8	1.920	120	~2007
Maj	10	3.489	174	=2006
Juni	16	5.114	160	=2006
Juli	36	15.656	217	=2006
August	36	16.246	226	=2006
September	12	3.120	130	2006
Oktober	8	1.760	110	~2007
November	8	1.440	90	~2007
December	8	1.280	80	~2007
I alt	166	54.345	164	~2007

2007	Rundture	Passagerer	Pr. afgang
Sommer	118	45.545	193
Vinter	48	8.800	92
12 mdr.	166	54.345	164

2007	Rundture	Passagerer
Sommer	71%	84%
Vinter	29%	16%
12 mdr.	100%	100%

Set ud fra den synsvinkel, at der gerne skulle være så mange passagerer i vinterhalvåret som muligt, i forhold til sommerhalvåret, så er ovenstående nok det gunstigste, man kan forestille sig med den nuværende tonnage, hvis man altså ikke skal sejle med en endnu lavere belægning. På Ystad-ruten er der en stor del forretningsrejsende og fastboende, som rejser frem og tilbage hele året, hvorved der på Ystad-ruten er et relativt lille sæsonudsving.

På Ystad-Rønne ligger 61% af turene i sommerhalvåret og 72% af passagererne i den periode. På Polen-Nexø kunne mindst 71% af turene og hele 84% af passagererne iflg. modelleringen (regneeksemplet i Tabel 65) ligge i sommerhalvåret, og resten, altså op til 29% af turene og 16% af passagererne i vinterhalvåret.

Det ovenfor nævnte, jf. Tabel 65, er som anført med den nuværende tonnage. Hvis der indsættes et skib med vogndæk (til personbiler og trailere/fragt) er situation en ganske anden.

Man kan spørge, hvis der ikke er kommercielt grundlag for at sejle på ruten Rønne-Sassnitz i vinterhalvåret, jf. at der p.t. sejles som vist i nedenstående figur, ja hvorfor skulle der så kunne tjenes penge på at sejle på ruter Polen-Nexø i vinterhalvåret? Svaret skal være: Fragt. Hvis der er en tilpas stor mængde fragt i vinterhalvåret er det klart, at helårssejlad kan komme på tale. Fragt behandles i et efterfølgende afsnit.

På Rønne-Sassnitz ruten fordeler passagerer og køretøjer sig på de enkelte måneder som vist nedenfor. Der sejles i 6 måneder, dvs. udelukkende i sommerhalvåret bortset fra, at der sejles i oktober, men ikke i april.

Tabel 66 Sammenligning med ruten Sassnitz-Rønne (2005)

2005	Rundture	Passagerer	Personbiler	Busser	Vogntog	Cykler
Januar	-	-	-	-	-	-
Februar	-	-	-	-	-	-
Marts	-	-	-	-	-	-
April	-	-	-	-	-	-
Maj	13	8.800	2.700	42	-	200
Juni	25	11.800	3.400	48	-	400
Juli	41	26.200	6.800	24	40	1.300
August	39	26.400	7.000	52	20	1.300
September	16	11.500	3.700	24	40	300
Oktober	11	6.100	1.700	-	-	-
November	-	-	-	-	-	-
December	-	-	-	-	-	-
I alt	145	90.800	25.300	190	100	3.500

2005	Rundture	Passagerer	Personbiler	Busser	Vogntog	Cykler
Sommer	134	84.700	23.600	190	100	3.500
Vinter	11	6.100	1.700	-	-	-
12 mdr.	145	90.800	25.300	190	100	3.500

2005	Rundture	Passagerer	Personbiler	Busser	Vogntog	Cykler
Sommer	92%	93%	93%	100%	100%	100%
Vinter	8%	7%	7%	0%	0%	0%
12 mdr.	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Kilde: Danmarks Statistik, Statistiske Efterretninger, Passager- og færgefart, 2005.

Tabel 67 Sæsonfordelingen for forskellige rapporteringsenheder, Sassnitz-Rønne (2005)

2005	Rundture	Passagerer	Personbiler	Busser	Vogntog	Cykler
Januar						
Februar						
Marts						
April						
Maj	9%	10%	11%	22%	0%	6%
Juni	17%	13%	13%	25%	0%	11%
Juli	28%	29%	27%	13%	40%	37%
August	27%	29%	28%	27%	20%	37%
September	11%	13%	15%	13%	40%	9%
Oktober	8%	7%	7%	0%	0%	0%
November						
December						
I alt	100%	100%	100%	100%	100%	100%

Kilde: Baseret på Danmarks Statistik, Statistiske Efterretninger, Passager- og færgefart, 2005.

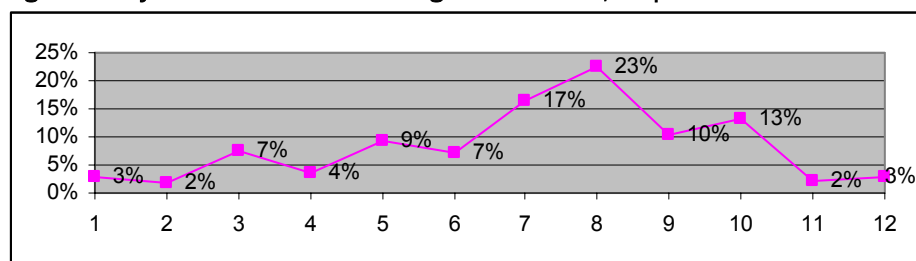
Når der ikke sejles i vinterhalvåret på Rønne-Sassnitz ruten, kan nogle af forklaringerne være, at der er tale om relativt store skibe (med plads til 100 biler), og at der med de nuværende (og heller ikke tidligere) priser på brændstof ikke kan tjenes penge på at sejle tyskere (og polakker m.fl.) til og fra Bornholm i vinterhalvåret. En anden forklaring kan være, at tyskerne simpelthen ikke vil tage på ferie på en nordligt beliggende ø i vinterhalvåret. Fra anden undersøgelse vides det, at der flyves fra en halv snes lufthavne i Tyskland til øen Sylt i netop samme periode som Bornholmstrafikken sejler på ruten Rønne-Sassnitz. Både færgeruten Rønne-Sassnitz og flyvningerne, som altså ligger i samme periode, nemlig i sommerhalvåret, er helt lagt an på ferierejsende.

Nedenstående tabel viser, hvorledes sæsonen for tyske feriehusovernatninger i Danmark som helhed fordeler sig på måneder og kvartaler. Tabellen viser fornuften i at sejle i månederne maj til oktober frem for april til september (Q2+Q3).

Tabel 68 Tyske feriehusovernatninger i hele Danmark 2005, sommer og vinter.

Måneder	Nætter, 2005	2005%	Kvartaler	Nætter, 2005	2005%
5-10	7.696.504	79%	Q2+Q3	6.752.292	70%
1-4, 11-12	2.000.332	21%	Q1+Q4	2.944.544	30%
I alt, 2005	9.696.836	100%	I alt, 2005	9.696.836	100%

Figur 45 Tyske feriehusovernatninger i Danmark, % pr. måned (2005).

Kilde: Baseret på data fra Danmarks Statistik.

Oktober er faktisk en større feriemåned for tyskere (på feriehusophold i Danmark) end september, men derefter ligger der så også kun beskedne 10% i de fire måneder november, december, januar, februar *tilsammen*. Marts er "bedre" end april, maj bedre end "juni" mht. antal tyske feriehusovernatninger i Danmark (2005). Tabel 68 indikerer, at man kun ville få 21% af årets tyske passagerer i vinterhalvåret (her defineret som november-april), hvis man havde helårssejlad til betjening af det tyske marked. Men der er dog en del tyskere, som også ville tage på feriehusophold på Bornholm, hvis de ellers kunne komme til øen med en direkte færgeforbindelse i vinterhalvåret. Hvis en bilfærge sejlede mellem Kolobrzeg og Nexø i vinterhalvåret, så ville man kunne forvente mere end 10% tyskere på ruten, idet der er 10% tyskere på ruterne til Nexø og det samme på ruten til Rønne og sommeren. Og grunden til at der ville være mere end 10% tyskere på en evt. bilfærge i vinterhalvåret er naturligvis, at ingen af de øvrige ruter sejler fra kontinentet til Bornholm om vinteren, samt at de nuværende skibe på ruterne til/fra Nexø ikke ville kunne medtage biler, selv om de sejlede om vinteren.

Tyskerne har længere ferie end polakkerne. Dette trækker ligeledes i retning af, at tyskerne vil tegne sig for mere end 10% af passagererne i vinterhalvåret hvis der blev sejlet fra Polen til Bornholm i vinterhalvåret.

For både polakker og tyskere kunne der være en lille højsæson omkring jul-nytår. Der er således nogle få luftfartsselskaber, som flyver til Sylt omkring nytår. Og ser man på polakkerne, så viser det sig, at 5% af de henvendelser, som kommer fra polakker til Destination Bornholm, kommer i december måned. For alle lande under ét er det kun 3% af henvendelserne til Destination Bornholm, som kommer i december. Altså tyder dette på, at relativt mange polakker holder en lille ferie omkring jul/nytår, dvs. ferie med betalte overnatninger. I en ferie- og kurby som Kolobrzeg er der faktisk mange hoteller og lignende, som tilbyder et eller to ugers ophold omkring jul og nytår. Det er muligt, at nogle af disse ville benytte en dag til en udflugt til Bornholm.

Der er udarbejdet yderligere afsnit, men disse er udeladt af diskussionshensyn:

- Yderligere uddybning i nærværende afsnit omkring sæsonudsving.
- Afsnit 4.9 Om at tage bilen med fra Polen til Bornholm.
- Afsnit 4.10 Fragt – og fremtid.

5 Sammenfatning

Der har været sejlet fra Polen til Bornholm siden starten af 1990'erne. Dvs. med sejlads siden 1992 til Rønne, og fra samme år til Nexø, sidstnævnte kom dog først med i de officielle danske statistikker fra 1999. Der har det seneste år fra 2005 til 2006 været en stigning på over 30% i antallet af passagerer mellem Polen og Bornholm, hvilket skyldes, at skibet Jantar næsten har fordoblet sit passagertal fra 2005 til 2006, både i kraft af flere rundture og bedre belægning.

Polakkerne overnatter på Bornholm primært i to overnatningstyper: Camping og feriecentre. For det tredje overnattes i feriehus, blandt de almindelige overnatningsformer. Da polakker har en lav gennemsnitsindkomst, hører de primitive lejrpladser også med i billedet af polakkernes overnatninger på Bornholm, hvor betalingen nærmest er symbolsk. Faktisk ligger ca. en fjerdedel af polakkernes overnatninger på Bornholm udenfor de almindelige registrerede overnatningstyper. Herunder hører også overnatninger hos venner og familie. På ruterne fra Polen til Nexø er der ca. 90% polakker og 10% tyskere. Fordelingen på ruten til Rønne er meget lig denne fordeling, men der er dog 5% danskere på den rute.

Polakkerne, som kommer til Bornholm via Nexø, har en gennemsnitsalder på 36 år, mens tyskerne er betydeligt ældre, nemlig 64 i gennemsnit. Tyskerne, som kommer til Bornholm via Nexø, overnatter slet ikke på Bornholm. Endvidere cykler de slet ikke på Bornholm, og de har overhovedet ikke anvendt Internet som informationskilde forud for deres besøg på Bornholm. I modsætning hertil står polakkerne, for hvem Internet er den vigtigste informationskanal forud for besøget på Bornholm. De holder meget af at cykle på Bornholm, idet næsten en fjerdedel gør det. Blandt polakker, som kommer til Bornholm via Nexø, er de 72% endagsbesøgende, mens 28% af overnattende gæster, som gennemsnitlig opholder sig 3,84 nætter på Bornholm.

82% af tyskerne og 71% af polakkerne tager på udflugt fra Nexø, deraf hver femte med afsluttende besøg på NaturBornholm, der arbejder meget aktivt med det polske marked. Sommerfugleparken i Nexø, Middelaldercentret, Joboland, museumsbesøg Balka Dyrepark hører også med til aktiviteterne for polakker, som besøger Bornholm via Nexø. De, polakker, der kommer til Bornholm via Rønne, har en næsten dobbelt så lang opholdstid på øen, end polakker som kommer via Nexø.

Der er dog også en ganske betydelig andel af endagsbesøgende polakker via Rønne, nemlig hele 38%. De har et to timers ophold i Rønne, hvilket rækker til en byvandring, typisk i større grupper med en medbragt polsk guide til hver gruppe. De resterende polakker, som kommer via Rønne til Bornholm, består af 7% cyklister og 55% bilister. Mens polakker via Rønne havde flere overnatninger på Bornholm i 2005, så overhaledes Nexø i 2006 Rønne på det punkt. Totalt set anvendes der ca. 15 mio. kr. af polakker

via Nexø, deraf godt 6 mio. til transporten for at komme til/fra øen og ca. 9 mio. kr. på øen, mens de polakker, der kommer til Bornholm via Rønne bruger ca. 7 mio. kr. deraf godt 2 mio. kr. til færgebilletterne og knap 5 mio. kr. på øen.

Ruterne til Nexø har en relativ stærk position i 6 af 16 amter med følgende hovedbyer: Szczecin, Poznan, Lodz, Katowice, Krakow og Gorzow Wlkp. Disse amter tegner sig for i alt 61% af polakker via Nexø. Herudover er der 5 yderligere amter, hvor der er et stort potentiale og gode vækstmuligheder for passagerer til Nexø. Det drejer sig om amter med disse hovedbyer: Warszawa, Gdansk, Wroclaw, Bydgoszcz.

Fragtbehovet mellem Polen og Bornholm ligger på ca. 400 trailere med konsumfisk p.a., hvortil evt. kan komme transport af industrifisk i betydeligt omfang. Der forgår desuden suppleringsleverancer af briketter og brændselspiller samt import af møbler og glasprodukter, men fisk og fiskehalvfabrikata tegner sig for langt hovedparten af det samlede fragtbehov mellem Polen og Bornholm. En evt. helårs bilfærge med plads til fragt vil betyde, at der kommer flere polske gæster til Bornholm, og at deres gennemsnitlige opholdslængde vil blive øget. Desuden vil gode muligheder for hurtig transport være en fordel for i første række fiskeindustrien på Bornholm.

Litteraturhenvisninger

Central Statistical Office, Poland, "Transport and communication", kap. 15, i "Concise Statistical Yearbook of Poland 2006",
www.stat.gov.pl/opracowania_zbiorcze/maly_rocznik_stat/2005/15_trans_i_lacz.pdf

Danmarks Statistik (2005): Færgestatistikker, overnatningsstatistikker.

Destination Bornholm (2006), "Markedsføringsplan 2007", og om "partnerskabsbrochure på polsk" (2*2 sider), www.destinationen.dk/

Fyntour (2002), "Genetablering af færgeforbindelse mellem Langeland og Kiel – Et feasibility study", www.interreg.kern.de/docs/Rapport%20samlet.pdf

Høgh, Justyna (2005), "Poland – a potential market for future tourism on Bornholm", Baltic Academy, Bornholms Erhvervsskole.

Institute of Tourism, in Poland (2006), Overnatningsstatistikker, www.intur.com.pl/

Kotler, Philip (1980), "Marketing Management – Analysis, Planning and Control".

Marcussen, Carl Henrik (2005), Destination Danmark på nettet", working paper, Center for Regional- og Turismeforskning, www.crt.dk/Pdf/Rep/DestDKnettet_CHM_WP26.pdf

Neko Seaways ApS (2006), "En investering i fremtiden - færgerute mellem Nexø og Kolobrzeg". Forretningsplan med budget mm, www.torvetskiosk.dk/NKS%20-%20forretningsplan.htm eller www.info-bornholm.de/faehre.pdf (11 sider).

Nordisk Råd (2005), "Det polske feriemarked for Norden", www.norden.org/pub/ovrigt/ovrigt/sk/TN2005515.pdf

OECD (2006), "Economic Survey of Poland, 2006", www.oecd.org/dataoecd/19/10/36957046.pdf.

Statistical Office in Szczecin (2006), "Statistical Bulletin for Zachodniopomorskiego", Vestpommern, 1st quarter, 100 sider, www.stat.gov.pl/urzedz/szczec/nowe/biuletyn/biuletyn_I_kw_2006.pdf

Verdensbanken, "Country Brief 2006, updated Sept. 2006", worldbank.org.pl.

Desuden artikler i Bornholms Tidende, på www.bornholm.nu, www.tv2bornholm.dk og på www.dr.dk/bornholm.

Bilag 1 Spørgeskema. Her på dansk. Skemaer på polsk og tysk anvendtes.

Nexø Havn har bedt Forskningscentret her i Nexø (CRT) om at lave en undersøgelse af det polske marked for færgetransport til Bornholm. Derfor vil vi gerne høre, om De vil svare på nogle få spørgsmål. Svarene er anonyme.

<p>1. Hvor i Polen kommer De fra? Postnummer: _____ By: _____</p> <p>2. Hvilket transportmiddel har De anvendt for at komme til færgen i Polen? Bil ..... ☐ Bus ..... ☐ Tog ..... ☐ Cykel ..... ☐ Knallert / Motorcykel ..... ☐ Andet: _____</p> <p>3. Hvis De har kørt med bil til færgen i Polen: Ville De have taget bilen med til Bornholm, hvis der havde været mulighed for det? Ja ..... ☐ Nej ..... ☐</p> <p>4. Deres vurdering af overfartstiden: Overfartstiden er for kort ..... ☐ Overfartstiden er passende ..... ☐ Overfartstiden er for lang ..... ☐</p> <p>5. Hvor mange personer rejser I sammen? Alene ..... ☐ 2 ..... ☐ 3 ..... ☐ 4 ..... ☐ 5 ..... ☐ Flere end 5 personer, Skriv antal .....</p> <p>6. Hvor langt ophold har I haft på Bornholm? Endagsbesøg (ud og hjem samme dag) ..... ☐ 1 nat ..... ☐ 2 nætter ..... ☐ 3 nætter ..... ☐ 4 nætter ..... ☐ 5 nætter ..... ☐ 6 nætter ..... ☐ 7 nætter ..... ☐ Flere end 7 nætter: Skriv antal .....</p> <p>Hvis De har overnattet: 7. Hvor har De boet under Deres ophold? Hotel ..... ☐ Ferielejlighed / Feriecenter ..... ☐ Sommerhus ..... ☐ Campingplads ..... ☐ Vandrerhjem ..... ☐ Hos familie og venner ..... ☐ Anden overnatningsform. Skriv hvilken: _____</p> <p>8. Antal besøg på Bornholm: Dette er første besøg ..... ☐ 2. gang på Bornholm ..... ☐ 3. gang på Bornholm ..... ☐ Mere end 3. besøg på Bornholm. Skriv antal .....</p>	<p>9. Hvordan har De fundet informationer om Bornholm? Evt. flere kryds Familie/Venner/bekendte/kolleger ..... ☐ Rederi (færgeselskab) ..... ☐ Rejsebureau ..... ☐ Internet ..... ☐ Brochure / katalog ..... ☐ Rejsehåndbøger ..... ☐ Annoncer i aviser eller tidsskrifter ..... ☐ Andet. Skriv hvilket _____</p> <p>10. Hvad har De foretaget Dem under Deres ophold på Bornholm? Evt. flere kryds Udflugt: Østerlars Rundkirke, Gudhjem og Hammershus ..... ☐ Udflugt: Østerlars Rundkirke, Gudhjem, Hammershus og <i>NaturBornholm</i> ..... ☐ Udflugt: Joboland ..... ☐ Besøg: Middelaldercenteret ..... ☐ Cyklet, egen cykel ..... ☐ Cyklet, lejet cykel ..... ☐ Museumsbesøg ..... ☐ Sommerfugleparken i Nexø ..... ☐ Balka Dyrepark syd for Nexø ..... ☐ Shopping ..... ☐ Andet, hvilket _____</p> <p>11. Hvad er Deres generelle indtryk af Bornholm som feriested? <i>Udmærket Godt Tilfreds Utilfreds Dårligt</i> ☐ ☐ ☐ ☐ ☐</p> <p>12. Overnattede De i havnebyen, inden de tog færgen til Bornholm? Ja ..... ☐ Nej ..... ☐</p> <p>13. Skal De overnatte i havnebyen, når De kommer tilbage til Polen i aften? Ja ..... ☐ Nej ..... ☐</p> <p>14. Køn: Mand ..... ☐ Kvinde ..... ☐</p> <p>15. Hvad er Deres alder? .....</p> <p>16. Hvilket beskriver bedst Deres uddannelse (fuldtids)? Folkeskole ..... ☐ Gymnasial uddannelse ..... ☐ Videregående uddannelse ..... ☐</p> <p>17. Inden for hvilken gruppe ligger husstandens samlede årsindkomst før skat? Under DKK 100.000 pr. år ..... ☐ DKK 100.000 - 200.000 pr. år ..... ☐ DKK 200.001 - 400.000 pr. år ..... ☐ DKK 400.001 - 800.000 pr. år ..... ☐ Over DKK 800.000 pr. år ..... ☐</p>
---	--

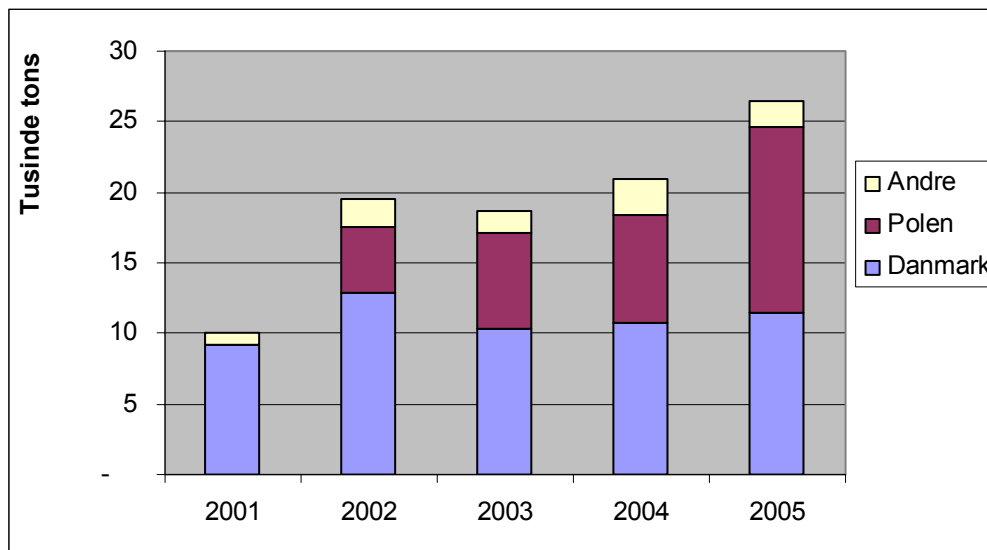
☺ Mange tak for hjælpen ☺

Bilag 2 Fiskelandinger i Nexø og andre bornholmske havne

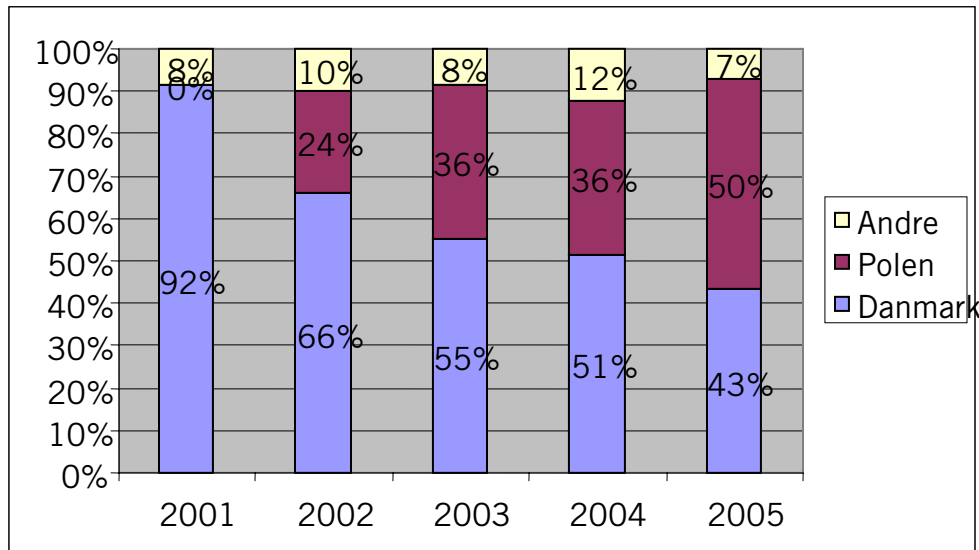
Der blev iflg. Fiskeridirektoratet landet ca. 27.800 tons fisk i bornholmske havne i 2005, deraf 95% i Nexø, 2% i Hasle og 2% i Rønne. – Der blev iflg. godsstatistik fra Nexø Havn udskibet ca. 22.800 tons fiskeensilage i 2005, hvilket mængdemæssigt var langt den største enkelttype af produkter, som blev sendt fra eller til Nexø havn i 2005. - Ser man på hvordan nationalitetsfordelingen for den landede mængde fisk i Nexø havn har udviklet sig de seneste 5 år, så har polakkernes andel gået fra nul i år 2001 til 50% i år 2005.

Figur 46 Landinger af fisk i Nexø havn, tusinde tons 2001-2005

Kilde: Fiskeridirektoratet.

Figur 47 Polske fiskere har stået for en stigende andel af den landede mængde fisk i Nexø havn.

Kilde: Baseret på tal fra Fiskeridirektoratet.

I Nexø Havn lander de polske fiskere alene brisling, altså industrifisk, med en lav pris pr. kg, hvorimod danske fiskere lander forholdsvis mange konsumfisk (torsk m.fl.) i Nexø Havn.

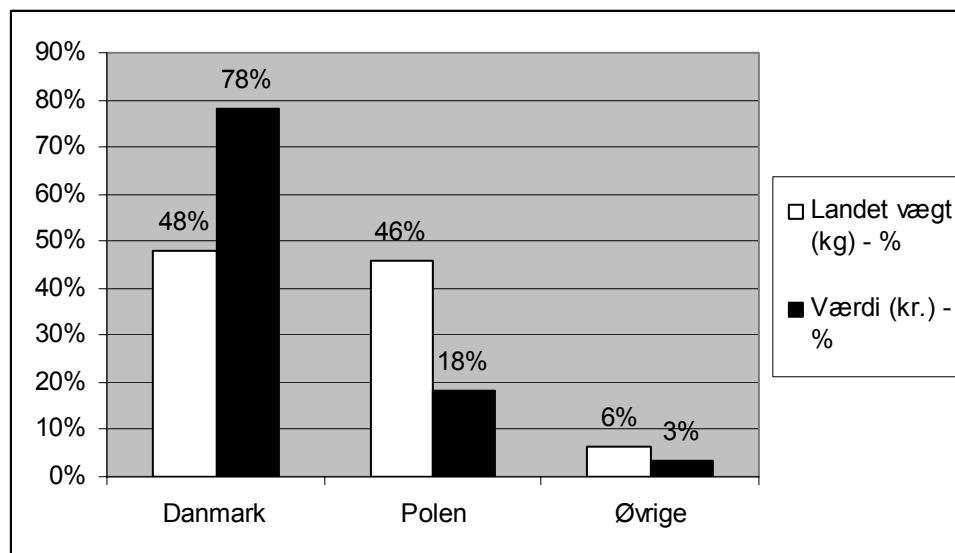
Tabel 69 I Nexø Havn er det primært danske fiskere, som lander konsumfisk (2005), men polske fiskere lander flere industrifisk i Nexø end danske fiskere

Fartøjs-nation	Anvendelse: Konsum (~Torsk)			Anvendelse: Industri (~Brisling)		
	Landet vægt (kg)	Værdi (kr.)	kilopris (kr./kg.)	Landet vægt (kg)	Værdi (kr.)	kilopris (kr./kg.)
Danmark	3.320.838	31.899.235	9,61	10.456.751	7.381.272	0,71
Polen	-	-	-	13.136.445	9.272.830	0,71
Letland	-	-	-	808.401	570.639	0,71
Finland	-	-	-	770.221	543.688	0,71
Tyskland	45.081	433.038	9,61	-	-	-
Estland	-	-	-	176.085	124.296	0,71
Litauen	-	-	-	44.056	31.099	0,71
Total	3.365.919	32.332.273	9,61	25.391.959	17.923.823	0,71

Tabel 70 I Nexø Havn står danske fiskere for 78% af værdien af de landede fisk (2005), men polske fiskere står for 46% af vægten.

Fartøjs-nation	Landet vægt (kg)	Værdi (kr.)	Fartøjs-nation	Landet vægt (kg) - %	Værdi (kr.) - %
Danmark	13.777.589	39.280.507	Danmark	48%	78%
Polen	13.136.445	9.272.830	Polen	46%	18%
Letland	808.401	570.639	Letland	2,8%	1,1%
Finland	770.221	543.688	Finland	2,7%	1,1%
Tyskland	45.081	433.038	Tyskland	0,2%	0,9%
Estland	176.085	124.296	Estland	0,6%	0,2%
Litauen	44.056	31.099	Litauen	0,2%	0,1%
Total	28.757.878	50.256.096	Total	100%	100%

Figur 48 Fordelingen af landede mængder og landede værdien af fangster, pr. nationalitet, Nexø Havn 2005

Når det gælder landinger af industrifisk i Nexø havn, så har polske fiskere altså været på fremmarch de senere år, jf. Figur 47. Også når det gælder konsumfisk, er det bornholmske fiskeri og den bornholmske fiskeindustri trængt:

”Selv om den bornholmske fiskeindustri i hovedsagen forarbejder frossen fisk fra andre fiskeriområder, vil en yderligere reduktion i nærfiskeriet øge risikoen for, at den bornholmske fiskeindustri bliver udflaget til lavtlønslande som Polen, siger Jens Skovgaard, næstformand i 3F på Bornholm til Fagbladet. - Omkring 300 3F-medlemmer er beskæftiget i fiskeindustrien på Bornholm. EU-kommissionen har stillet forslag om en årlig nedskæring i fiskeri-indsatsen i Østersøen på 10 procent.”¹⁶

”... I 2004 fik Polen en fangstkvote for torsk fra EU-Kommissionen på 16.000 ton årligt. Samme år eksporterede Polen 52.000 ton torskeprodukter, hvilket betyder fangst af 70.000-100.000 ton torsk.”¹⁷

¹⁶ www.dr.dk/Regioner/Bornholm/, 27. juli 2006, “300 fiskerijob i fare”.

¹⁷ www.tv2bornholm.dk, 19. oktober 2006, ”EU tøver med hjælp til torsken”.

Figur 49 Fordelingen af den landede mængde og værdien af denne pr. måned i Nexø Havn 2005

